

Savaşta Barışta Özgürlükte Aşkta

DAĞIN KADIN HALİ

Arzu Demir

Ceylan Yayınları

7. BASKI

• savaşta barışta özgürlükte aşkta •

DAĞIN KADIN HALİ

ARZU DEMİR

Ceylan Yayınları

• savaşta barışta özgürlükte aşkta •

DAĞIN KADIN HALİ

ARZU DEMİR

Ceylan Yayınları
Yayın No: 260
Kadın-Anlatı-Röportaj
ISBN: 978-605-9038-14-0

Birinci Baskı: İstanbul, Ekim 2014
Altıncı Baskı: İstanbul, Haziran 2015
Yedinci Baskı: İstanbul, Ekim 2015

Kapak Görseli: Gerilla arşivinden
Kapak Tasarım: Oktay Ay
Sayfa Düzeni: Semiha Şahin

Ceylan Yayınları
Atatürk Bulvarı Ünlü İş Merkezi A Blok No: 23 Kat: 2
Unkapanı / Fatih / İstanbul
Tel: (0212) 532 09 56
e-mail: ceylanakademi@gmail.com
Sertifika No: 30042

Baskı-Cilt: Ceylan Matbaa-Ahmet Uçar
Güven İş Merkezi B Blok No: 318 Topkapı-İSTANBUL
Tel: 0212 613 10 79
Sertifika No: 23352

• savaşta barışta özgürlükte aşkta •

DAĞIN KADIN HALİ

ARZU DEMİR

Ceylan Yayınları

ARZU DEMİR

Arzu Demir, 1974 İstanbul doğumlu. "Bir mesleğim olsun da..." diyerek girdiği üniversiteden sosyalist olarak çıktı. İte kaka çevre mühendisliği bölümünü okudu ancak mühendis olamadı, sosyalist gazeteciliği tercih etti. Henüz yazacak bir özyaşam öyküsü biriktirmedi. Çünkü O, hep başkalarının hikayelerinin peşine düştü. Diyarbakır Zindam'nda tutulan komünist Nuri Duruk ve ailesinin hikayesini, "Medreseden 5 No'luya Nuri Yoldaş" kitabıyla belgeledi. Şimdi, başka hikayelerin peşine düştü.

Arîn Mîrkan ve Deniz Fırat'a

İÇİNDEKİLER

Menal Bagok
• Erkekler istemese de kabul etmek zorunda kaldı 11

Roza Pınar
• Kendine ait olmayı bu dağlarda öğrendim 31

Sakîne Canda
• Ben hep yaşamak için savaştım.....61

Koçerîn Amed
• Özgürlük benim için hep arayış ve yeniliktir..... 67

Mizgîn Agirî
• Aşk olmazsa bu dağlarda kalamayız ki.....81

Dîlan Nurhak
• Ordulaşmaya ilk gittiğimizde erkekler kıyamet kopardı..... 107

Selcan Çiya
• Fiziki bakımdan kendimizi ispatlamak durumunda kaldık..... 124

Avaşîn Yılmaz
• Gerillaya katılım benim için yeniden hayata dönmekti..... 131

Zîlan Şirvan
• Öyle bir yaşam ki her şeyden önce kendine ait olasın..... 146

Deniz Amed
• Bir kadın olarak özgürlüğümü arıyorum.....151

Berfîn Sorgül
• Özgürlük hakikat olandır..... 161

ÖNSÖZ NİYETİNE

Bu kitap, bir vefa borcunun ödenmesi için yazıldı.

Roza, Menal, Sakîne, Koçerîn, Mizgîn, Dîlan, Selcan, Avaşîn, Zîlan, Deniz ve Berfin...

2013 yılının Aralık günlerinde Medya Savunma Alanları'nda o kamelyaya girinceye kadar hiçbirini tanımıyordum.

Hayat bizi o güne kadar hiç karşılaştırmamış ama hep yan yana yürütmüştü.

Çünkü, aynı özgürlük düşünün peşindeydik. Onların, dağların doruklarında yaktıkları ateşle gösterdikleri hakikat benim de hakikatim olmuştu.

Ve şimdi ben bir Türk sosyalisti olarak, hakikat arayışçısı olan kadın savaşçılara, bu kitapla vefa borcumu ödemek istiyorum.

Bunu gerçekleştirebilmem için bana olanak tanıyan o günkü adıyla Koma Jinên Bilind'e (KJB), anılarını, duygularını, özlemlerini, acılarını, hüzünlerini, fotoğraflarını, şiirlerini, aşklarını benimle paylaşan 11 kadın gerillaya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. İyi ki varsınız!

Ayrıca...

Röportaj için ajansta olmadığım günlerde, benim yerime de çalışmak durumunda kalan başta Derya ve Nilay olmak üzere tüm dostlarıma, Kürtçe isim ve tercümelerde yardımcı olan Yasin'e ve de Mısto'ya; emeğiniz, desteğiniz için sağolun!

MENAL BAGOK

ERKEKLER İSTEMESE DE KABUL ETMEK ZORUNDA KALDI

Karşımda, PKK içerisinde doçkayı ilk kullanan kadın gerilla duruyor; Menal Bagok.

Çok renkli bir kişiliği olduğunu karşılaştığımız ilk anda hissettim. Kampta, görüşeceğim kadın gerillaların gelmesini beklerken, bir yandan da volta atıyordum. Patikadan geldiğini görünce, gülümsedim. Ağız dolusu bir gülümseme ile karşılık verdi.

Elimdeki notlara bakarak "Galiba seni bekliyorum" dedim.

Sonra sohbet başladı. Anlatırken bazen kederlendi, hüzünlendi ama en çok da güldü, güldürdü.

İlginçti gerçekten. Gerillaya katıldığı için adak adayıp kurban kestiren biri. Gerillada hafta sonlarının tatil olduğunu düşünen ve hatta yanında bir dolu kıyafet ve kasetle gelen de O.

1974 doğumlu. 16 yaşında gerillaya katılmış.

Aynı yaştayız. İster istemez karşılaştırma yapıyorum. O dağ yolundayken ben lise 2'de, okul yolundaymışım.

Adana'da büyümüş Menal Bagok. İlkokulu bitirdikten sonra okumaya devam etmek istememiş. O günleri anlatırken "Çok ciddi çelişkilerim yoktu; Türk/Kürt çelişkisi gibi" diyor.

"Partiyi de tanımıyordum. Ancak yaşanan bazı şeyler vardı ama onları anlama, kavrama noktasında bilincim yoktu. Ama şu vardı; çocukluk sürecinde yaşananlar sürekli bende bir çelişki uyandırıyordu ama anlam veremiyordum. PKK'ye katılmadan kısa bir süre önce dikiş nakış kursuna gittim. Arayış günlerimdi aynı zamanda. PKK olmasaydı da farklı arayışlarım olacaktı."

1989 yılı. PKK isminden çok ortalıkta "Apocular" efsanesinin dolaştığı yıllar: Dağlarda Apocular vardı ve de talebeler.

Menal Bagok da duymuş bu sözleri. Ancak PKK'yi tanıması daha çok ağabeyinin etkisiyle olmuş.

"Onun sosyalist yaklaşımları vardı. 1988-1989 yıllarıydı, üniversiteden gençler vardı yakınımızda. Bizim diğer evde oturdukları için gelişler gidişler çok olurdu. O günlerde Kürtçe kaset fazla da dinlemezdik. Ancak, ağzıma almak çok da istemiyorum ama o günlerde Şivan Perwer'in kasetleri çoktu. Beni en çok etkileyen de Halepçe ağıdıydı. Gerçi sözlerini çok da anlamıyordum."

Köken olarak Mardinli Menal Bagok. Babası, uzun yıllar Arap devletlerinde çalışmış. Bir gün Mardin'e gittiklerinde, "Ezê herim welat/Ülkeye gideceğiz" sözünün, aslında bir köy ya da yer ismi olmadığını sonradan anlamış.

Gülerek anlatıyor bunu da. Geride kalanı, kendi geçmişi olarak biliyor Menal Bagok, iyisi, kötüsü, yanlışı, doğrusuyla.

Ailesi CHP'li. Çünkü o günlerde de CHP solcu olarak biliniyordu.

'88-89'lardan itibaren Kürtlüğün ne demek olduğunu anlamaya, Adana'da yaşayan halkın da bir çoğunun göç eden, devletin baskısına maruz kalan insanlar olduğunu görmeye başlamış.

Gerillaya katılmadan önceki bilinç durumunu "Çok bilinçliydim desem yalan olur. Çok kozmopolitik bir şekillenme vardı. Bir taraftan din, diğer taraftan ağabeylerimin sosyalizmi benimseme arayışları. Evlilik tehlikesi bir yanda. Bizde küçük yaşta evlilikler var, biliyorsun. Açıkçası bu konuda korkum vardı. Birbirini çok severek evlenen insanların, iki ay sonra hallerine bakıyordum ve 'Ben de mi bu duruma düşeceğim' diye korkuyordum" diye anlatıyor.

Onlar gibi olmak istemiyor ancak ne yapacağını da bilmiyor. Sonra Apocular efsanesi, Menal'in de kulağına çalınıyor: Dağlarda kadın ve erkekler savaşıyor.

"Kadın ideolojisini ya da sosyalizmi tanıma gibi bir durumum yoktu. Ama en azından sosyalist bir hareketin eşitlik ve özgürlük temelinde bir mücadele yürüttüğünü öğrenmiştim. İlk okuduğum kitap, Gorki'nin 'Ana' kitabı oldu. Bizim çevremizde okuma alışkanlığı da vardı. Aslında herkes birbirinden gizliyordu ama herkes işin içindeydi."

Biraz da maceracı olduğunu anlatıyor tebessümle yine.

Bu dağlara her geldiğimde "Maceracı olmadan olmaz" diyorum... Çünkü anladığım kadarıyla gerilla demek bir arayış demek. Arayış ise maceraya atılmadan olmuyor.

PKK'yi nasıl tanıdı?

Annesini hatırlatıyor.

'Sorsam mı?' diye aklımdan geçiriyorum, annesini en son ne zaman gördüğünü.

Ama sonra vazgeçiyorum. Bir melodrama dönüşsün istemiyorum yazı. Biraz hüzün, biraz öfke ama ille de keyifli bir duygusu olsun istiyorum.

"Annem sürekli Fethi Sincar'ı (Kamuran) anlatıyordu. Bizim köyden katılan ilk gerilladır. Annem, 'Acaba aç mıdır,

susuz mudur?' derdi. O zaman gerilla çok farklıydı. Gerilla, gidip de dönmeyendi. Ben de merak ederdim. Anama sorardım: Kimdir, nereye gitmiştir? Annem sorularım üzerine, 'Kürt mücadelesi' diye bir mücadele olduğunu anlattı. Dağlarda savaştıklarını, Kürdistan'ı kurmak istediklerini anlattı. Annem anlattıkça bendeki merak arttı. Sorgulama da gelişti."

Şivan Perwer'i dinleyip hüngür hüngür ağlıyormuş.

'Kim ağlamadı ki' diye geçiriyorum aklımdan. Üniversite yıllarım geliyor aklıma. Bir tek kelimesini bile anlamadığım o ağıtları kasete koyup, son ses açarak dinlerdim.

Bizim evimizde Kürt ya da Kürt sorunu diye bir şey yoktu. Annem ya da akrabalar sorduğunda, "yabancı dil" diye geçiştirirdim. Anlamazlardı ki! Ta ki ilk gözaltına kadar. Sonra durumlar değişti elbette!

Demem o ki, Şivan hepimizin sesiydi. Ama o günlerde!

"Kaseti durdurup sözlerini yazıyordum, anlamaya çalışıyordum. Gerçekten çok etkilenmiştim. Kürdistan gerçekliğini anlamaya başlamıştım. '88 günleriydi. O günlerde, KUK'çular (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları), Ala Rizgarî, Devrimci Demokrat Kültür Derneği (DDKD) gibi isimler de aile içerisinde geçiyordu, konuşuluyordu. Ancak bunların reformist olduğu, yeni bir hareketin ortaya çıktığı ve Kürtler için umut olduğu anlatılıyordu. Ben de anlamaya başlamıştım. Sanki yıllardır aradığım şeyi orada bulacakmış gibi, bu sefer de onun arayışına girdim. Bu arada şunu da fark ettim: Herkes bu hareketin gelişmesini istiyor. Her bir Kürt'ün hayalinde bir Kürdistan var. Her Kürt'ün duygusunda yurtseverlik vardı ancak bunu açıkça ifade edemiyordu. Bunların hepsi benim üzerimde etki yarattı.

Bir de ergenlik çağı... Bir taraftan da toplum gözümü korkutuyordu. Diğer yandan da maceracı yanım vardı, bir şeyler yapmak istiyordum. PKK'yi tanımamış olsaydım, kesin Türk soluna katılacaktım. Geniş bir arkadaş çevrem vardı. Türk solundan arkadaşlarım da vardı. Ahmet Kaya, Ferhat Tunç'un

kasetleri çıkmaya başlamıştı. Ahmet Kaya'nın 'Yorgun Demokrat' kaseti üzerinde çokça yorum yapıyordu arkadaşlarım. Bunlar da arayışlarımı artırdı. Çok bilinçli bir katılım değildi. Ama duygu boyutuyla arayışlarım beni bu tarafa itti. Bir yolunu bulmam lazımdı."

Gitmek isteyen bir yolunu buluyordu. Ahmet Kaya'nın şarkı sözündeki gibi: Su akar yatağını bulur.

Menal da buldu.

"Bir bağlantı bulmam gerekiyordu. Ancak her şey çok gizliydi. Anlamaya, bilince çıkarmaya başladıkça duygusal tepkilerim de artıyordu. Avukat ya da polis olmayı da düşündüm. Yoksulları, haksızlığa uğrayanları gördükçe onları savunmak istiyordum. Bir gün Güneydoğu'dan Görünüm programını televizyonda izliyordum. Hep itirafçıları çıkartıyorlardı o programda. Hiç unutmam 5-6 arkadaşın cenazeleri yan yana dizilmişti. Bir itirafçı da konuşuyordu. Arkadaşların cebinden küflenmiş ekmek parçalarını çıkardılar. O küflenmiş ekmekler öyle bir etki yarattı ki üzerimde..."

İlk kez sesindeki canlılık gitti, buğulandı.

Bir yeraltı mangasındaydık. Serin oluyor toprağın altı, bir de nemli. Üşümeyeyim diye Alaaddin'i gece gündüz yakıyordu gerillalar.

Alaaddin, kullanılan gazlı ısıtıcının adıydı. Masal kahramanı 'Alaaddin'in lambası' geliyordu her gördüğümde.

İki gün süren yağmurun ardından güneş yüzünü göstermişti. Ardından da sulu kar atıştırmaya başlamıştı. Havanın dilinden anlayan gerillalara göre, yoğun bir kar yağışı kapıdaydı.

Bir an süren sessizlikte, kar yağarsa ne yapacağım, diye aklımdan geçirdim. Zihnimden, Menal'in anlattığı görüntüyü silmeye çalışıyordum. Sanırım o da aynısını yapıyordu.

Ama bazı görüntüler hiç silinmiyor, belki bazen renkleri soluyor ama acısı hiç bitmiyor. Zaman aslında her acıyı da eksiltmiyor!

Menal'a bakıyorum, acaba 25 yılda kaç unutulmaz görüntüyü kaydetti hafızasına. Ve tüm bunlarla nasıl baş etti?

Yeniden annesine dönüyor.

"Annem de anlatıyordu talebeleri. O günlerde okumuş insanlara da büyük değer veriliyordu. Bu insanlar okullarını, geleceklerini bırakıp dağlara gidiyorlarsa, demek ki bilinçli insanlar. Dağlara çıkmaları boşuna değildi. Onlar yapabiliyorsa ben de yapabilirim."

Bir yol bulmaya çalışırken, evlilik de gündemine gelmiş.

"Çok dayatmalar oldu, çevreden isteyen çoktu."

Güzel bir kadın Menal.

Zaten şu dağlarda hiç çirkin kadın gerilla görmedim ki. Hele ki saçları.

Merak ettim nasıl oluyor da bu kadar canlı diye. Ama soramadım hiç, "Gelmiş Türk gazeteci, sorduğu şeye bak" demesinler diye.

Orada kışın ortasında kadın gerillalar ile birlikte kına yakınca anladım işin sırrını.

Manganın aralık kapısından sızan ışıkta arada bir kızıl hareler oluşuyor saçlarında.

Bir süre evlenmesi için üzerine gitmişler Menal'in. "Evlenmeyeceğim" diye yemin etmiş.

Yeniden Ömerli'ye (Mardin) gidişlerine döndü.

"Köyüme ilk gidişimde karakolu gördüm. Bizim köyde, çeteler, korucular varmış. Üç amcam da korucu. Ancak onlar, bugünkü koruculuk sistemi başlamadan önce silah almışlar. Sonradan da koruculaştırılmışlar. Oraya gittiğimde bir amcamı görmüştüm, diğer ikisini hiç görmemiştim. Köy gerçekliği ile yani kendi gerçekliğimizle karşılaştım. İlk defa Kürdistan'ı gördüm. Ömerli'de amcamın oğlunun işkenceler gördüğünü, cezaevine girdiğini öğrendim. PKK ile ilişkiliymiş zaten. Ona güvenebileceğimi düşündüm ve 'PKK'ye katılmak istiyorum' dedim. PKK'yi anlattı bana ve 'Demiyorum katılma ama bu zorluklara göğüs gerebilecek misin?' diye sordu. Zorlukları

anlattı bana. 'Aylarca banyo yapamayabilirsin, elbise bulamayabilirsin. Yemek bulamayabilirsin. Düşmanın eline geçersen tecavüze uğrayabilirsin. Bunların hepsini göğüsleyebiliyorsan bir şey demiyorum. Gidip de geri dönmek olmaz. Sen bütünüyle kendini devrime adıyorsun' dedi. Her şeyi göğüslemeye hazır olduğumu söyledim. 'Bu insanlar yapabiliyorsa, ben de yaparım' dedim."

Adana'ya döndükten sonra arkadaşlarını örgütledi, beşaltı kişi ile birlikte gerillaya katılma kararını aldı.

Artık kesin olarak bir yol bulmaları gerekiyordu.

Mustafa Karasu ve Selim Çürükkaya, o günlerde Ceyhan Hapishanesi'ndeydi. Hapishaneye gitti geldi, birkaç kez. Orada dayı bildiği yakın akrabasını gördü. Bir kez daha anladı ki, birçok kişi PKK ile ilişki içindeydi. Ancak her şey çok gizli yapılıyordu.

Cezaevinden bir bağlantı kurmanın yanı sıra, başka yollar da bulmaya çalıştılar.

"Fahrettin Ağabey vardı, ailesi Almanya'daydı, kendisi tek başına yaşardı. Sabri Şekerci; rahmetli oldu. Bizim yüzümüzden bayağı işkence gördü. Yanılmıyorsam Elazığ'lıydı. Mobilya yapardı. Durumu da iyiydi. Tüm Kürtçe kasetleri onda bulabilirdin ama kendisi de hiç Kürtçe anlamazdı. İyi bir dostumuzdu. Bize maddi ve manevi desteği en çok sunanlardandı. Fahrettin ağabey, bize Avrupa üzerinden ilişki kurmaya çalışıyordu. Bunun için çok para gerekiyordu. Ancak bize yardım için parayı da verecekti. Ama tedbir için ikinci bir yol bulmamız lazımdı. O ikinci yolu da hapishaneden bulmaya çalıştık.

Bir de ailemi ikna etmem lazım. Babam Suudi Arabistan'daydı, bizim çalışmamıza da izin vermiyordu. Ona göre kadınların çalışması ve paralarının yenilmesi günahtı. Ama Adana'da yediden yetmişe herkes çalışmaya gidiyordu ve hepsi de bizim akrabalardı. Ben de ne yapıp edip yazın çalışmaya başladım. Böylece emek sömürüsünü de hissetmeye

başladım. Ayrıca hapishaneye giderken de, işe gidiyormuş süsü veriyordum."

Yine geniş bir gülümseme yayılıyor yüzüne.

"Kendi kendimize işkence yapıyorduk. Yemek yemiyorduk, sigarayla kendimizi yakıyorduk. Acıya, açlığa kendimizi alıştırmaya çalışıyorduk. Hiç unutmam. Hala da arkadaşlara derim; mermi yeri düzeldi, bu sigara izi gitmedi."

Gülümsemesi kahkahaya dönüşüyor.

Kendi yaptıklarım geliyor aklıma, işkenceye dayanabilir miyim diye... Farklı yollardan benzer şeyleri deneyimlemiş olmak hoşuma da gidiyor bir taraftan.

Sonunda Fahrettin ağabeyin örgütlediği bir biçimde çıkıyor yola. O günlerde dönüşünün olmadığını düşündüğü bir yola...

"Gece bırakmadı bizimkiler beni. Pencereden eşyalarımı attım, arkadaşlar aldı.

Önce Nisêbîn'e vardık. Yolda kötü şeyler de oldu. Bir arkadaşı bizden önce göndermiştik. Ancak o arkadaşı sonradan bulamadık, hala da akıbeti belli değil. Şehirden gelenlerdendi. Çok fazla şehirden katılım yoktu 90'larda. Kürdistan'dan vardı ancak çok nadir Batı metropollerinden gelen vardı.

İndik, kuryemiz gelmedi. Kimseyi tanımıyoruz, ortalıkta kaldık. Küçük bir ofisin içine bir arkadaş gitti. Sonra bizi bir eve götürdüler. Bizim yüzümüzden kavga çıktı, ajan mıyız, gerçekten katılımcı mıyız? Bunu anlamak istiyorlardı.

Cezaevi üzerinden geleceğimiz biliniyordu. O da olmadı. Çok aceleci yaklaştık. Bir an önce gitmek istiyoruz. Velhasıl geldik.

Kaldığımız evde, babamın fotoğrafını gördüm. Babamın Suudi Arabistan'ta birlikte çalıştığı arkadaşlarından biriymiş. Sonradan ev sahibine söyledim, babam olduğunu.

Gelmeden önce para biriktirmiştim. Kur'an okuyan biriydim, aile ile birlikte hacca da gitmiştim, üzerimde biraz dinin de etkisi vardı ama müthiş de din çelişkisini yaşıyordum.

'Gerillaya geldikten sonra, kurban keseceğim' demiştim. Evde ne kadar altın varsa onları da almıştım. Bir valiz dolusu da elbise getirmiştim. Niye getirdim onları da bilmiyorum ki! Sanki dağda giyecekmişim gibi. Bir sürü kaset getirmiştim, Ahmet Kaya ve diğer Kürt sanatçıların. Sezen Aksu'yu da çok sevdiğim için, onunkilerden çok getirmiştim. Dağ koşullarını anlatmışlardı, biliyordum ama diğer yandan da cumartesi/pazar günlerinin tatil olacağını da düşünüyordum."

Kahkahayı koyveriyorum sonunda. O da katılıyor bana.

Ardından devam ediyor.

"Gerillanın olduğu yeri Önderlik sahası olarak görüyorum, ranzalar var örneğin. Ama sonra diyorum ki, orası Suriye'deydi. Kafamda bir sürü olay, fikir var. Gerilla arkadaşları Nisêbîn'de gördük. Üzerilerinde elbiseleri vardı. Ne kadar etkileyiciydi."

Menal Bagok'un katıldığı ve ilk kaldığı yer Gabar.

İlk gördüğü neydi?

Önce düşündü bir süre. 'Ne anlatacak?' diye meraklandım açıkçası! '89-90'ları konuşuyoruz. Karşımda bir tarih var.

"Çok değerli arkadaşlardı ama kadınının da erkeğinin de müthiş feodal yaklaşımı vardı. Birlikte geldiğim arkadaşlar, birlikte büyüdüğümüz arkadaşlardı. Her ne kadar gerici yanlarımız olsa da biz bir hayal ile geldik. Bize ikinci gün 'Kefiye takın. Takmazsanız olmaz' dediler. Biz de 'Buraya asker olmaya geldik. Eşitlik, özgürlük için savaşmaya geldik, kadın olmaya gelmedik' diye itiraz ettik. Katıldığımız grupta fazla kadın yoktu, üç-dört kişiydik. Onlar da kefiyeliydi. Diğer erkek arkadaşlar da köy katılımlıydı. Kefiyeden dolayı üzerimizde kurdukları baskı nedeniyle, birlikte büyüdüğümüz arkadaşlar olarak birbirimizi her gördüğümüzde kaçıyorduk. Selam veremeyecek duruma gelmiştik. O gün Gabar'da olan bir arkadaşın kardeşi burada. Ona bazen takılıyorum; 'Bize ağabeyin az yapmadı' diye.

Bir süre Gabar'da kaldık, çelişkilerini yaşadık, tartışmalarını yaptık. Aslında anlam veriyordum. Üniversiteden gelen iki arkadaş daha çok zorlandılar. Eski arkadaşlardan biri, 'Sizin söylediğiniz doğru ama hepsi köyden gelmiş, feodal insanlar. Başı açık kadın görmemişler ki. O nedenle kabullenemiyorlar. Bu ancak zamanla değişebilir' diye bizi ikna etmeye çalışıyordu. Biz de, 'Gerillaya katılmış insanlar, nasıl bizi böyle hazmedemezler' diye karşı çıkıyorduk. Demek ki hala bize 'kadın' gözüyle bakılıyordu. Ki, öyleydi de zaten! Kadındır, çok fazla bir şey yapamaz!

Haftanin alanına yakın Sinaht'a geldik. Karargah oradaydı. O süreçte düşmanla iç içeydik. Onlar o tepede, biz bu tepede. 3 ay boyunca bir tepede kaldık. Bazen bir su için 2-3 saat yol gidiyorduk. Oradaki yönetici arkadaşlar, farklıydı. Bir gün biri bana, 'Sen bu kefiyeyi niye takıyorsun?' diye sordu. Durumu anlattım. Erkek yönetici bana, 'Takılması kararı yok' dedi. Taksan da takmasan da kimse karışmıyordu.

Bir kadın arkadaşla su almaya gittik. Bidonlarımız bembeyaz ve düşman karşıda. Heval Hatun'un başında kefiye vardı. 'Heval Hatun, kefiyeyi çıkar. Senin başını görecek de-

ğiller, bidonlara saralım kefiyeyi. Bidonlar görüntü vermesin' dedim. Arkadaş başından kefiyesini indirmedi. Kadın arkadaşların da kafası çok açık değildi.

İlk geldiğimizde bize de yaklaşımlar farklıydı. Kentte birlikte yaşadığımız arkadaşlarla aynı mangada kalmak istiyoruz. Ancak hepimizi ayrı mangalara verdiler. O günlerde iki-üç ayda bir kez banyo yapabildim. Bir de müthiş çeteler oluşmuştu."

Çeteler! Sonradan hatırladım, çetenin bit anlamına geldiğini.

"Hem kaşınıyor, hem de konuşuyordum, 'Ah Abdülkadir, sen bana, şu var, bu var, dedin. Ama demedin ki çete var.' Gerçekten onlardan korkuyordum. İlk gördüğümde tahta kurusu sandım. Küçüklerini görmüştüm ama daha önce bu kadar büyüğünü görmemiştim.

Biz, daha önce hiç dağları görmemiştik. Zorlanıyorduk yürüyüşlerde. Silah çok azdı. Kadın arkadaşlara da verilmiyordu. Tek tük arkadaşta silah vardı. Ancak çatışma çıktığında silahın olsun olmasın çatışmak zorundaydın."

Keyifle anlatıyor Menal Bagok.

İsminin anlamını soruyorum.

"Başta soy isim yoktu. '92'den sonra almaya başladık. Ayten arkadaş Bagok'ta şehit düşmüştü. Hem o arkadaşın benim üzerimde yarattığı etki vardı hem de Ayten diye bir arkadaşı tanıyordum. Bagok bölgesel olarak da bize yakındı. Bagok Dağı o günlerde meşhurdu. Menal da bir şehit arkadaşın ismiydi. Arapça'da 'amaç, hedef' anlamına geliyor. Kürtçe manası çok da iyi değil aslında; inleme, ağlama."

Menal, PKK'nin ilk ağır silah kullanan kadın gerillalarından.

"İlk ağır silahım, A4'tü, sonra A6 öğrendim. Ardından 12.5'luk doçka. O günlerde şehirden gelenler azdı. Bizi özel eğitime aldılar, suikast ve sabotaj için hazırladılar. Bütün patlayıcılar üzerine eğitim aldım."

Eğitim aldıktan sonra yeniden Çukurova bölgesine dönerek, halk arasında çalışmalara katılıyor. Ancak bir süre sonra deşifre olunca, 1991 yılının sonlarına doğru yeniden dağın yolunu tutuyor.

"1991'in sonlarında yeniden dağa geldim. Yoğun savaş günleriydi. Haftanin alanına geçtiğimizde, artık ordulaşma gündemdeydi. Önderlik, 'Botan-Behdinan kurtarılmış alan olarak korunacak, kadın birlikleri oluşturulacak' dedi. İlk takım, Heval Dilan'ın takımıydı. Ben de takımda yer aldım. Ağır silahları kullanmaya başladık. Botan-Behdinan hattında üstlenmemizi ve eylemlerimizi kadın takımı olarak yapacaktık.

Silah yoktu. 1991'de benim bulunduğum grupta bir tane biksi vardı. Uzun mesafeli silah olarak bir de brunomuz vardı. Diğerleri hep keleşti. Silah sıkıntısı çoktu. Şimdiki gibi modern silahlar yoktu. MG3'ler askerin üzerinden kaldırdığımız silahlardı. Örgüt içerisinde kadınlar arasında ilk doçkayı kullanan bendim."

Menal'in anlattığı yıllar, yoğun savaş yılları.

Üniversiteye yeni başlamıştım o yıl. Sosyalistlerle tanışmam 1993 yılına rastlar. Televizyon ekranlarında "Doğuda öldürülen teröristleri, batıda yakalanan anarşistleri" sıkça izlerdim. En çok kadınlara dikkat ederdim.

Merak ettiğim o kadınlardan biri karşımdaydı. Bir nehir gibi akıyordu sözcükler ağzından.

"Savaş ortamında yaşamak farklıdır gerçekten. '91 sürecinde, 'Moskova Önlerinde' romanı bir yıl boyunca çantamda kaldı, bitiremedim. Çünkü savaş ortamı. Sürekli hareket etmek, sürekli nokta değiştirmek. Plan yapmak da çok önemli. Ancak insan fiziksel olarak yorulduğunda beyinsel olarak da gerçekten fazla yoğunlaşamıyor. Biz yine de eğitimlerimize önem vermeye, yapmaya çalışıyorduk ama bugünkü gibi değildi. Bazı arkadaşlar kitap okuduğunda, 'Bizi kitapla kurtaracak' diyen çoktu. Komutanlardan da diyenler oluyordu. Bu nedenle kitap okumaktan vazgeçenler de olmuyor değildi.

Şehirden gelen arkadaşlar fiziki olarak çok zorlanıyorlardı, dağ koşullarına alışana kadar. Kırsal kesimden gelen arkadaşların fiziksel yanları daha çok ön plandaydı. Böyle olunca, eğitimle, teori ile ilgilenmiyorsun. 'Ziztane, sobe germ e, ziman nerme/Kıştır, soba sıcaktır, dil de yumuşaktır' diyorlardı. 'Seni yarın pratikte görelim' diyenler az değildi. Böyle bir yaklaşım karşısında pratiksel olarak güçlü olmadın mı, kırılma kaçınılmaz oluyordu."

Menal'in anlattıkları, 1990'larda PKK'deki erkek gerillaların yaklaşımını özetliyor.

Bugün nasıl durum?

"Erkeklerin zihniyeti bugün çok da değişmedi" diyor. Ardından sözü Abdullah Öcalan'a getiriyor: "Bizi bu günlere getiren Önderlik'tir. Önderliğin söylemleri, çözümlemeleri."

Abdullah Öcalan'ın kadınlarla ilgili söyledikleri, önerdikleri, başlı başına Öcalan'ın varlığı, Kürt kadınlarının, hareket içerisinde güvencesi olmuş. Sadece Menal'ın anlattıkları değil, diğer kadın gerillaların anlattıkları da aynı sonuca götürüyor beni.

"Her ne kadar erkekler istemese de, kabul etmek zorunda kaldılar. Kadınların çabası da çok güçlüydü. İlk geldiğim yıllarda bile, erkek ne kadar kadını arka saflara atmak istiyorsa, o kadar çok ön saflarda yer almak istiyorduk. Kendimden biliyorum. Hep kendimizi ispat etmek durumundaydık. 'Madem gerillasın, o zaman sen de benim gibi yük kaldırmaya mecbursun, benim gibi kürek sallamaya mecbursun' diye düşünüyorlardı. Biz de yarışa giriyorduk. Erkeklerin zihniyeti değişmiyordu ve biz kendimizi ispatlamaya çalışıyorduk."

Kadınlar ne yapıyordu?

Kadınların da erkek aklıyla düşünmeye yatkın olduklarını anlatıyor.

"Kadın olarak da biz birbirimizi kabul edemiyorduk. Onu da söyleyeyim. Bir kadın güçlü olunca... Erkek de bir dü-

zenleme olduğunda en güçlü kadını yanına almak istiyordu. Fiziki anlamda güçten bahsediyorum. Diğer anlamda kimse ciddiye almıyordu, istersen bin tane teorin olsun. Pratikte sen yürüyemiyorsan, yük taşıyamıyorsan, savaşamıyorsan, senin teorin orada geçersiz kalıyordu."

1992 savaşında yer almış Menal. PKK tarihinde, Kürt halkının siyasi tarihinde önemli bir dönem.

1992 yılının sonbaharında Irak Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), Güney Kürdistan'da PKK'ye karşı saldırıya geçti. Amaç, PKK'yi mevzilendiği yerlerden söküp atmaktı. Türk devleti de büyük bir ordu gücü ile Kuzey'den harekete geçti. Böylece, Güney'de PKK'nin belini kırmayı, ardından Güney'in desteğinden yoksun kalmış Kuzey'deki birlikleri kısa sürede kış veya bahar aylarında imha etmeyi planlıyorlardı. Bu stratejik planın arkasında neredeyse dünya vardı. ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, bölge devletleri ve daha bir dizi güç. Ancak plan tutmadı. PKK, Güney ve Kuzey'de kök saldı, etki alanını genişletti.

Güney savaşımdan kısa bir süre önce ilk kadın takımı kuruluyor.

"Resmi olarak Xakûrkê'de kurulduğu biliniyor. Ama ilk oluşum '92'de Haftanin'dedir. Murat Karayılan, Önderlik sahasından gelmişti yanımıza. Önderlik sahasında eğitim gören arkadaşlar belli bir hazırlıkla ülkeye geliyorlardı. Oluşumu oradan başlatacaklardı."

Ama araya Güney savaşı girdi. KDP'nin ilk saldırısı, bekledikleri gibi kadın takımının üzerine oluyor.

"O günlerde bir takımda 28 kişi oluyordu. Üç manga bir takım ediyordu. Mangalardaki gerilla sayısı ise 7-11 arasında değişiyordu."

Hissettiği duyguyu da anlatıyor Menal. Yine ağız dolusu gülerek.

"Bayraklarla Cizîrê, Nisêbîn'e girecektik, '92'de

Kürdistan'ı kuracaktık. Açıkçası, 25-26 yıl geçeceğini hiç düşünmemiştim."

Yeniden '92 savaşına dönüyor.

"Savaşta kadın arkadaşlar rollerini müthiş oynadı. Erkek arkadaşların etkilendiği nokta da o oldu. Kadınlar, 'Gerekirse kendimizi mevzilerimize bağlayacağız, düşman üzerimize gelinceye kadar savaşacağız. Mevzilerimizi de bırakmayacağız' dedi. Gerçekten de savaşıldı. Hiç unutmuyorum o günleri: 700 biksi mermisi atmıştım. Ayakkabılarımı çıkarttığımda gördüm ki, kan, iltihap, çoraptaki ip parçacıkları hepsi birbirine karışmıştı. Berû (Meşe) ağaçlarının meyvelerini toz haline getirip, pudra gibi ayaklarımıza sürüp iyileştirmeye çalışıyorduk."

O an, ölüm orucu direnişçisi Nihat Göktaş'ın anlattıkları geldi aklıma. Bazı görüntüler gibi, sesler de unutulmaz olabiliyor.

Nihat, 19 Aralık Hapishane Katliamı'nı Bursa Hapishanesi'nde yaşıyor. Oradan F tipi hapishanesine sevk ediliyor.

"Operasyon sırasında kullandıkları kimyasallardan ayakkabım ve ayağım yanmıştı. Bunu o anın sıcaklığıyla anlamadım, sonradan fark ettim. Banyoya koştum, ayağımı su dolu leğene soktum. Sonra ayakkabıyı çıkartıp, ayağıma üç-dört kat çorap giyip, poşet ile bağladım. Bizi ringe bindirirken, ayağımda ayakkabının olmadığını fark ettiklerinde, o ayağıma sürekli basarak, vurarak işkence yaptılar. F tipine gittiğimde, kanla birlikte çoraplar ayağıma yapışmıştı. O eriyen ve derime yapışan çorapları iki-üç günde temizleyebildim. Çıkartırken canım yanıp bağırdığımda sesim çıkmasın diye ağzıma plastik kaşıkları koyuyor, zorla çekerek çıkartıyordum."

İçim bulanmıştı dinlerken Nihat'ı. Aynı bulantı yokladı yine.

"Yaşayan bilir" sözü beni yeniden mangaya getiriyor.

Gerçekten de yaşayan bilir!

Aklımdan zor bir soru geçiyor yine.

İlk kadın takımında yer alan kadınların kaçı hayatta?

Bir an sessizlik... Sonra bir ah çekiyor...

"Valla ne diyeyim! O süreçten hatırladığım en fazla dört ya da beş arkadaş ya var ya yok."

Bu kadar uzun süre hayatta kalacağını düşünmüş müydü?

"Hayır! Hayır! Gelince hemen öleceğimi düşünüyordum. Bir de 24 saat savaşacağımızı sanıyorduk."

O günlerdeki kendi haline gülüyor yine.

"Bir taraftan tatil vardı, bir taraftan da 24 saat savaş. Gelirken aklımdaki gerilla böyle bir şeydi."

Buralara gide gele kafamdaki "sert gerilla" ön yargısı kırılıyor. Metina'da bir erkek gerillanın dediği gibi; gerilla savaşta sertti. Ancak gerilla demek aynı zamanda esneklik demekti.

O günlerin zorluklarını da anlatıyor Menal Bagok.

"Eyleme giderken en temiz elbiselerimizi giyerdik. Düşmanın eline geçtiğimizde de güzel görünmek istiyorduk. Bizim için 'Ne kadar kirliler' demesinler istiyorduk. Bir düğüne giderken yeni ve temiz giyinmeye çalışırsın ya, biz de eyleme giderken rahtımızdan silahımıza kadar temizlerdik. Bombalarımızın rengi bile bizim için önemliydi. Rahtını, eyleme giden arkadaşa verirdin ya da bomban yeni ise onu verirdin. Her şey çok azdı o günlerde. Hele silah. Bir eylemde 100 mermi kullanmışsan ve bir asker dahi öldürülmemişse, mermileri boşa atmışsın demekti. Bugün öyle değil elbette.

1992'de içimize sızan bir ajan vardı. Ayakkabılarımız ortalıktan kaybolurdu. Manganın üzerindeki naylonların arasında bulurduk. Kim oraya koyuyordu bilmiyorduk. Aramızda güvensizlik yaratmaya çalışıyordu. O zaman diş macunu, diş fırçası çok nadir bulunurdu. Sabun da az bulunurdu. Herkesin bir sabunu vardı. Kampta olunca, suyun başına bir tane sabun koyardık, ona bile dikkat ederdik bitmesin diye.

Ama o arkadaşın her şeyi bol bol kullanması dikkatimizden kaçmamıştı. Gerilla ortamı deniz gibidir. Oraya ait olmayanı yüzeye vurur.

Bizim oturuşumuz da, kalkışımız da farklıdır. Kürdistan'ın kırsal kesimde halkın en çok bizden etkilendiği nokta oturuşumuz kalkışımızdı. Halka yaklaşımımızdı. Biz dinlemeyi de biliriz. Bir arkadaş konuşurken, diğerleri onu dinler. Sözü bitmeden kimse sözüne girmez."

Sonra oturma biçimini gösteriyor bana.

"Ben evde yerde bağdaş kurarak ya da ayaklarımı altına alarak oturduğumu hatırlamıyorum. Ama örgüt içinde buna alışana kadar... Alıştım artık."

Kendi oturuşuma bakıyorum. Ayakları uzatmışım. Başka türlü oturamıyorum ki!

Hem gerilla kamplarında hem de Kürdistan'ın köylerinde en zorlandığım yerde otururak yemek! Resmen zulüm benim için.

Yalnız değilmişim! Gülümsüyorum. Gülümsememi yakalıyor.

"Neden gülüyorsun?" diye soruyor.

"Ben de oturamıyorum da."

"Sen rahat ol" diyor, gülümseyerek.

Hiç olmadığım kadar rahatım burada. İlginç! Patikada yürümeyi dahi beceremiyorum. Heronlar beni görse, "Çok yavaş bir hızda yuvarlanan bir cisim tespit edildi" diye rapor geçecekler merkezlerine. Uçaklar gelip gittikçe ürküyorum açıkçası. Ama yine de rahatım. Sanki ipekten çarşafların içerisinde pamuk gibi yatakta yatıyorum. Şaşırıyorum kendime!

Söz, 'Önderlik sahası'na geliyor.

Her bir gerillanın en büyük umudu, Önderlik sahasına gitmek, Abdullah Öcalan'ı görmek, onun yanında eğitim almak.

"Gidemedim" diyor.

İçindeki en büyük acı bu gibi söylüyor.

Sessizlik yine.

"Aslında gitme durumum birkaç kez oldu. Ama denk gelmedi işte!"

Kadın kongresinin örgütlenmesi süreçlerinde de yer alıyor Menal Bagok.

"İlk kadın kongresi, 1993'te yapıldı. Erkeklerin, Zeki'nin (Şemdin Sakık) gölgesinde olan bir kongreydi. Yazdığı raporda, 'Kadın çiçektir, narindir' şeklinde, kadınları gerilla ortamından kopartmayı amaçlayan yaklaşımlar vardı. Önderlik bu değerlendirmeleri kabul etmedi. Kadınlar olarak biz de ikna olmadık ve kongre feshedildi.

1994'ün sonunda kongre hazırlıkları başladı. Biz de o hazırlık komisyonunda yer aldık. 1995 yılında kongre toplandı. Önderlik çözümlemeleri yapıldı. Hiçbir erkek katılmadı kongreye. Sadece bazı arkadaşlar arada bir dışarıdan gelip gidiyorlardı."

O kongrede kadın ordulaşması, YJAK adıyla ilan edildi. Bunun anlamı, kadınların kendi ayrı karargahlaşmaları ve ordulaşmalarıydı."

Bu dönemin öncü kadınlarının adını anmadan geçmeyelim: Çiçek Selcan, Hanım Yaverkaya, Sultan Yavuz, Nafiye Öz, Besê Anuş, Türkan Derinler, Azime Demirtaş, Rahime Kahraman, Adife Sakık, Binewş Agal.

Kadın ordulaşmasmda çıkış noktası neydi? Kadın cins bilincinin özgürleşmesi mi yoksa Kürt kadınlarının savaşa katılımının sağlanması mıydı? Elbette iki soru ve yanıtları bıçak gibi birbirinden kesilebilir değil. Ancak çıkış noktası da önemliydi benim için!

"Katıldığımızda bilinç düzeyimizi anlattım. Ancak bilinçli kadın arkadaşlar da vardı. Örneğin; ilk grup aşamasında. Önderlik, 1993'ten itibaren kadın çözümlemelerine ağırlık verdi. Sadece kadının katılımını sağlamak değildi. Kürt kadını ve erkeğinin aklını değiştirmek istiyordu.

PKK ortamı aynı zamanda bir ameliyat ortamıdır. 24

yıldır buradayım. Ama hala kendimi ele aldığımda sistemin izlerini görebiliyorum. Sistemden kopmak basit bir şey değil. 'Sistemi bıraktım, yeni bir kişilik yaratıyorum' demekle olmuyor. Bu mücadeleyi buralarda da sürekli yürütmen gerek. 24 saat bunun üzerine, ekmek ve su kadar ihtiyaç duyup durmak gerekiyor. 'Ben bitirdim' demekle olmuyor.

Örneğin bir arkadaş şehre gidiyor, bir iki günde hemen etkilenme başlayabiliyor. Eğer güçlü bir kişilik oluşturulmazsa ister istemez toplum içine sızıyor. Son yıllarda kaçanların nedeni de odur. Ya güdüseldir, birbirlerini basit duygular üzerinden götürüyorlar, sonra büyük bir çirkefliğin içine giriyorlar, sistem içinde de yaşayamıyorlar. Sistemi tanıdığımızı sanıyoruz ama bakıyoruz ki kendimizi yanıltıyoruz."

Kritik bir konuya geliyor sohbet; aşk.

"Geçmişte nasıl anlıyorduk? Bugün nasıl anlıyoruz? Partiye ilk geldiğimde sicilimi aldı arkadaşlar. Doğum tarihi, yeri, katılımı gibi. Ayrıca bir iki de soru sordular. 'Devrim bittikten sonra evlenmeyi düşünüyor musun?' diye sormuşlardı. Devrim bittikten sonra insan evlenebilir, niye evlenmesin diye düşündüm. Bugün de bana sorsan ben yine de aynısını derim. Ancak henüz o aşamaya gelmedik. Özgür bir vatanımız, yerimiz yurdumuz var mı?

Önderlik 'Bir kuş bile yuvasını yaparken hayvandan korumak için yüksekte yapar' diyor. Ülkemiz dört parça olmuş, her yerde düşman var, yerimiz yurdumuz var mı? Böyle bir durumda bireysel bir aşkı düşünmek çok yanıltıcıdır. Bu, güdüsel olur bana göre... Yoksa ilgi olmayacak diye bir şey yok bireysel düşündüğümde. Ama diğer boyutu ile ele aldığımda, en büyük aşk nedir? Ülke kavramı. Ülken işgal altındayken gerçek bir sevgiyi yaratabilir misin? Yoksa ben aşka karşı bir insan değilim açıkçası. Olabilir de! Niye olmasın. Biz de insanız niye olmasın, bireysel düşündüğümüzde.

Ama bunları düşünürken, sen gerçekten bunun zeminini, özgürlük boyutunu her anlamda ele alıp değerlendiremezsen,

yaratamazsan ne sen yaşayabilirsin ne de ardılların yaşayabilir. Biz birçok şeyi yaşamadığımız için, bizim ardıllarımızın da bizim gibi olmamaları için bu kadar zoru göğüslemek zorunda kalıyoruz. Sonuçta soğan ekmeye gelmedik, bu dağlara. Değil mi! Özgürlük mücadelesini veriyorsam özgürüm. Önderlik de dört duvar arasındadır ama özgürdür. Çünkü hiçbir zaman politikayı, siyaseti çirkin bir şekilde yapmadı. Düşüncesini, doğru bildiğini ortaya koydu ve en zorlu koşullarda bile bunun mücadelesini verdi. Bizim için örnektir. Ona ulaşabilmek için bu yolu seçtik.

Gerçekten geldiğimiz aşama çok önemli. O süreçteki bakış açımız oydu. Acaba o şekilde bir mücadele olmasaydı bugünkü koşullarda mücadele ediyor olur muyduk? Zorlu anları göğüsleyebilir miydik? Bunu da düşünmek zorundayız. Biz, Önderlik sayesinde kendimizi geliştirdik. Türk solundan arkadaşlar soruyorlar; Önderlik de erkek diye. Hala bunu anlatmamız gerekiyor, demek ki! Önderlik cins boyutuyla ele alınan bir kişilik değildir. Yeni kadını yaratan, tanrıçalaştıran da Önderlik oldu."

İki saate yakın anlattı Menal. Zaman olsa daha da anlatacağı olurdu. Savaştan çatışmasızlığa 25-26 yılın birikimi, deneyimi ile bir tarihti karşımdaki. Üstelik, düşündüğünü açıkça anlatan ve böylece hepimizi gerçeğe yaklaştırandı.

ROZA PINAR

KENDİNE AİT OLMAYI BU DAĞLARDA ÖĞRENDİM

Gözlerim kamelyanın loş ışığına alıştığında dikkatimi ilk çekenlerdendi. Çok sakin bir yüzü vardı. Sonra yemek sırasında konuşurken fark ettim ki, sesindeki dinginlik de ayırt ediciydi. Ne yapmak istediğimi sordu. Anlattım. Ardından başkaca önerilerde bulundu.

Gerillaya 22 yaşında katılmıştı. 2013 yılının Aralık ayında dağda 23 yılını devirmişti. Roza Pınar'la 4 saate yakın konuştuk. Hem kendi katılım sürecini anlattı, hem de 23 yılda dağlarda kadınların nasıl bir değişim süreci geçirdiğini.

"Ben doğru yerde miyim?" sorusuna aradığı yanıtlardan erkeği dönüştürme akademisine. Koca bir tarihin canlı tanığıydı.

Roza adını, daha sonradan şehit olan bir arkadaşı vermiş O'na.

"Evli ve iki kızı vardı. Diyarbakır Hapishanesi'nde kalan, vahşet ve işkence dönemlerini yaşayan bir arkadaştı.

Hapishaneden çıktıktan sonra Avrupa'ya gelmişti. Ben de o zaman yeni katılmıştım. İlginç bir buluşmamız olmuştu. Bana hep 'Roza' diye hitap etti. Bir gün bunun nedenini sordum. 'Kızımın adı' dedi. Adım öyle kaldı. Bir de biliyorsundur, Zazaca'da 'Güneş' demektir. Pınar'ın aslında özel bir anlamı yok. Gerillada genelde il ya da bölge isimleri kullanılır soy isim olarak. Ben kendimi salt bir yere ait görmüyorum. Pazarcıklı'yım ancak oraya ait değilim. Kürdistan ve halkların özgürlüğü, eşitliği için kendini adamış biriyim. Bu nedenle kendimi salt bir bölge ile sınırlı tutmayı benimsemedim. Ayrıca kendimi doğa ile ifade etmeyi de seviyorum."

Roza Pınar, PKK'ye 1987 yılında katıldığında Avrupa'daydı. Dağa gelmeden önce bir süre dış ilişkilerde yer aldı.

"Ailem, '70-71'lerde ekonomik nedenlerle Maraş'ın Pazarcık İlçesi'nden Avrupa'ya göç etmiş. Aslında bu göçler o dönemde, devlet tarafından bilinçli olarak teşvik edildi. Güneybatı dediğimiz Maraş, Antep ve Adıyaman, PKK'nin ilk örgütlendiği alanlar. Ailemin partiyi tanıması ise 1978'lere uzanıyor.

Bizde bir Kürt bilinci vardı; Kürt ve Alevi olduğumuzu biliyorduk. Ancak Kürt kimliği, tarihi ve kültürü hakkında çok da bilgi sahibi değildik.

Birincisi; Kürt olmaktan, ikincisi; Alevi olmaktan kaynaklı baskı altındasın. Bunlar ile PKK'nin ortaya çıkışı birleşince aile olarak PKK'ye ilgi başladı. PKK'nin eşitlikçi ve özgürlükçü tutumu, Alevi felsefesinde de yer alan kavramlardı. Bunlardan yola çıkarak ailem partiye sarıldı. Üzerine bir de Maraş katliamı geldi. Maraş katliamı da halkın PKK etrafında toplanmasını beraberinde getirdi.

Çocukluk yıllarım mücadele ile birlikte iç içe gelişti. Ancak diğer taraftan da Almanya'da yaşamak ve okumak vardı. Aile içerisinde Kürt, Kürdistan, PKK ve savaş gerçeğinden bahsedilirken, okulda aldığım eğitimde bambaşka bir dünya karşıma çıkıyordu. Bu nedenle çelişkilerim çok oldu.

Beni PKK'ye getiren ve yönümü Kürdistan'a çeviren çelişkinin ilki; Avrupa'da öne çıkartılan Batı hümanizması ile yaşam arasındaki farktı. Batı hümanizmasında ve Hristiyanlıkta, 'Herkes eşittir' deniliyordu. Ancak gerçek böyle değildi. Bir Avrupalı ya da Alman değilsen, onlar gibi yaşamıyor, onlar gibi düşünmüyorsan, onlar gibi hissetmiyorsan sen bir hiçsin. Sürekli ötekileştiriliyorsun ve kabul görmüyorsun. Ben bu çelişkileri derinden yaşadım.

Birey olarak çok fazla ötekileştirildiğimi ya da dışlandığımı söylemem ama çevremde yabancılara yaklaşımı görüyordum. Onlar gibi değilsen, dahil olamıyordun. Bu bende ciddi bir çelişki yarattı. Bir taraftan bir dış dünyan var; farklı bir dünya, kimlik ve dil. Ama diğer taraftan ailenin yurtseverliğinden kaynaklı Kürt ve Kürdistan gerçeği. Almanların yanına gidiyorsun, onlar gibiysen seni kabul ediyor. Ama o halde, kendi toplumunun içine girmeye kalkarsan bu kez kendi toplumun tarafından kabul görmüyorsun. Değişmişsin, benzeşmişsindir. Bu iki kimlik arasında bir sıkışma yaşadım. Bunlar giderek beni 'Ben kimim? Nereye aittim?' sorularına ve kimlik arayışına yöneltti.

Bunda ailemin de epey katkısı oldu. Çünkü ailem, çocuklarının erimemesine dikkat etti. Bunu yaparken çok dogmatik, muhafazakar tutumlara girmedi. Ailem de önemli oranda Avrupa kültürü içinde entegre olmuş, erimiş bir ailedir. Ama en azından kim olduğunu, nereye ait olduğunu unutmadı. Fakat kardeşlerim doğru düzgün Türkçeyi, Kürtçeyi bile bilmiyor. Yabancı dil konuşuyorlar. Ailenin bu anlamda 'Biz kimiz?' sorusunu sorduran tutumu oldu.

Ergenlik çağına kadar aile eğitimini, kendini inkar etmeme üzerinden aldım. Kim olduğunu unutmayacaksın! Ne kadar benzesen de alnında kim olduğun yazılı. Bu, çok önemliydi.

Diğer yaşadığım bir çelişki de; bir taraftan örgüt ve parti kadroları sürekli sosyalizmden bahsederken, diğer taraftan okulda aldığın eğitimin sosyalizm karşıtlığı üzerinden şe-

killenmesi. Acaba hangisi doğruydu? PKK kadrolarının anlattığı mı, okullarda anlatılan mı? Gözlerimle gidip görmem gerekiyordu Sovyetler'i. Bir okul gezisi kapsamında gittim ve gördüm. 'Kürdistan'da sosyalizm böyle olacaksa, ben asla o Kürdistan'da yaşamam. Batı'yı tercih ederim' dedim. Bu da bir çelişki yarattı.

Asıl beni saflara teşvik eden, 'Artık karar vermem gerekiyor' dediğim an, Önderliğin 1987 yılının 8 Mart'ında ilk kez yaptığı kadın ve kadın özgürlük mücadelesi ile ilgili çözümlemesiydi. O zamana kadar Önderliğin kadına ilişkin çözümlemeleri yoktu. Her yıl 8 Mart vesilesiyle toplantılar ve seminerler yapılıyordu ama yayın organlarında kadına yönelik çok fazla bir şey yoktu. Ulusal kimlik vurgusu daha fazla öndeydi. Önderliğin çözümlemesi beni çok etkiledi. O çözümlemede anlatılan, Kürt toplumunda kadın gerçeğini okudukça, içinde bulunduğun gerçekle de karşılaştırıyorsun. Neden böyle? 'Kadınlar özgürleşmeli' diyorsun. Ama bir taraftan da 'Avrupa'da kadınlar özgürdür' diyorsun. O çözümlemeyi okuduktan sonra 'Avrupa'da kadınlar gerçekten özgür mü?' sorusunu sormaya başladım. Gerçekten kendine ait midir? Hayata kendi iradesi ile mi katılıyor? O sorgulama da beni farklı arayışlara itti. Bu yaşadığım çelişkiler benim arayışlarımı güçlendirdi ve bu sorularımın cevabını da PKK'de buldum.

Katıldığım ilk zamanlarda, dil bildiğim için genelde dış ilişkiler çalışmalarında yer aldım, çok fazla kitle, halk çalışmalarında yer almadım. Ne kadar Kürt olduğumu söylesem de hiçbir zaman Kürt gerçeğinin ne olduğunu bilmiyordum. Algım şuydu: Kürt'üz, bir ülkemiz var, Kürdistan. Bugün ülkemiz işgal altında. Halkımız da baskı altında. Ben de bir insan olarak, halkın değerlerini sahiplenmek istiyorum. İnsan haklarından yanaydım ve insan haklarını savunmak için PKK'ye katıldım. Katılımımdaki amaç buydu.

1989 yılında gerçekleşen Halepçe katliamı, bende 'Artık

bu kadarı da yeter' duygusunu oluşturdu. Artık Avrupa'da kalamazdım, kesinlikle dağlara gitmem gerekiyordu.

Dağların bendeki ilk algısı... Gençsin ve maceracısın; bir silahım olsun, gerilla kıyafetini giyeyim, bir gerilla gibi olayım. Kahraman olayım. Adım tarihe geçsin. İlk yaklaşımım buydu.

1988'de Lübnan'da Mahsun Korkmaz Akademisi'ne, Önderlik sahasına geldim. Burada, genel olarak askeri ve ideolojik eğitim veriliyordu. Böylece, ülkeye (Kuzey Kürdistan) gelirken ciddi bir zorlanma olmuyordu. Kişilik çözümlemeleri yapılıyor, pratikler eleştiriliyordu. Açıkçası çok fazla da anlam veremiyordum: Gelmiştim ve savaşacaktım.

Bir gün Önderlik bana 'Sen yüzde 80 Kürt değilsin' dedi. Bunu duyunca çok kötü oldum. Önderlik sürekli, 'Eski Kürt'ü öldüreceğiz. Yeni Kürt insan tipini yaratacağız' diyordu. Buna anlam vermek istiyordum, 'Ne olmuş bu Kürt'e?' diyordum. Önderlik, 'Eski Kürt' derken hangi Kürt'ü kast ediyordu? Sen

kendinden yola çıkıyorsun ve 'Ben Kürt'üm' diyorsun. Kendini iyi görüyorsun, mücadeleye gelmişsin. Bu kadarı yeterli geliyordu.

Yeni katılan iki kadın arkadaş vardı, akademiye gelmişlerdi. 30'a yakın arkadaş oturmuştuk. Önderlik tek tek kadın arkadaşlarla konuşuyordu. Sıra yeni iki kadın arkadaşa geldi. Önderlik o iki kadın arkadaştan birine soru sordu. Kadın arkadaş cevap veremedi. Arkadaşın ağzından bir kelime çıktı, o kadar çok kendine güvensiz ki! Sıra bana geldi. Önderlik, 'Roza sen bu arkadaşlarla konuşabildin mi?' dedi. Kendimden emin bir şekilde, 'İnsanlarla iletişim kurma gibi bir sorunum yok' dedim. Önderlik, 'Ama bunlar Kürt' dedi. 'Ben de Kürt'üm' yanıtını verdim. Sonra 'Eğer Kürt halk gerçekliğini tanımak istiyorsan, bu arkadaşların dünyasına ineceksin' dedi. Bu bir görevdi ve yapmam gerekiyordu. O iki arkadaş hiç Türkçe bilmiyordu, ben de Kürtçe. Her şeyden önce bir dil sorunumuz da vardı. Nasıl diyalog kuracağım? Diyalog kurmaya çalıştım, çok fazla başaramadım. Çok erken pes ettim, bıraktım.

Bunları anlatmanın sebebi... Bir çoğumuz, Kürt halk gerçekliğinin ne olduğunu bilmiyorduk. Halk neler yaşadı? Bir halkın, bir coğrafyanın geçmişini, tarihini bilmezsen ne uğruna mücadele ettiğinin çok da farkında olamazsın. Eline bir silah alıp birkaç asker vurmakla işler çözülmüyor.

Önderlik sahasından, ülkeye, savaş alanına gelmek için çok dayattım. Önderlik, 'Siz kuzu gibisiniz. O dağlarda kurtlar var, vahşiler var. Ne kadar kendinizi koruyabilirsiniz. İdeolojik olarak bir donanımınız yok. İdeolojik donanım olmadığı için kendini nasıl savunacaksın, nasıl bir tutum sergileyeceksin' diyordu.

Önderlik bizi hep hazırlıyordu. 'Herkes benim gibi değil, herkes sizin gibi değil' diyordu. PKK'ye adım atman özgürleştiğin, doğru bir insan olduğun anlamına gelmiyordu. Çünkü, hepimiz bu toplumun içinden gelip katılan insanlarız. Tam tersine, PKK'ye adım attığın andan itibaren esas savaşın baş-

lıyor. Çünkü sen gerçeğinle yüz yüze geleceksin. Kim ve nereye ait olduğun gerçeğiyle yüzleşeceksin. Ona göre bir karar vereceksin. Bir çıkış yapacaksın, 'Evet benim ait olduğum yer burası' diyeceksin ve kendini yeniden yaratacaksın. Onu yapamazsan ağır aksak yürürsün. Tam bir katılımı sağlayamazsın.

Kürdistan'da yaşamamıştım ve Kürt halk gerçekliğini bilmiyordum. Bu nedenle zorlanacağımı düşünüyordu. Ama ben kararımı vermiştim ve gidecektim. 1992 yılında gittim ve ülkeye adımı atar atmaz Güney savaşı başladı. Asıl gerilla maceram 1992'de Güney savaşı ile başladı. O dönemde, çok yoğun baskılar ve hava saldırısı tehlikesi nedeniyle akademi de kapatıldı. Yüzlerce arkadaş, hepimiz savaş alanına, dağ alanına geçtik.

1992 yılının Eylül ayının sonunda Haftanin'e ulaştığımızda savaş başladı. KDP, YNK ve TC ordusu bize karşı ortak savaşa girdi. Körfez savaşından sonra Güney Kürdistan'da yerel bir hükümet oluşumuna gidildi. 1991'de hükümet oluştuğunda ilk aldığı karar 'PKK'ye karşı savaş' oldu.

Bir taraftan çok meraklıyım ama diğer taraftan da ilk kez böyle bir ortama geldiğim için çok yabancıyım. Dağlara, patikalara yabancısın, yürümesini dahi bilmiyorsun. Kendini nasıl koruyacaksın bilmiyorsun. Etrafında bir güç var elbette, onlar da seni koruyor. Ama sen kendin olarak savunmasızsın. Hayatımda ilk defa, aralıksız 45 gün süren savaşa tanık oldum.

Avrupa'daki yaşamımla, içinde olduğum gerçeği çok karşılaştırdım. Diyarbakır zindanında Mazlumların direnişi aklıma geliyordu. Nasıl direndiler? Avrupa'daki devrimcilik rahat. Orada her şey önüne hazır geliyor ve hiçbir şey üretmiyorsun. Avrupa'dayken düşmanını uzaktan biliyorsun. Ama burada savaştasın ve düşman karşında. Bunların hepsi sende bir sorgulama yaratıyor. İradeni sınıyorsun. Şimdi düşmanın karşısındasın. Bu sende muazzam bir iddia yaratıyor. Dağlar

seni sınıyor. Bu dağlarda biz bunları öğrendik; irade olmayı, kendine ait olmayı ve düşman gerçeği karşısında nerede durduğunu. Biri bu.

Bir diğeri de, yanıbaşında şehit düşen, yaralanan arkadaşların. Bütün bunlar bambaşka bir dünyaya geldiğimi gösterdi. Bu dünyada yer mi alacaktım yoksa bu dünyanın dışına mı çıkacaktım? Ait olduğum yer burası mıydı yoksa gelmemem mi gerekiyordu? O savaş günlerinde bu sorular kafamda çok gitti geldi. Benimle birlikte birçok insan burada. Benim onlardan farkım ne! Onlar da Kürt, ben de!. O da savaşmaya gelmiş, ben de gelmişim. O canını verdi ama ben hala hayattayım. Bütün bunların hepsi bir araya geldiğinde muazzam bir kararlaşmayı yaratıyor. Devrimciliğin burada sınanıyor. Ne kadar devrimci olduğunun, ne kadar iradeli olduğunun bu dağlarda farkına varıyorsun.

Kürt gerçeğine olan yabancılığım nedeniyle dağ sahasında zorlandım. En çok da yaşam ilişkilerinde. Çalışmaya katılmak, fedakarlık göstermek, emek harcamak konusunda kimsenin sorunu yoktu ama arkadaşlarla iletişimde zorlandım. O gerçeğe inemiyordum. Gericilik ve korkunç bir feodalizm had safhada. Savaş gerçeğinin erkekte yarattığı vahşi özellikler. Bunun kadına yansıması, kadını hiçe sayan ve irade görmeyen yaklaşımlar. 'Ben nereye geldim? PKK bu olamaz' diyordum. Olması gereken PKK'yi arıyorsun. Aslında gerçekliğe o kadar yabancısın ki. PKK'nin olması gereken gerçeğini görmek istiyorsun. Onu göremeyince de 'Hayır bu PKK değildir' diyorsun. Ayrıca benim de alıştığım bir yaşam tarzım vardı ve yaşadığım bunların çatışmasıydı aslında. Sen farkında değilsin, bu savaş, bu zorluklar neyi yaratıyor? İlk etapta bunları görmüyorsun. Sana yansıyan negatif yanları oluyor. Erkeklerin feodal duruşları, bağıran çağıran yaklaşımları. 'Niye bağırıyorsunuz birbirinize heval, daha güzel bir üslup yok mu?' diyordum. Herkes bana tuhaf tuhaf bakıyordu. 'Temiz yaşayalım' diyordum. 'Arazideyiz, niye

bunu sorun yapıyorsun ki' diyorlardı. Disiplinli düzenli bir yaşam istiyorsun. Sen böyle alışmışsın ve geliyorsun, onlara da dayatıyorsun. Buna gelemiyordu arkadaşlar.

Cinsiyetçi toplumun erkekte ve kadında yarattığı özellikler var. '80-90'lı yıllarda da gerilla saflarında da cinsiyetçi yaklaşımlar çok egemendi, fazlasıyla egemendi. Çok net olarak görebiliyordun. Kadındaki köle, geri, geleneksel yanlar, salt fiziğiyle kendini ispatlama çabası. Kadın kendini var etmesini fiziksel güç üzerinden gösteriyordu. Fiziksel olarak ne kadar katılım sağlarsan, ne kadar erkek gibi savaşırsan, ne kadar erkek gibi durursan, erkek gibi silah kullanırsan, ne kadar erkek gibi yürürsen, ne kadar erkeğe benzersen sen o kadar iyisin, o kadar kahramansın. O zamanlar ölçü oydu; erkeğe benzediğin oranda sen iyi bir kadınsın. Fiziğin de güçlü olacak. Savaş ortamı ve doğanın zorlukları var. Herkesin fiziği yetmeyebiliyor. Günlerce, haftalarca, aylarca yol yürüyorsun. Yiyecek bulamıyorsun, içecek bulamıyorsun, velhasıl bunun zorlukları var. Savaşta da saldırı grubunda yer alırsan, senin için tamamdır artık her şey. Sen, iyi bir militansın.

Şimdi bunun bir yere kadar anlamı var. Ancak yeni yaşamı, yeni insanı yaratmak için bunlar bizim için yeterli değildi. Ama öğrendiğimiz oydu. Savaş koşullarında ilk etapta, kadınlar olarak kendini var etmenin bir yöntemi olarak erkeğe benzemek ölçü oldu. Yoksa başka türlü yaşamın içerisinde varlığını hissettiremezsin. Erkeğin de bu konudaki yaklaşımı; kız kardeşidir, annesidir ya da eşidir. Kadındır. Aslında savaş erkeğin işidir. Sonuçta gelmiştir, saygı duyuyoruz. Ama

korunması gerekir. Onu da koruyacak olan erkektir. Bazı eylemlerde ya da operasyonlarda, düşman kadının üzerine yürüdüğünde erkek arkadaşlar, 'Vay nasıl siz kadınlarımıza yönelirsiniz' deyip araya girmişlerdir. Kadın arkadaşları geri cephede tutarak, 'Siz geri cepheye gidin, biz savaşacağız' gibi yaklaşımları olmuştur. Bu, kadına feodal namus bakış açısı ile yaklaşmaktır; aman başına bir şey gelmesin. Çünkü kadın onun için namustur. Düşmandan kadına gelebilecek en büyük zarar erkeğin namusuna yapılmıştır. Algı bu. Toplumdan aldığının aynısı da saflara taşınıyor zaten. Bir de erkeğin feodal ölçülere göre, kadın tipi var. Boyun eğecek, ona benzeyecek. İradeli ve kendine ait bir duruşu olan, eleştiren ve düşünce itibariyle de kendini var eden kadın duruşları karşısında erkek zorlanıyordu. Erkek bu durumda, kendine ait bir duruşu olan kadınları mümkün mertebe ciddiye almama, diğerini daha fazla ön plana çıkarma yaklaşımı sergiliyordu.

Kayıplarımız oluyordu. Bu kayıplarımızın sebebini kadınla izah eden yaklaşımlar da çok oldu. 'Kadın savaşamadı, kadın yürüyemedi. Kadın gecikmeli geldi.' Bir eylem planlıyorsunuz. Ancak başarısız oluyor. Bir grup zamanında yetişememiştir. O grupta kadınlar da varsa, erkek hep kendi başarısızlığını kadınla izah etmiştir.

'92 savaşında, Güney Kürdistan'ın Haftanin ve Xakûrkê bölgelerinde kadın gücümüzün muazzam bir katılımı oldu. O yıllarda 'serhildan kuşağı' dediğimiz kuşağın çok yoğun katılımı olmuştu. Yönünü dağlara veren yüzlerce kadın geldi; hepsi 16-17-18 yaşlarındaydı. Güney savaşı da ağırlıklı olarak bu yeni katılımlar üzerinden yürüdü. Birçok arkadaş sivildi, gerilla kıyafetlerini bile giymemişti. Serhildan kuşağı o savaşa öncülük etti. Kamplarımız yetmiyordu. Her yer eğitim kamplarıyla doluydu. Kadın o savaşta muazzam yer aldı, öncülük etti. Azime arkadaş, Haftanin cephesinin önemli bir alanını yönetti. Mevzide, düşman saldırılarını kırmada kadın arkadaşlar çok büyük bir rol oynadı. Çok anlamlı şehadetler de

oldu. Xakûrkê'de Bêrîtan arkadaşın şehadeti. Kadın, o savaşta kendisinin de bir irade ve güç olduğunu ispatladı. Kadının bu başarısı, erkekte de muazzam bir değişim yarattı. Başarısızlığını kadın üzerinden izah eden erkek, sorgulamaya başladı."

Roza Pınar anlatmaya devam ediyor. Manganın üstünden tıkırtılar geliyor. Gerillalar çatıdaki karları temizliyor olmalı. Kar, iki gündür, derin bir sükunet içerisinde aralıksız yağdı. Dağlar beyaz bir örtüyle kaplı. İnsana derin bir sonsuzluk ve yalnızlık hissi veriyor bu haliyle.

Manganın içerisi sıcak. Güney sahasındayız. Aklıma bir gerillanın, "Kuzey'de ısınmak için tek bir mum bile yakmadan geçirdiğimiz kış günleri çok oldu" sözü geldi. Ya şimdi? Şu anda? İçim ürperdi. Farkında olmadan titremiş olmalıyım ki, "Üşüdün mü?" diye sordu.

"Hayır" dedim.

Devam etti anlatmaya.

"'92 yılının Kasım ayının ilk haftalarında geri çekilme sırasında Botan'a geçtim. Önderliğin kadın ordulaşması üzerine perspektifi geldi. Önderlik o zaman, 'Bir çoğu kabul etmeyecek. Bunların çoğu da erkek olacak' diyordu.

Önderlik, neden kadın ordulaşmasını geliştirdi? Birincisi; erkeğin başarısızlığını hep kadınla izah etmesi. Önderlik, 'Madem başarısızlığına gerekçe olarak kadını gösterdin, o zaman kadını senden kopartıyorum. Bakalım bu kez başarısızlığını ne ile izah edeceksin?' diyordu. Önderlik, kadın ordulaşması ile erkekte de bir sorgulatma başlatmak ve gerçeği ile yüzleştirmek istiyordu.

Toplantıda önderliğin perspektifini okuduğumuzda erkek arkadaşlar, 'Kesinlikle olamaz. Ne demek kadın ordulaşması? Nasıl iki ordu olur? Olmaz. Kadınlar tek başına yapamaz, kadın arkadaşlar erzak taşıyamaz, tek başına eylem yapamaz' şeklinde itirazlarda bulundu. Erkek arkadaşların bu yaklaşımı üzerine biz de 'Size inat, erkeğe inat yapacağız' dedik.

Bazı kadın arkadaşlarda da 'Erkekler olmadan nasıl yaparız? Gücümüz yetecek mi?' yaklaşımı vardı. Bir kısmı da 'Bakalım, görelim' diyordu.

Toplantıların yanı sıra çalışmalarda ve günlük yaşamımızda, kadın ordulaşmasının önüne engel olmaya çalışan, gerçekleşmemesi için çaba sarf eden erkek duruşları da oldu.

Savaş içerisinde giderek kendi gerçeğinizle yüzleşiyorsunuz zaten. Kadın ya da erkek arkadaş şahsında gerçeği görüyorsun. Farklı bir dünyadan gelmişsin. Eğitim ve bilinç düzeyin farklı ve hayata oradan bakıyorsun. Karşında hiç okul görmemiş, -belki çok iyi bir kavram değil ama- dünya görmemiş, tüm dünyası kendi köyü, kendi köyünün içinde evi, hatta kendi evinin içinde mutfağı olan biri var. Ancak buna rağmen etkilenmiş, Kürdistan'ı duymuş ve gelmiş. Sınıfsal ve kültürel farklılıklar nedeniyle Botan gibi bir yerde yüzleşmem çok sancılı oldu. Şok üstüne şoklar yaşadım. Kafamı duvarlara çarpıp geliyordum. Ne yapıyorsam bana dönüyordu. Hep karşıyı suçlayan, kendini hep farklı yere koyan, bilmiş gören Batı'nın pozitifist bakış açısıyla baktığımı anlamaya başladım. Batı'nın Ortadoğu'ya bakışı ortada: Geridir, cahildir. Bir şey bilmez, elinden bir şey gelmez. Ancak Batı senin özgürlüğünü getirebilir. Bunlar senin de zihniyetinde oturuyor. Belki onun farkında değilsin, iyi niyetli yaklaşıyorsun ama fark ettikçe 'Sen niye kendi insanına böyle bakıyorsun?' diye sormaya başlıyorsun. Onun bu şekilde olmasında bir suçu yok ki. Bu insanın yaşadığı yerde neden okul olmadı? Ya da varsa neden okula gitmedi? Tüm bunlardan yola çıkarak öğrenmem ve anlamam gerektiğine karar verdim.

Her bir arkadaşın hikayesini dinledim. Biri örneğin okula gitmiş, Türkçe konuşamadığı için dayak yemiş, gururu incinmiş, bir daha gitmemiş. Kimisi 'Ben okumayı çok istedim ama babam beni göndermedi' diyordu. Babasının izin vermemesinin nedeni de, 'Kızlar okumaz, yasaktır' yaklaşımı. Her birinin buna benzer hikayeleri vardı. Dinledikçe kendimi sorgulamaya başladım. Bunları dinleyerek, 'Kürt gerçeği nasıl bu hale geldi? Bu gerçek bize ait değil, değiştirmem gerekir' fikrine varıyordum. Bu gerçeklik reddetmem gereken bir gerçeklikti ama yerine neyi koyacaktım. Köle Kürt insan gerçeğini reddediyorum ama yerine nasıl bir Kürt'ü koyacağım. Köle insanın karşıtı özgür insandır. Ama bu özgürlük nedir? Nasıl özgür olacaksın? Bunları sorguluyorsun, paylaşıyorsun. İki gerçeğin bir araya gelip, yüzleştikçe çatışan, çatıştıkça seni doğrulara götüren bir süreç yaşadım.

'Avrupa'dan gelmiş. Bisküvi, çikolata çocuğu. Burada sana vereceğimiz çikolata yok. Niye geldin buralara, kalsaydın orada iş yapsaydın' yaklaşımları da oldu. Bunlarda zorlandım. Şok üstüne şoklar. Kimi zaman, 'Ben buraya ait değilim. Bu gerçek bana ait olamaz' dedim. Sonuçta, doğru bir sorgulama yaparsanız, kazandığınız çok şeyler oluyor.

Yaratıcılığın ne olduğunu bu dağlarda öğrendim. Avrupa'da her şey sana hazır geliyor ve sen yaratma ihtiyacı hissetmiyorsun. Düşüncede bir şeyler yaratmayınca insanın iradesi zayıflıyor. Dağ koşullarında hiçbir şey yokken, nasıl bir şeyleri var edebileceğini gördüm. Elektrik, teknik, para olmadan nasıl yaşanabileceğini gördüm. Beton evler olmadan da nasıl bir yaşam sürdürülebileceğini gördüm. Dışarıdan bakıyorsun ve diyorsun ki; bu kadar asi ve vahşi dağlarda yaşam olabilir mi?

Bu dağlarda, yeni bir yaşamın nasıl yaratılabileceğini gördüm. Bir iğne ipliğin, bir poşetin değerini bu dağlarda anladım. Kendine ait olmayı bu dağlarda öğrendim. Tek başına da olsan bir yaşamı nasıl kurabileceğimi, tehlikeler karşısında kendimi nasıl savunabileceğimi öğrendim.

'Dağda yaşayanlar hiçbir şey bilmez' deniliyor. İnan öyle değil. Okulda öğrendiklerimden çok daha fazlasını bu dağlarda öğrendim. Birçok şeyi yaşam öğretti. Savaş öğretiyor birçok şeyi. Savaşın bir çok yüzünü görüyorsun. Savaş sende yeni şeyler yaratıyor. Neye karşı öfkeleneceksin? Duyguların, tepkilerin bambaşka hal alıyor. Daha önce en ufak bir şeye karşı öfke duyarken, bu dağlarda öğrendiklerin karşısında başka bir duyguya dönüşebiliyor.

Bu dağlarda ne için savaştığını iyi bileceksin. Amacını, hedefini iyi bileceksin. 'Karşında düşman var, onu yenersen, tamamdır.' Bizim savaşa yaklaşımımız kesinlikle böyle değildir. Bazen çatışma ve savaş çok fazla öne çıkmıştır. Ancak bu savaşım içinde iç savaş bizde çok daha fazla olmuştur. İç savaşımla değişim dönüşüm yaratıldı. Geriliklerimize, düşman gerçeğinin, cinsiyetçi toplumun bizde yarattığı şekillenmeye karşı bir savaş. Bu savaşı, pratikte, yaşamında öğreniyorsun. Bir de eğitimde. Farkına vardıkça, anlam verdikçe, kendinde bazı şeyleri aşıyorsun. İnsanda bu değişimi dönüşümü yaratabiliyor.

Erkeğe benzememek... Kadın ordulaşması bunun en temel güvencesi oldu. Kadın ordulaşmasının amacı; kadının ve erkeğin kendi gerçeği ile yüzleşmesini sağlamak. 1997'de Önderlik adını koydu. Ancak bu kopuş teorisinin ilk pratik adımları, kadın ordulaşması ile başladı. Bir bölük, bir taburu düşün. Bir döneme kadar komutanlarımız bile erkek arkadaşlarımız tarafından belirleniyordu. Karar gücü değildik. Bir araya gelelim, tartışalım, kadın iradesi ile karara varalım, kendi yaşam alanlarımızı oluşturalım. Bunlar kadında çok gelişkin değildi. Erkek belirliyordu birçok şeyimizi. Düşünebiliyor musun, iç çamaşırlarımıza kadar erkek belirliyordu. Erkeklerin iç çamaşırıydı. Bunu o günlerdeki durumun anlaşılması açısından bir örnek olarak veriyorum. Erkek her şeyini belirliyor. Nasıl yaşayacaksın? Nasıl davranacaksın? Nasıl yer alacaksın? Erkek tarafından belirlenmek bir kadında ne

kadar irade yaratabilirdi ki? Yaratamaz. Çünkü orada nesne sensin, özne erkektir. Hep nesne konumundasın, doğal olarak bir irade gelişmez. Kadın ordulaşması, mücadele tarihimizde en radikal adımımızdır.

Birden çok keskin ayrışmalar olmadı. Yavaş yavaş ilk adımlar atıldı. Böylece erkek ve kadın kendi gerçeği ile yüzleşmeye başladı. Kadının, 'Neden özgürleşmem gerekiyor?' fikrini öğrenebilmesi için ayrı durması gerekiyordu. Kendine ait bir alanda, kendini ele alacaktı. Erkek de öyle.

'İki kadın bir araya gelirse kavga çıkar' deniliyor değil mi toplumda. Orduda da erkeğin yaklaşımı benzer; kadın gelirse ordu bozulur. İki kadın gelmiş orduyu çökertecek. Kadına karşı olan bu negatif bakış açısını, kadın da büyük oranda içselleştirmişti. Kadınların öncelikle, 'Birlikte yaşamı nasıl örgütleyebiliriz? Yaşamı nasıl paylaşabiliriz'i öğrenmesi gerekiyordu. Bu kadın ordulaşması, erkek olmadan da 'Biz yaşarız'ı öğretti. Kendi yaşamımızı kendimiz örgütlemeye başladık. Herkese çok basit gelebilir ama kendi erzağımızı kendimiz taşıyorduk. Öncesinde bunu erkekler yapıyordu.

İlk etapta bunlarla başladık; kendi yerimizi kendimiz

yapacağız, kendimize ait bir yaşam alanımız olacak, kendi yaşamımızı örgütleyeceğiz. Kendi eğitimimizi kendimiz yapacağız. O zamana kadar eğitimleri de erkekler veriyordu. Erkek arkadaşlar elbette bize yanlış şeyler öğretmiyordu. Ancak erkekler tarafından eğitim almak, 'Her şey erkektir' yaklaşımını derinleştiriyordu. Kadın komutanların kadın iradesi tarafından belirlenmesi. İlk dönemde bu da yoktu.

Daha sonraki yıllarda kadın ordulaşmasının bir düzeyi açığa çıktı. Kadın da, erkek olmadan yaşamını nasıl örgütleyebileceğini gördü. Kadınlar olarak bir araya geldiğimizde yaşamın ne kadar güzelleştiğini gördük. Birlikte bir yaşamı paylaştığımızda ne kadar güçlü bir iradeye sahip olabileceğimizi gördük. Bunları öğrendik. Bunlar bir aşamaya kadar geldi. Fakat bunun ileri bir aşamaya sıçratılması gerekiyordu. Artık kendimizi ideolojik bir kimlikle de var etmemiz gerekiyordu. Salt 'kadınlar' demek yetmiyordu. Bu kadınların da bir kimliği olmalıydı, örgütsel-ideolojik bir kimliğe kavuşturulması, bir örgütünün olması gerekiyordu.

1995 yılında, 500'e yakın kadının katılımı ile 1. Kongre'mizi gerçekleştirdik. Kongreyi yaptığımız yer muazzam bir mağaraydı. Hala duruyor ve 'kadın tapınağı', 'YJAK tapınağı' olarak anılıyor. Gerçekten de tapmak gibiydi. Tüm savaş alanlarından 500 kadın arkadaş bir araya gelmişti. Bunun atmosferi bile bambaşka bir duygu verdi; biz kadınlar olarak başarabiliriz. O kongrede, Yekîtiya Jinên Azad a Kurdistan (YJAK) (Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) adını aldık ve bu isimle kendimizi örgütlemeye başladık; hem dağlarda hem de tüm alanlarda.

Kongremizin temel üç başlığı vardı; özirade, özgüven ve özgüç. Kadın savaşta önemli bir düzey açığa çıkarmıştı, kendini var etmişti. Ama bundan sonra yapılması gerekenler vardı. İdeolojik olarak derinleşme. Artık bir biçime kavuşması gerekiyordu bunların. İlk defa kadın karargahımızı oluşturduk. 1995'e kadar kadın karargahımız yoktu. Eyaletlerde bulunan kadın güçlerinin birbirleriyle diyalog ve paylaşım-

ları yoktu. YJAK karargahımız oluştu. Artık kadın hareketi ve kadın ordulaşması olarak bunu bir sisteme kavuşturmamız, örgütlülüğünü artırmamız gerekiyordu.

Karargahlarımızın bünyesinde esas çalışmalarımızdan biri eğitim oldu. Çünkü kadın arkadaşlar hep yaşamdan öğrendi, pratik içerisinde pişti. Ama bunların ideoloji ile bütünleşmesi gerekiyordu. Eğitim çalışmaları başladı. Eğitim devrelerimizde ilk defa kadın arkadaşlarımız dersler verdi. Kadın hareketimizin meclis üyelerini seçtik. Bunlar hep ilklerdi. 'Bunlar ne ki?' diyenler çıkabilir. Ancak Kürt kadın gerçeğinin içinde bulunduğu durumu bilen biri, örgüt içerisindeki kadınların karargahlaşması, kendine ait bir sistemi ve örgütünün olmasının ne kadar anlamlı olduğunu, ne kadar büyük bir başarı olduğunu görebilir.

Önderlik, '93'ten itibaren örgüt içerisindeki tüm karar mekanizmalarında kadınların belli bir oranda yer almasını -ki kota denemesidir bu- gündeme getirdi. Erkekler bunu, 'Kadınlar orduda yüzde kaç yer alabilir?' şeklinde algıladı. Amed'de, Şemdin Sakık bir çok kadın arkadaşı ordudan attı. O arkadaşların bir çoğu hala cezaevindedir. Önderliğin bu önerisini erkekler yanlış anladı ve uyguladı. Çünkü erkekler, güçlenen kadından hep korktu. Kadının güçlenmesi, irade sahibi olması demek iktidarının elinden alınması demektir. Önderlik, erkek cephesinden farklı algılanması üzerine, önerisini çekti ve 'Kadının gerilla saflarına katılmasının, dağlara gelmesinin önü asla alınmayacak' dedi.

Biz bir çok şeyi savunmalarla birlikte öğrendik. Her birimizin az veya çok bildiği bir tarih vardı. Ama önderliğin savunmaları, tarih bakış açımızı ve kendimizi yeniden gözden geçirmemizi sağladı. Bir çoğumuz bu dağların geçmişini çok da bilmezdik. Kadınlar, geçmişte bu dağlarda mücadeleler vermişti. Bilmiyorduk. Ama bugün bunu savunmalardan öğreniyoruz. Kadın tanrıçaların bu dağlardaki savaşımını ve ödediği bedelleri, 2 bin yıla yakın süren mücadeleyi öğrendik.

Öğrendikçe de dağlarda kalmanın ne kadar büyük bir anlam ifade ettiğinin farkına vardık. Kadınlar bu dağlarda kendilerini var etti. Bizler de onların ardılları olarak mücadelemize devam ediyoruz.

Dağlarda olmak, dağlarda yaşamak bizim için çok farklı anlam ifade ediyor. İlkleri biz bu dağlarda öğrendik. Kendimizi bu dağlarda bulduk, kendi gerçeğimizle bu dağlarda yüzleştik. Kim olduğumuzu, nereye ait olduğumuzu, nasıl yaşayacağımızı, ütopyalarımızı bu dağlarda öğrendik. Bu dağlar bize öğretti.

'Çözüm sürecinde dağlardan inilecek' deniliyor ya, çözüm de olsa bu dağlar terk edilemez. Bu dağlarda biz kendimize ait bir sistem yarattık, kendimize ait bir yaşam oluşturduk. Sistemin dışındayız. Sistem dışında olmak demek, medeniyetten uzak olmak demek değildir. Sistem dışında olmak, doğru medeniyetlerle yeniden buluşmayı sağlamak demektir. Köklerinle, kendi özünle yeniden buluşmak demektir. Çünkü, kadına ait olmayan bir gerçeğe karşı, kendisine ait olan bir gerçeği biz yeniden yaratıyoruz. Bu açıdan yarattığımız yaşam bizim için çok değerlidir. Biz burada yaşama bir anlam biçiyoruz. Yaşamla güçlü bir bağ kurma, yaşama bir anlam biçme, niçin yaşadığının farkında olarak yaşamı sevme. Bunlar çok önemli. Hele bir kadın açısından bunlar çok daha önemli. Kadın ve yaşam birbirine o kadar sıkı sıkıya bağlı iki olgu ki. Kadın köleleştirilerek yaşam çirkin hale getirildi. Bizim verdiğimiz mücadele kadını yücelterek yeni bir yaşam kurma mücadelesidir.

Yaşam ile bağ kurmak demek; yemek, içmek, eğlenmek, gezmek tozmak, moralli olmak değil. Yaşam ile bağ kurmak demek; gelecek için bir amaç ve hedef uğruna yaşamak demek. 'Hukuk okuyup, avukat olmak istiyor. Bu da amaç' denilebilir. Evet, avukat ya da doktor olabilirsin. Ama sonuçta mevcut belirli sistemin bir parçası haline geliyorsun. Yine kendine ait olamıyorsun. O sistem içerisinde kendini yine var edemiyorsun.

'Kadın ve yaşam' demek, kadının kendi toplumsallığını yeniden yaratmasıdır bizim için. Geçmişte, kaybedilen toplumsallık, kadın eksenli toplumsallıktı. Kadın hep toplumsallığın dışına itildi. Erkek zihniyetine göre şekillenmiş bir uygarlık yaratıldı. Biz bunu değiştirme iddiasındayız. Bu uygarlık erkeğe aittir ama bu uygarlığın içinde hep bir mücadele var olmuştur. Tarihin kendisi de bu değildir. Ondan öncesinde de bir tarih var. Ondan öncesindeki tarih, kadının toplumsallığı ile oluşan bir tarihtir. Biz, bunu yaratmak istiyoruz. Cinslerin eşitliğini, özgürlüğünü, beraberliğini ve doğru paylaşımı esas alan bir uygarlık yaratmak istiyoruz."

Sohbet, aşk ve cinselliğe gelmişti. Her iki kavram, üzerinde bolca spekülasyonların yapıldığı bir alandı.

Karşımda 23 yıllık bir kadın gerilla duruyordu. Ve neler diyeceğini gerçekten merak ediyordum.

"Aşk bile bugün sahtekarlıklar üzerinden oluşmuştur. Dağlar, gerçek aşkın ve sevginin ne olduğunu da öğretti bize. Bir erkek ile bir kadının birbirlerine karşı duyguları oluştu, flört ettiler. Al sana aşk! Biz aşkı böyle tanımlamıyoruz. Bizim için aşk; bir kadın ile erkek arasında geçen duygusal ilişki değildir. Toplumda aşk denilince, ilk akla gelen kadın/erkek ilişkileri oluyor. Ama kadın ve erkek bu ilişkilerde yok edilmiştir. Cinselliğin bu kadar şahlandırılması, aşkın özünün bu kadar başkalaşıma uğratılması, gerçek sevgi ve aşkı öldürüyor. Karşına, bambaşka sevgi ve aşk tanımını getiriyor. Ne kadar cinsel ilişki o kadar sevgi. Sevgi, aşk cinsellikle boğdurulmuştur.

Cinselliği reddeden, inkar eden bir yaklaşımımız yok bizim. Onun da bir anlamı var. Ama mevcut durumda o kadar anlamsızlaştırılmış ki, o kadar özünden uzaklaştırılmış ki! Sevgi ve aşk denilince, kadın bedeni, cinsellik anlaşılıyor. Bu kadar daraltılmış, geriletilmiş ve özünden uzaklaştırılmış. Kürdistan toplum gerçeğinde gerçek aşklardan, sevgilerden bahsetmek mümkün değil. Olmamıştır, gelişmemiştir, çok la-

netli bir hal almıştır. İnkar edilmiştir, kadın bedeni ile izah edilmiştir. Önderlik, 'Kürdistan'da sevgi katledilmiştir' der.

Katledilen bir sevgi, nasıl bir gerçek aşka dönüşebilir ki! Erkek tarafından çirkinleştirilmiş bir yaşam gerçeği var. Bu yaşam gerçeğine küsmüş bir kadın gerçeği var. Kendisine ait değil. Birilerinin barışması lazım bu yaşamla. Erkeğin hesaplaşması lazım. Hesaplaştıkça gerçek aşkın, sevginin nasıl yaratılacağını, yüceleştirileceğini görecektir.

İnsan kendi hakikati ile buluştukça, gerçek ve doğru aşkları yaşayabileceğine inanıyorum. Çok genellemeci geliyor olabilir bu söylediklerim. Ama bir insan kendi gerçeğinin farkındaysa, kendi özüyle buluşmuşsa o öz üzerinden gelişecek olan sevgiler, aşklar çok daha anlamlıdır. Yoksa diğeri çok çirkindir, birbirini kullanmadır."

Buraya kadar araya girmeden dinledim. Anlatırken aklımdaki bir çok soruya yanıt vermişti Roza Pınar. Ancak bir soru vardı, yanıt bekleyen: Çizdiğin aşk çerçevesinde bakarsak gerillada aşk mümkün mü?

"Bizimki bir arayıştır. Bunun arayışı içerisindeyiz. Gelinen aşamada biz buna ulaştık mı? Tümüyle ulaştığımızı söyleyemem. Çünkü hala bazı geriliklerimiz, kendimize ait olmayan yanlarımız var ve hala mücadele veriyoruz. 'Hiçbir şey oluşmadı, doğru hiçbir şeyi yakalamadık' demiyorum elbette. Sevginin nasıl olması gerektiğini, aşkın nerede aranması gerektiğini belki kadın/erkek bir çoğumuz biliyoruz. Ancak yaşama baktığımızda orada sıkıntılarımız var. Halen gerçek sevgi ve aşka ulaşmanın mücadelesini veriyoruz. 'Hiç yakalamadık, hiç biz de o tür şeyler gelişmedi' de demiyorum. Bizdeki sevgi, aşk illa bir kadının bir erkeğe ilgi duyması, 'Ben seni seviyorum' ya da bir erkeğin bir kadına 'Seni seviyorum, ilgi duyuyorum' demesi değildir. Bir zamanlar birbirini reddeden, birbirini kabul etmeyen, birbirinin gerçeğine, kendi gerçeğine yabancı olan iki cins olarak, bugün ortak zeminlerde bir araya gelebiliyorsak, sorunlarımızı ortak tartışabiliyorsak, bu ortak sorunlarımıza

karşı ortak çözümler üretebiliyorsak, bunun ortak mücadelesini verebiliyorsak, gerçek sevgi ve aşkın ilk adımlarını oluşturuyoruz demektir. Doğru birliktelikleri biz böyle yakalıyoruz.

Bir zamanlar, kadınlar erkek arkadaşları eleştirsin. Mümkün müydü? Kıyamet kopardı. Erkekler ezip geçerdi; Sen kim oluyorsun bizi eleştiriyorsun. Bir zamanlar bizler, kadın topluluğu olarak erkeklere, eleştirilerimizi sunamıyorduk. 'Siz erkekler busunuz. Egemensiniz, hakimsiniz' diye söyleyemezdik. Ama bugün eğitimlerimizde erkekleri alıyoruz karşımıza çözümlüyoruz. Erkek gerçeğini çözümlüyoruz onların şahsında. Erkek olarak kadına yaklaşımı nedir? Bir erkek olarak kendi cinsine yaklaşımı nedir? Bir erkek gerçeği olarak dünyaya bakış açısı, ilişkilere bakış açısı nedir? Kadın bugün erkeği ele alıyor, çözümlüyor."

PKK'de bir dönem 'erkeğin dönüşümü' için özel eğitim alanları oluşturuldu. Ancak birkaç dönem sonra kapatıldı. Roza Pınar, o sürecin de içinde yer almış.

"1997 yılında kopuş teorisi gündemimize girdikten sonra Önderlik, 'Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği'ni kurduk ama acaba erkeklerde de aynı şeyi düşünemez miyiz? Kadından çok erkeğin özgürlüğe ihtiyacı var. Kadın bu mücadelede bir yere kadar kendini sorguladı. Kendi gerçeği ile yüzleşme, kendini sorgulama, bunun üzerinden bilinçlenme, kadında önemli bir düzey açığa çıkardı. Erkek, özgürlüğü hiçbir zaman kendi sorunu olarak görmedi. Ancak erkek de kendi gerçeği ile yüzleşmeli. Acaba erkekler için de bir birlik oluşturulamaz mı? Yekîtiya Zilamên Welatparêz a Kurdistanê (Kürdistan Yurtsever Erkekler Birliği) oluşturulamaz mı?' şeklinde bir perspektifi önümüze koydu. Erkeği değiştirme projesini Önderlik, kadın hareketinin temel bir çalışması olarak gündeme getirdi.

Erkek arkadaşlara dönük bir özgün eğitim devresini açma kararı aldık. Kararımızı 2001'de pratikleştirdik. Şehit Fikri Baygeldi'de eğitim devresi olarak açtık. Şehit Fikri Baygeldi, komplo sürecinde Amed zindanında Önderlik için eylem

yapan bir arkadaştı. Sema arkadaşın eyleminin ardından, bir erkek olarak kendini çok köklü ele alıp sorgulayan ve özeleştiri yapan arkadaştır. Önderlik, Heval Şehit Fikri Baygeldi'nin ardından 'Kadın ile doğru yoldaşlık yapmak istiyorsanız, Şehit Fikri Baygeldi gibi olun. Kadınla doğru yoldaş olacaksanız bunun gereklilikleri var, yerine getireceksiniz' demişti.

Eğitim devresine kimlerin katılacağını belirlemek için çok tartıştık. İki yol vardı; ya duyuracaktık kim gelmek istiyorsa onlar katılacaktı ya da birliklerden isim alacaktık. Bu bizim için ilk deneyim olacaktı. Bugüne kadar ne erkek arkadaşları eğitime almıştık ne de erkek arkadaşlar kadın zeminine gelmişti. Hassas yanları da olan bir çalışmaydı. Bizde de daha önce hiç denemediğimiz için, 'Ne kadar başarabiliriz' düşüncesi vardı. Erkek cephesi de 'Acaba kadınlar bizden neyin intikamını alacak?' kaygısı taşıyordu. Bunlardan dolayı katılımcıları biz seçtik ve onlardan bir rapor istedik. Raporları okuduktan sonra 15 erkek arkadaşı kabul ettik. Kadın karargahımıza yakın ama ayrı bir yerde eğitim devresini açtık.

Eğitim programımızın özü, ağırlıklı olarak erkeği kendi gerçeği ile yeniden buluşturmaktı. Erkek, bir insan ve bir cins olarak nasıl bu hale geldi? Bu gerçek sana ait gerçek değil. Ama sen bu gerçeğe sımsıkı sarılmışsın ki, 'Benim' dediğin gerçek seni yakıyor. Erkekte zihinsel olarak değişim ve dönüşümü yaratmak, kendini tanıması, sorgulaması, bunu yaptıkça kadın gerçeğine doğru yönelebileceğinin ifadesiydi eğitim devresi. Kendi gerçeğinin farkında olmayan bir erkek, kadınla doğru buluşmayı sağlayamıyordu. Çünkü kadını tanımıyor. Tanımadığı bir cinsle birlikteliği nasıl yakalayacak? Kadın açısından da böyle. Kadın da kendi gerçeğini ve erkeği tanımadıktan sonra nasıl bir araya gelebilir? Bu durumda bir araya gelse yapacağı ancak birbirini kullanmak olur. Birbirini yüceltmez. Düşürme, geriletme temelinde olur. Doğal birliktelikler gelişmez.

Erkek arkadaşlar eğitim devresine gelirken çok kaygılı,

biraz da korkarak, ürkerek geldiler. 'Kadın hareketi 5 bin yıllık intikamını bizden mi çıkartacak?' korkusu, kaygısı. Bunu en fazla yaratan da erkekler oldu. Kadın arkadaşlarda 'Gelin bakalım size gösterelim gününüzü' duygusu gelişmedi. Böyle bir bakış açısı, algısı yoktu. Tam tersine, böyle bir çalışmayı yapmanın verdiği güven vardı. Ama diğer taraftan da 'Bu arkadaşlarda bazı şeyleri değiştirelim' yaklaşımı vardı. 'Ama intikam alalım. Bize çok çektirdi bu erkekler' yaklaşımı yoktu. 'Gidiyorsunuz. Sizi ezecekler' duygusunu erkekte, erkek arkadaşlar yarattı. Erkek hakimiyeti, egemenliği karşısında bu kez de kadın hakimiyeti egemenliği... Algı oydu.

İlk başlarda paylaşımlarda zorlandılar. Düşünün, yıllardır bir taburda 50 erkek arkadaş arasında 10 kadın arkadaş vardı. Bu 10 kadın arkadaşın, 50 erkek arkadaş içerisinde ne kadar zorlandıklarını, erkek anlamıyor ve hissetmiyordu. Şimdi, 15 erkek arkadaş 100 kadın arkadaşın yanında, kadını anlamaya başlayacaktı. 50-100 erkeğin içinde 10-15 kadın ne hisseder? Nasıl yaşar? 100'den fazla kadındık. Bizim bulunduğumuz yere 10 dakika kadar uzaktı arkadaşlar ama bazen bir araya geliyorduk. Bazı ortak derslerimiz oluyordu. Ortak

derslerimiz genelde çözümleme dersleriydi. Kadının tartışma, sorgulama gücü, eleştirel olma yanı, erkekte değişim yaratıyordu. Onda da cesaret ve güven yaratıyordu. Kadının, kadın hareketinin, kadın mücadelesinin ve bireylerin geldiği düzeyi görebiliyordu. Onun karşısında kendisinin durumu nedir? Kadının bu düzeyi karşısında kendisini ifade ediyor, değerlendiriyor, tartışıyordu.

İtiraflar, kendi durumunu görme ilk başlarda olmadı. Giderek onlar da kadınların yaklaşımını hissetti, amaç intikam almak değildi. Bunu anladılar. Bu, onlarda bir güven oluşturdu. Erkeğin baktığı gibi kadın bakmıyor. Erkeğin düşündüğü gibi kadın düşünmüyor. Erkek iktidardan bakar, kadın ise yaşamdan bakar. Erkek arkadaşlar bunları gördükçe, raporlarını yazarken özeştiri verdiler, kendilerini ortaya koyarken samimi itiraflarda bulundular. Eğitim devresine gelirken, hesabı neydi? Bunu açıkça ortaya koydular. Gerçekten eğitim almak için miydi? Bunlara çok samimi yanıt verdiler. Bir arkadaş, 'Düzenleme önerisi yaptım. Örgüt kabul etmedi. Tepki gösterdim. Bu eğitim devresinden haberdar oldum. En iyisi gideyim, kadınlar daha duygusaldır. Kadın hareketi üzerinden düzenlememi onaylattırım' diye düşündüğünü söyledi. Hesap vardı işin içinde.

O günler komplo süreciydi. Bir erkek arkadaş da samimi itirafta bulundu: 'Ben kararsızdım. Örgütle yürüyemeyeceğimi düşünüyordum. Ama bir taraftan da bağlı olduğum değerler var, kopamıyordum. Kadın hareketinin eğitimi ile kararsızlığımı giderebileceğimi düşündüm' dedi. Arkadaşların gelirken taşıdıkları amaçları değişiyordu. Ama genellikle hesap ve çıkar vardı. Mutlaka merak ve ilgi gösteren arkadaşlar da vardı. İlk devre olması itibariyle olumluydu. Bizim için de ilk deneyimdi. Daha sonraki devrelerin nasıl örgütleneceğine dair çıkardığımız sonuçlar oldu. Erkek arkadaşların daha sonraki görevlendirmelerini de kadın hareketi yaptı.

Yanılgılı yaklaşımlar da oldu. Erkek arkadaşların kadın

hareketinin zeminine gelip eğitim görmesi, 'Artık o erkek özgürleşmiştir' yanılgılı algısını oluşturdu. Erkek de 'Artık özgürüz, herkesle istediğimiz gibi paylaşabiliriz' diye düşünmeye başladı. Hem erkek hem de kadın cephesinden geldi bu yanılgılı yaklaşımlar. Bu nedenle ilişkilerde ciddi aşınmalar oluştu. Çok rahat paylaşımlar gerçekleşti. Paylaşımın da bir içeriği, ölçüsü, sınırı ve ilkesi olmalı. Bir erkeğin 4 ay eğitim alması, o erkeğin tümüyle değiştiği ve özgürleştiği anlamına gelmiyor. Senin hala onun karşısında tedbirli olman gerekiyor. İdeolojik, örgütsel olarak tedbirli olacaksın. Birbirine karşı yanılgılı yaklaşımlar bizde ilişkilerde ciddi aşınmayı da beraberinde getirdi.

Yaşamımızda belirli ölçülerimiz var. Ölçü ve ilkelerimizin özünü, birbirini yüceltme, birbirini ileriye teşvik etme oluşturur. Ama o yanılgılı yaklaşım birbirini geriye çeken ilişkilere yöneltti. Örneğin; bu bir özgür erkek, artık sevebilirim. Hayır sevemezsin! Çünkü henüz daha sevilecek düzeye gelmemiştir o erkek. O yanılgıydı! Önderlik de 'Özgür insan sevilir' diyor. Ancak ne kadar özgürleşmiştir? Özgürlüğün neresindedir? Kadın zemininde eğitim alması, erkeği birden sevilir hale getiremez. Bir kadını, bir erkeği sevmek o kadar kolay olamaz.

Erkeğin de kadınla ilişki kurarken, kendini farklı bir yere koyan yaklaşımları oldu. Sadece o, kadınla doğru fikir alışverişi yapabilir ama diğer erkekler yapamaz. Çünkü bir kadın hareketi eğitimini almamıştır. Bu da yanlıştı. Sen kendinde neyi yarattın ki, o kadar rahat ilişki kuruyorsun? Hayır! Kadınla paylaşmak basit değildir. Kadın açısından da öyledir. Bir erkekle paylaşım basit ve sıradan değildir. Çünkü, hala kendinde çözümlemediğin, netleştirmediğin yanların var. Bunları aşmamışsın. Onun için bir temas sendeki amaç ve hedefi değiştirebiliyor. Bunu yapıyorsa, demek ki sen çok da köklü bir değişim yaratmamışsın. Bunu yaratmamışsan doğru birliktelik, doğru arkadaşlık, doğru yoldaşlık mümkün değil, gelişmez.

'Bu erkek arkadaş kadın hareketinin eğitimini almıştır. O benim gözümde bambaşka biridir' diyemezsin. Eğitimini almış ancak eğitimden sonra yaşam tarzı, ilişki tarzı, kadına yaklaşımı nasıldır? Sen bir erkek olarak bana iyi yaklaşabilirsin ama bir diğer arkadaşa bana yaklaştığın gibi yaklaşmıyorsun mesela. Benim ölçüm odur. Ölçüm, bir erkeğin birey olarak bana nasıl yaklaştığı değildir. Sana değer veriyor ya da kadını anlıyor gibi gözüken bir çok erkek var. Sana böyle yaklaşırken yanıbaşmdaki kadın arkadaşı da eziyor. Bu erkeği nasıl sevebilirim! Nasıl kabul edebilirim! Bizdeki ölçü, bireyin bireye yaklaşması değil. Bir kadın açısından da bu böyledir. Bir erkeği, 'Feodaldir, baskıcıdır, egemendir, geridir' diyerek reddediyorum. Açık yöneliyordur sana ve onu görüp reddediyorsun. Bir de öyle bir erkek tipi var ki; mülayim, demokrat, sanki dostundur. Hakimiyetini senin üzerinde kurmuyor. Kadın da bu durumda 'iyi erkek/kötü erkek' diye fark koyuyor. Konu kadın olunca, erkeğin iyisi kötüsü yoktur. Hepsi birdir. Senin 'iyi' dediğin o erkek, öyle zeminlerde sana karşı başkalarıyla buluşuyor ki. Söz konusu kadın olduğunda, erkekler çok rahat bir araya gelebiliyor. O açıdan kadında da o yaklaşımlar yanlıştır. 'İyi erkek', 'kötü erkek' yoktur. Erkek, erkektir. Kadın karşısında erkek tektir.

Sonuç itibariyle, o devrede bu tür yanılgılı yaklaşımlar, bu yanılgılı yaklaşımların beraberinde getirdiği yanlış ilişki tarzları, yanlış paylaşımlar, aşınmalar oldu. Bu aşınmalar bizi birbirimizden uzaklaştırdı. Bundan dolayı 3. devreden sonra askıya aldık. Ancak farklı bir yöntem uyguladık. Tüm karma okullarımızda erkeklere ayrıca özgün derslerin verilmesi kararlaştırıldı. Erkeğin değişim ve dönüşümünü bu yöntemle sürdürmeye başladık. Bu da bizim açımızdan bir deneyim oldu. 2005'ten bu yana bu eğitim sürüyor. 4 aylık karma eğitimde, 2'şer defa 3 günlük özgün eğitim veriliyor. Erkekler ve kadınlar ayrışıyor ve kendi özgün eğitimlerini alıyorlar.

Erkeklerin bulunduğu eğitimlerde, kadınlar olarak biz

her şeyimizi ele almıyoruz. Erkekler her şeyimizi bilmek zorunda değil. Ayrıca kadın arkadaşlarımızın da erkeklerin olduğu ortamlarda kendini ortaya koymada, paylaşmada yer yer güvensiz, kaygılı yaklaşımları oluyor. Kendini ortaya koyduğun zaman bunu kadına karşı kullanan yaklaşımlar da oluyor. Zaten toplumsal cinsiyet gibi ortak görülen dersler var. Bunların yanı sıra daha derinleştirilmiş, daha ayrıntıda ele alacağımız durumları da özgün eğitimlerde ele alıyoruz.

Erkek arkadaşlardaki özgün dersleri iki belge üzerinden yürütüyoruz. Birincisi; devlet, güç ve iktidar ekseninde erkek gerçeği. İkincisi; doğrudan saflarımızdaki erkek gerçeği. Kürdistan'da erkek gerçeği nedir? Dün ve bugün saflarımızda erkek gerçeği nedir? Ne yapması gerekiyor? Doğrudan birey üzerinde duruluyor. O derslerde genelde erkek arkadaşlar kendini ortaya koymaya çalışıyor. Herkesin soruları oluyor erkeklere. Onlara yanıt vermesi gerekiyor. Sonra da bir bütün çözümlemesi yapılıyor. O erkek arkadaşın şahsında bir çok konuyu ele alıp çözümlüyorsun.

Bunlar çok önemli bir gelişim düzeyini yarattı bizde; erkekte de. Geçmişte biz erkekleri karşımıza alıp 'Sen busun' diyemezdik. Kavga çıkardı. Erkek hazır değildi. Ama şimdi hazır. Gelişme ve değişme isteği olan, kendini sorgulayan bir düzey açığa çıktı. Fakat bu düzeyi yeterli görmüyoruz. Halen daha yeterli olmayan yanları ile mücadelemizi sürdürüyoruz. İçte bunun radikal mücadelesini veriyoruz.

Erkeği dönüştürme projesini böyle devam ettirdik. Ancak bunu ayrı bir okul olarak, yeniden açmak gibi bir yaklaşımımız var. Çünkü önemli bir gelişim düzeyi açığa çıktı. Bunu daha da derinleştirmek gerekiyor. Bunlar sadece bir eğitim devresi ile de sınırlı kalmıyor. Bu eğitim devresinin tüm sonuçlarını erkek yapısına da mal ediyoruz. İlk ve ikinci devreden çıkarılan sonuçların hepsi kitaba dönüştürüldü. Erkek arkadaşlar kendileri yazdılar. Bu kitap, erkek yapısı ile paylaşıldı.

Bir de, Önderliğin savunmaları erkekte 'Değişmem gere-

kiyor' fikrini yarattı. Buna inanıp bunun çabasını verenler de var ama bir açıdan kemikleşmiş, bir türlü bazı özelliklerinden vazgeçemeyen, vazgeçerse kendini yok olacakmış gibi hissedenler de var. Sonuçta bizim açımızdan mücadele alanıdır. Erkeği içinde bulunduğu konumdan kurtarmak, onu özgürleştirmek en temelde kadının görevidir. Kadın kendisinde aştıkça erkek de aşacaktır. Kadın kendisinde ilkeleri, ölçüleri oturttukça, bir duruş ve irade sahibi oldukça erkekte de onu yaratacaktır. Kırk yıllık mücadelemiz bize bunu öğretmiştir. Biz, bunun sonuçlarını alıyoruz.

Geleneksel bir kadın erkekte değişim yaratamaz, yaratamıyor. Erkeği geriye çekiyor. Ama iradeli bir duruş sahibi olan bir kadın erkekte değişim yaratıyor. Erkek için de böyledir. Kendisine ait, özü ile buluşmuş bir erkek, karşısındaki geri, geleneksel, köle kadında da değişim yaratıyor. 'Önce kadınlar özgürleşsin, sonra erkekler' yaklaşımı yok bizde. 'Önce Kürdistan'ı kurtaralım. Ondan sonra kadın-erkek meselesine bakarız'. Bizim mücadelemiz hiçbir zaman böyle olmadı. Çıkışından beri her şey iç içedir. Önderlik, 'Devrim öncesi, devrim sonrası yoktur' diyor. Şu anda neyi yarattıysan o devrimdir.

Önderlik savaş alanından gelen arkadaşları, komutanları çok eleştiriyordu. Niye Önderlik böyle yaklaşıyor, bu insanların ne suçu var? O kadar zor şartlarda yaşıyorlar, yıllardır savaşın içindeler. Tam tersine Önderliğin olumlu yaklaşması gerekir. Neden hep eleştiriyor? Neden hep olumsuz yanlarından ele alarak değerlendiriyor? Böyle düşünüyordum. O zaman çok anlam verememiştim. Dağa, sıcak savaş alanına gelip, o gerçeği gördükten sonra Önderliğe anlam vermeye başladım. Hatta, Önderliğin söylediği yüzde 50'si bile değilmiş. Eski Kürt insan gerçeğine karşı Önderliğin muazzam bir öfkesi vardı. Ama bu öfkesini muazzam bir güce, iradeye dönüştürme de var. Bunu değişime ve dönüşüme vesile yapıyordu. Bizde kaçış var. Zor geliyor, değişmez diyoruz, vazgeçiyoruz. Ama Önderlikte o yok."

Yanıtını aradığım sorulardan biri de, Kürt kadınlarının, özellikle de kadın gerillaların Abdullah Öcalan'a olan bağlılıklarının nedeniydi. Öcalan, Kürt halkının yeniden ayakları üzerinde doğrulması sürecinin önemli aktörlerindendi. Ancak kadınların, Öcalan'a sevgisi, saygısı, bağlılığı bambaşkaydı. Neden?

"Önderlikte empati yönü çok güçlüdür. Kadın, Önderliğin gözünde her şeyden önce bir insandır, canlıdır. Senin güzel yaşama hakkın vardır. Özgürlük senin hakkındır. Önderlik, bize hep bu düşüncelerle baktı. Önderlikte hiçbir zaman şunu hissetmedim: Bir erkek. Bir kadın olarak senin karşında bir erkek var. Erkekler genelde bunu hissettirir. Önderlikte sen onu hissetmezsin. Bir erkek olarak hakimiyetini kurma, farkını ortaya koyma, kadın üzerinden gücünü hissettirme. Önderlikte ben bunu hiçbir zaman hissetmedim. Tam tersine zayıf mısın, güçsüz yanların mı var. Güçsüz ve zayıf olduğun hissiyatını hiç vermemiştir Önderlik kadına. Tam tersine 'Güçlüsünüz, güzel yanlarınız var, gelişebilirsiniz' duygusunu, fikrini vermiştir. Hep pozitif yanlarından ele alarak yaklaşmıştır. Önderlik her zaman 'Kötü kadın yoktur. Gelişme ihtiyacı olan, özgürlüğe ihtiyacı olan kadın vardır' demiştir.

Önderlik hiçbir zaman bizi yalnız bırakmadı. Gelişimimiz için ağır bedeller de ödedi. Özgürlük perspektifinden tutalım, kendimizi her yönden geliştirmeye kadar, ideolojik olarak kendimizi eğitmemiz, savaşta var olmamız ve en kaba geri erkek yaklaşımları karşısında kendimizi nasıl korumamız gerektiğini bize öğretti. Çoğu zaman Önderlik bizi korudu. '97'de cins mücadelemiz en yüksek zirveye taşındı. Kadm-erkek çatışması, çelişkilerini en yoğun yaşadığımız süreç oldu.

Erkekler bize 'faşist, diktatör' dedi. Güçlenen bir kadın var. Bu güçlenen kadın karşısında erkek hakimiyetini kuramıyordu, iktidar alanları ortadan gidiyordu. Önderlik o

zaman dedi ki; 'Kadın hareketine, örgütüne faşist, diktatör demek doğrudan bana söylenmiştir.' Çünkü bu kadın hareketini geliştiren Önderliğimizdir. Senin kadına bu tarz yönelimin demek, kadın şahsında Önderliğe yönelimindir. Açıktan bunu yapmıyor ama kadın üzerinden bunu yapıyordu.

Her birimiz, biraz kendimizi Önderlik gerçeğinde buluruz. Önderlik gerçeği, Önderlik şahsında bir toplum gerçeği ifadesini buluyor. Kürdistan gerçeği ifadesini buluyor. O açıdan her bir insan kendi gerçeğini Önderlikte görüyor. Gördükçe de sahipleniyorsun. 'Geleceğim buradadır' diyorsun. Biz de Önderliğe yaklaşımda, salt bir birey olarak ele almak yoktur. Kurumsal bir yaklaşımımız var. Bir de gerçeği ifade ediyor. Birey olarak da bizim için anlamı var. Bir halk, bir toplum, bir bölgenin gerçeği olarak Önderlik şahsında ele alıyoruz, kendimizi orada buluyoruz. Önderlik şahsında güçlenen kadın, iradeleşen Kürt toplum gerçeği. Artık kendisine ait olan bir insan gerçeği. Eski Kürt insan tipinin yok olması yerine iradeli bir insan gerçeğinin açığa çıkması. Tüm bunları ifade ediyor. Bu nedenle, bu kadar çok bağlanıyoruz."

SAKÎNE CANDA

BEN HEP YAŞAMAK İÇİN SAVAŞTIM

Kar yağışı dinmiş, kış güneşi yüzünü hafiften göstermişti. Mangadan dışarıya çıktım. Kar, diz boyu olduğu için yürümek zordu. Bir kaya parçasının üzerindeki karları temizledim. Üşenmedim, gittim mangadan battaniyeyi aldım, serdim kaya parçasının üzerine. Güneşi hep sevmiştim ama bu Aralık gününde yüzünü gösterdiği için bir kez daha minnettardım. Kaç gündür kadın gerillaları dinliyordum. Anlattıkları ve anlatmadıkları içimde birikiyordu. Bir kısmı yazıya dönüşecek, bir kısmı bana kalacak ve kendi hakikat yolculuğumda yol gösteren olacaktı.

Dalıp gitmiştim. Gümbür gümbür bir kadın sesiyle irkildim. Kamelyanın girişinde bir grup kadın gerilla konuşuyordu. Arada gülmeler de yükseliyordu. Ne konuşulduğunu anlamadım. Ancak seslerin arasında gümbür gümbür bir kadın sesi dikkatimi çekiyordu.

Sonradan öğrendim; Sakîne Canda'ydı.

1989 yılında gerillaya katıldığında 11 yaşındaymış.

Sakîne Canda ile görüştüğüm 2013 yılının Aralık ayında henüz Türkiye'nin gündeminde "erken yaşta gerillaya" giden gençlerle ilgili bir tartışma yoktu. Ancak Sakîne Canda'nın yaşamı, o tartışmalara çok iyi bir yanıttı.

Sekiz kardeştiler. Botan'ın bir köyünde doğmuş, büyümüş. Dağdaki ikinci yılında yani 13 yaşında savaşın içerisinde yer almaya başlamış ve ağırlıklı olarak da Kuzey sahasında kalmış.

11 yaşında bir çocuk neden gerillaya katılırdı?

Batıdan, uzaktan bakınca anlamak zordu! Ancak, bu topraklarda Uğur Kaymaz gibi 12 yaşındaki çocukların yaşlarından çok mermi ile bedenlerinin delik deşik edildiğini, Ceylan Önkol gibi çocukların bombalarla bedenlerinin parçalandığını, annelerin ağıtlar yakarak o parçalanmış bedenleri eteklerine topladıklarını gördükçe, anladıkça ya da anlamak istedikçe, "Neden" sorusunun yanıtı da ortaya çıkıyordu aslında.

Neden?

Çünkü, sömürgeci devletin yüzünden!

Sakîne Canda'nın büyüdüğü yer, Botan bölgesi savaşın da en yoğun yaşandığı bir yerdi. Şırnak ve Uludere bu bölgenin merkezi. Kürt özgürlük hareketine ilk ve yoğun katılımların olduğu, bu nedenle devletin köy yakmaktan infaza kirli savaşın her türlü yöntemini kullandığı bir yer.

Hala da öyle! Roboskî katliamını hatırlayın. Çoğunluğu çocuk 34 insan, TSK'nın bombalarıyla bedenleri parçalanarak öldürülmedi mi?

Sakîne Canda, böyle bir ortama doğdu ve böyle bir ortamda dağa çıktı.

"O günlerde 11 yaşındaydım. Kürtler ve savaş nedir? Tam da bilmiyordum. Ancak şunu çok iyi biliyordum: Bizim bir ülkemiz vardı. Sürekli askerlerle karşılaşıyordum. Ancak zaman zaman gerilla da köyümüze geliyordu. Dağa çık-

mamın asıl nedeni gerilladır. O zaman her gördüğümde soruyordum; 'Onlar ne yapıyor?' diye. 'Bizim için savaşıyorlar' yanıtını alırdım hep. Bu yanıt beni o yaşta bile çok etkiliyordu. O zaman kadın gerillaların sayısı azdı. Ancak gelen gruplar arasında kadınlar da oluyordu. Elinde silahıyla kadınlar beni dağlara çekiyordu. Bu anlattıklarımı propaganda gibi algılamayın. Ben o yaşta bunları hissettim. Benim için aşk gibiydi gerilla. Onları gördükten sonra artık yerimde duramaz hale gelmiştim. Birkaç kez arkadaşların yanma gittim. Ancak, yaşım küçük olduğu için geri gönderdiler. Sonra, 'Yürüyemezsin, yağmur ve kar var. Yemek yok, su yok' diyerek beni vazgeçirmeye çalıştılar. Ben 'İlle de kalacağım' dedim. Yaşım küçüktü ama çalışkandım. Fazla da zorlanmadım. Arkadaşları o kadar çok seviyordum ki, o zorlukların üstesinden geliyordum.

Bizim köyden Heval Saadet ve Heval Şerif ilk katılanlardandı. Ben, onlar katıldığında 10 yaşındaydım. Bir kız arkadaş bizim mıntıkadan katılmıştı. İki erkek ve bir kız arkadaş, üçü birlikte katılmıştı. O zaman hatırlıyorum Türkiye çok kötü bir propaganda yapmıştı. Ancak ben dağa geldiğimde Türk devrimcileri de gördüm. Biz hepimiz aynıydık. Türk-Kürt beraberdik. Sosyalizm havası vardı. Türk arkadaşlarla beraber savaşıyorduk. Bütün bunları bir araya getirdiğim zaman, Türk devletinin yaptığı bütün yayınların yalan olduğunu anlıyordum.

Üzerimde etkili olan ikinci şey de Heval Bêrîvan'dı, Şehîd Bêrîvan. Cizîra Botan'da belki herkes onun adını duymuştur. Ben henüz PKK'ye katılmamıştım. Heval Bêrîvan, kendi alanında şehit edildiğinde Türkiye, 'Bekaretlerini bozuyorlar' diye kara bir propaganda yaptı. Ne kadar kötülük varsa Heval Bêrîvan üzerinden ajite ettiler. Bütün bunların yalan olduğunu görüyorduk. Tüm bunlara bir itiraz olarak dağa çıktım."

Gözlerini yukarıya doğru kaldırdığında gözlerinde bir

sorun olduğunu fark ettim. Sordum. Çatışmada yaralanmış. Başına üç kurşun isabet etmiş.

"Zaman zaman hafıza sorunları yaşıyorum" dedi. Bir çok gerilla gibi sağlık sorunlarını konuşmak istemiyordu. Ben de zorlamadım.

Sakîne Canda, 26 yıldır ağırlıklı olarak savaş sahasında kalmıştı.

"Uzaktan bakılınca savaş bir propaganda gibi geliyordur. Fakat bizzat içinde yaşadığın zaman başka. Her şeyi burada öğrendim. Devrime katıldığın zaman, siyasi, askerî eğitim alıyorsun ve bilinçleniyorsun. Eğitimle ve savaş ortamı ile birlikte neden geldiğini daha iyi anladığın ve anlatabildiğin bir bilinci kazanıyorsun. Bu bilinç seni devrime daha çok bağlıyor ve edindiğin bu bilinçle savaşmaya başlıyorsun."

İlk iki yıl, sıcak savaşın içinden uzak tutmuşlar Sakîne'yi. Ancak o günün koşulları bugünkünden çok farklı.

"O süreçte kamp yoktu, eğitim yeri yoktu. Her zaman hareket halindeydik. Savaş çıktığında ben de savaş alanında kalıyordum doğal olarak. Ancak arkadaşlar savaşmama izin vermedi iki yıl boyunca. Sürekli beni koruyorlardı. Biz yaşı küçük olan iki kişiydik. Hep geri cephede tutulduk. Savaşa katılmayı çok istiyorduk ancak arkadaşlar bırakmıyordu. 13 yaşındayken ilk çatışmada yer aldım. Bunun için ben ısrarcı oldum. Sen istesen de istemesen de savaş vardı. Zaten savaşın ve ateşin içindeydik. Nereye gidersen git savaş vardı. Savaşmaya mecburdum. Savaşı da savaşın içinde öğrendim.

Ben, özgürlüğü de PKK'de öğrendim. Özellikle kadınlar için özgürlük, iyi giyinmek ya da dolaşmak değil. Özgürlük içinde çözdüğün şeydir. Her şeye kendim karar verebiliyor muyum? Benim için önemli olan bu. Bu soruya 'Evet' diyebiliyorum. Ben dağın başında olsam ya da bir kentin meydanında olsam ne hissediyorsam onu yaşıyorum. Beynimde özgür bir şekilde yaşamak istiyorum. Yaşıyorum da. Zor-

lanma yok demiyorum. Var elbette. Her yerde var. Her savaşın da bir bedeli var. Zorlanma olmadan zaten bedel olmaz ki, değil mi? Özgürlüğün tadı da olmaz."

Kimbilir kaç kez ölümün kenarından dönmüş olmalı.

Soruyorum: Bu kadar uzun yaşayacağını düşündün mü?

"Ben hiç bir zaman ölmek için savaşmadım. Hep yaşamak için savaştım" diyor Türkçe.

Ardından "Anladın değil mi?" diye soruyor.

Başımı sallıyorum.

Devam ediyor.

"Şehit düşsen de yine yaşamak içindir. Başka insanlar yaşayacak, halk yaşayacak. Ben, sadece Kürdistan toplumu için değil her yerdeki kadınlar için savaşıyorum. Zorlanıyor tabi ki insan; aç kalıyorsun, susuz kalıyorsun. Her türlü zorluk olabilir ama bir gün özgür bir yerde oturman yetiyor sana. Her şeye değiyor. Ben hiçbir gün 'PKK'de bugün yarın şehit düşeceğim, onun için boşver' demedim. Hiçbir zaman böyle düşünmedim. Hep savaşın en yoğun olduğu yerlerde kaldım. Ateşlerin içinde kaldım. Ama hiç yaşamaktan vazgeçmedim, 'Birazdan öleceğim' diye hiç düşünmedim. Hep yaşamak için savaştım. Kendim için de değil, bu halk için. Zerre kadar da aklımdan geçmedi ölüm.

Yaşayan bilir, değil mi? Yaşamayan insanlar belki hikaye olarak anlayabilir ama yaşayan daha iyi bilir. Ben bu ülkeyi tanımasam, belki bu zorluğa bu kadar dayanamam. Niye dayanıyorsunuz? Çünkü o bilinçtesiniz. Onun için dayanıyorsunuz. 20 gün aç ve susuz kalırsınız, elbisenizi hiç değiştiremeyebilirsiniz. Ama niçin yaptığını bildiğin zaman dayanıyorsun. Çünkü içinde hep bir umut oluyor. O umut için direniyorsun. Ve bu umut, bir kez olsun beni terk etmedi.

Geçmişte hayalim; Özgür Kürdistan'dı. Ancak Önderliğimiz sadece Kürtler için değil, Türkler, Çerkesler, Araplar için de demokratik bir yaşam modeli önerdi. Bu ülkede 'biz' sadece biz değiliz. Kürtler var, Çerkesler, Türkler, Araplar, Er-

meniler var. Bu ülkede herkes var. Bütün halkların bir arada yaşaması benim için çok şey ifade ediyor."

Kız kardeşi Canda'nın ismini almış Sakine. Canda, 1993'te gerillaya katılmış ve 2 yıl sonra şehit olmuş. Henüz 15 yaşındaymış.

Sakîne ismine gelince...

"Benim katıldığım dönemde Heval Sara (Sakîne Cansız) zindandaydı ve direniyordu. Heval Mazlum, Heval Kemal, Heval Sakîne. Onlar zindanda direniyordu. Ben, direnmek için o ismi aldım."

Sakîne Cansız'la birkaç kez karşılaşmış.

"Çok fazla bir arada kalmadık. Ancak beraber kaldığımız sürece beni en çok etkileyen neydi biliyor musun? O kadar zindanda kaldı, o kadar acı yaşadı ama öyle dinçti ki! Hepimiz O'nu çok sevdik. Heval Sakîne nerede olsa, orada örgüt vardır, PKK'nin ideolojisi vardır. Onu hep kendime örnek aldım. Onu tanımadan adını almıştım. Ancak tanıyınca, 'İyi ki almışım' dedim."

Türkçeyi sonradan dağda öğrenmiş Sakîne. Benim işimi kolaylaştırmak için Türkçe anlatarak başladı. Ancak ifade etmekte zorlandıkça anadiline döndü. Türkçe-Kürtçe anlattı. Ancak ben en çok da anlatmadıklarını merak ettim!

KOÇERÎN AMED

ÖZGÜRLÜK BENİM İÇİN HEP ARAYIŞ VE YENİLİKTİR

İlk kez gerilla bölgesindeydim. O kadar heyecanlıydım ki. Heyecandan elim ayağıma dolaşmasın diye kendimi sürekli kontrol altında tutuyordum. Gece yatacağımız yere geldik. Tek kişilik bir çadırdı. Gayet rahat ve temizdi. Yattım. Kulağım sürekli dışarıdaydı. Anlaşılmayan sesler çalınıyordu kulağıma. Bazen çadırın üzerine yapraklar düşüyor gibi o ses. Bazen birileri geçiyor gibi.

Mart günleri. Uyumaya çalışıyorum. Kente göre yatış saati benim için çok erken. Düşünürken dalmışım. Sonra uyandığında dışarının aydınlanmaya başladığını fark ettim. Kalkayım derken, gerillalardan biri seslendi, "Heval keşif var, çıkma."

Haberlerden adını duyduğum keşif uçakları tam üzerimdeydi. Homurdanarak dolaşıyordu sanki. Çıkardığı ses sinir bozucuydu. Daha da kötüsü, ne yapacağımı bilemiyordum. Hareket etmemem gerekiyordu. Ancak çadırın içindeyken

bunun sınırı neydi kestiremiyordum. Sırtüstü neredeyse hareketi sıfırlayarak yattım. Derin nefes bile almıyordum. O sırada bacağımın altında bir soğukluk hissettim. Ne olduğunu anlayamadım önce. Sonra fark ettim ki, silahtı. İrkildim bir anda. Korku değildi. Garip bir ürperme. Kalkıp bacağımın altından da çekemiyorum, Heron daha bölgeden ayrılmış değil. Uyuyamıyorum da. Öyle saatler geçti.

O gün, yaşadığım kabir azabını anlattığımda güldük bayağı. Şimdi de aklıma geldikçe hala gülüyorum. O günden sonra Heron geldiğinde 'ne yapılır, ne yapılmaz'ı öğrendim. Ancak hala silahlara dokunmamaya gayret ediyorum.

Koçerîn Amed'i dinlerken, sonradan gülerek andığım anlar geldi gözümün önüne.

"Silah biraz güvencen savaş ortamında; düşmana karşı kendini koruma aracın. Benim için düşman var oldukça o silahın anlamı hep güvence olacak. Savaş olmadığında da bir demir parçası. Ama savaş ortamında olduğun müddetçe... Nasıl yaşam içinde gözler senin için vazgeçilmezse, savaşta da silah aynı şey. Bu koşullarda bir yaşam güvencesi ve kendini onunla korumak zorunda bırakılıyorsun. Bu silahın anlamını kendime çok sordum. Bir gün nöbetteydim. İlkbahardı. Silahımı yanıma koydum. Bir şey oldu, elim bir an silahın namlusuna değdi. Buz gibiydi, birden ürperdim. Sonra kendime sordum: Bu silahın benim için anlamı ne? Beni ürpertmişti. Ama onu her gün temizliyorum. Yürürken yağmur başladığında kendinden önce onu korumaya alıyorsun; ıslanmasın, pas tutmasın diye. Bozulmasın diye hep onu koruyorsun. Canın gibi koruyorsun. Sonra dedim ki; bu savaş ortamında sen benim için değerlisin. Savaş bitsin demir parçasısın, soğuk bir şeysin."

Koçerîn Amed ile bir saate yakın konuştuk mangada. Ağırlıklı olarak kişisel deneyimlerini anlattı.

1974 doğumlu Koçerin. 1992 yılının Aralık ayında katılmış gerillaya. Gerçüş'lü.

Kan davası nedeniyle ailesi İskenderun'a göç ettiğinde, üç-dört yaşlarında bir çocuk. İskenderun'da büyümüş ve gerillaya katılmadan önce de hep Akdeniz bölgesinde kalmış.

"İskenderun'da büyüdüğüm için dil sorunum olmadı. Fakat ailede büyüklerle Kürtçe, sokakta arkadaşlarla Türkçe konuşuyorduk. O bende hep bir çelişkiydi. Neden iki dil? Hep bir çelişkiydi ama çok da belirleyici değildi. Büyüdüğüm mahallede Kürtler, Araplar, Türkler vardı, karışıktı. Her dil konuşulurdu, kimse kimseye karışmazdı, birbirini dıştalamazdı.

Okulda, bazen evde olduğu gibi yarı Türkçe/Kürtçe konuşuyordum. Hatice öğretmen vardı. Birkaç kez cezalandırdı bizi. Çöp toplatırdı, 'Türkçe konuşun' derdi. Ayten adında bir arkadaşım vardı, ikimiz de iyi koşucuyduk. Öğretmenin verdiği cezayı da tam anlamıyorduk ki, güle oynaya çöp toplamaya gidiyorduk. Ama liseye gelince farkına varıyorsun ve Kürt olduğun için cezalandırıldığını anlıyorsun."

Çocukluğu için "Normal bir çocukluğum oldu" diyor ve savaşın doğrudan katliam, ev ve köy yakma gibi sonuçlarını yaşamadığını anlatıyor.

"Ortaokulu merkezde okudum. Namık Kemal Ortaokulu'ydu. Öğrencilerin çoğu orta sınıf ya da zengin çocuklardı. Bir tarih hocası vardı, sürekli bana 'Tarihini nüfus cüzdanın gibi öğreneceksin' derdi. Tarihi ezberlemede biraz hantaldım ve hocanın bu nedenle bana söylediğini sanıyordum. Ama sonra fark ettim ki, benden daha başarısız öğrencilere bana davrandığı gibi davranmıyordu.

Kan davasından dolayı göçmüştük. Aile sorunları vardı. Çok yoksul değildik. Bana daha çok dayım ve annem baktı, 2 kız kardeştik. Babam kan davasında öldürüldü. Aile sorunlarından dolayı amcamlar okumamı çok istemiyorlardı. Fakat annem okumam için mücadele etti. Ben de okuyup meslek sahibi olmak istiyordum. 'Amcalarıma muhtaç olmayayım' diye düşünüyordum.

Meslek lisesine gittiğimde '87-'88'li yıllardı. '89'da Halepçe katliamı yaşandı, ardından İskenderun'daki mücadele büyüdü. Kentte, Türk solundan örgütler vardı, duvar yazılamaları çoktu. Sabah okula giderken görürdük, akşam dönerken ise silinmiş olurdu. Tüm bunlar, bendeki çelişkileri açığa çıkartıyordu ama benim amacım hep okumaktı.

Okula yürüyerek gidip gelirdik, bir grubumuz vardı. '88-'89'lar, gerillaya katılımın yoğun olduğu yıllar. O gruptan benim dışımda herkes katıldı. Ancak Güneybatı'da Terzi Cemal eliyle katledildiler.

Aynur Turan; arkadaşımdı. Çok çalışkandı, edebiyatı çok güçlüydü. PKK'ye katılacaklarını söyledi. Onlarla PKK'yi, Önderliği konuştuk. Dörtlerin Gecesi'ni, Hasan Bildirici'nin Ülkeye Dönüş kitabını okudum.

Bir arayış içerisindeydim. Hiçbir zaman ailemi ya da kendimi kurtarmak gibi bir yaşam hayali kurmadım. Fakat, ailemin durumundan dolayı, arkadaşlarım beni dışta tutuyorlardı, katmak istemiyorlardı.

Arkadaşlarım, 1991'de bana haber vermeden katıldılar. Onlar katıldıktan sonra benim katılma kararım netleşti. Çelişkiler vardı, gördüklerim elbette bana tuhaf geliyordu ancak anlam veremiyordum. Dayım da yurtsever bir insandı. 90'larda tutuklandı. O tutuklanınca katılma kararı aldım.

Katılanları ve mücadeleyi gördükçe bilincin gelişiyor. Seni itekleyen duygu bilinç oluyor.

Annem çok bilinçli bir kadın değildi ama yaşam tecrübesi çoktu. O yüzden 'Normal yaşam içinde biriyle ilişkilenirken de hep iyi düşün' diyordu. 'Bir şeyi yapınca sağlam yap' derdi hep. 'Yapmaya karar verince de mutlaka yap. Mezarını yarıda bırakma. Ya yapma ya da tam yap'. Bu sözlerle büyüdüm. O yüzden karar vermek zordu. Çünkü yapmak istediğim geçici bir şey değildi. Bir de, daha önce hiç ailemden ayrılmamıştım."

Gerillaya katılmadan önceki iç mücadelesi 1,5 yılı bulmuş, Koçerîn Amed'in.

"Aileden kopuk yaşayacaktım ve annem bunu kaldırabilir miydi? Ancak sonradan öğrendim ki, annem milismiş. Arkadaşlara demiş ki; kızımı götürmeyin. O nedenle Adana'da 2 ay bekledim. 'Gerillaya gitmezsem ölürüm' diye düşünüyordum. Görmemiştim ama biliyordum ki; Kürdistan için, Kürt halkı için vardı."

O yıllar, Halepçe katliamının olduğu yıllar. Aynı zamanda iç politik ortamın da çok sert olduğu bir dönem. HADEP binalarında sürekli açlık grevleri yapılır, binalar basılırdı. O binalara girip çıkmak bile devletin şiddetine maruz kalmak için yeterliydi.

Devletin sömürgeci politikaları, gerillanın mücadelesi Kürt gençlerinin katılımını artırıyordu.

Koçerîn de, bu mücadelenin bir yerinde yer almaya karar veriyor. Ancak dağda mı olacak, şehirde mi?

"Okurken kooperatifte çalışıyordum. Arkadaşlardan bazıları, 'Kalabilirsin, çalışmaya devam edebilirsin' diyordu. Kalıp yakalanırsam, ailem de zarar görürdü. Ama katılırsam kimse bilmez, diye düşünüyordum. Toplumdayken cins bilincinin çok da farkında değildim ama ben bir kadın orta-

mmda büyüdüm; annem ve kız kardeşimle. O nedenle kadınların üzerimdeki etkisi büyüktü. Ailede, kız çocuklarını, kadınları görmeyen bir yaklaşım vardı. Mirasta bile iki kız, bir erkek ediyordu. Bu tip gericiliklere tepkim vardı. Neden bu kadar çok ayrımcılık var? Aklımda bu soru dolanıp dururdu. Ancak bu tepkiler cins bilincine dönüşmedi elbette. Daha çok duygusal tepkilerdi. Örneğin, amcalarımla hiç konuşmadım. Toplumda beni tutan çok bir şey yoktu. Annemi ve kardeşimi seviyordum o kadar. Ancak hiçbir bağım yoktu toplumla."

Kadın olarak gücünün farkına gerillada varıyor. Ancak toplumsal yaşamdaki gerici yaklaşımların benzerleri ile gerilla ortamında da karşılaşıyor.

Kendi deneyimlerini anlattı Koçerîn.

"Seni güç ve irade görmeyen, düşünceni dikkate almayan tutumlarla karşılaşıyorsun elbette. Ancak gerilladaki bu yaklaşımlar bende mücadele azmine dönüştü. Kendine karşı güvensizlik de olsa, bunu hissettirmemeye çalışıyorsun.

Pratik sahada da karşılaşıyorsun erkeğin geri geleneksel yaklaşımıyla, eğitim ortamlarında da. Ben ağırlıklı olarak pratik alanlarda olduğum için oralardan örnekler verebilirim.

1993 yılında Amed'deydim, manga komutanıydım. Mangamızdaki sayı 14'ü buluyordu. Göreve gidiyoruz, örneğin erzak deposu kazacağız. Mangadan 4-5 kişi alıyorum yanıma. 2-3 erkek arkadaş da katılıyor bize. Aslında manga komutanı olarak sorumluluk bende. Ancak erkek arkadaşlardan birine ayrıca sorumluluk veriliyor. Bu tür gerici yaklaşımlarla çok karşılaştık. Kadına karşı güvensizlikti bu. Böylece, benim sorumluluğum da formalite haline geliyordu. Bilinçlendikçe daha güçlü mücadele ediyorsun. Önderliğin çözümlemeleri daha çok güç veriyor, daha rahat mücadele ediyorsun. Ayrıca kadın ordulaşması geliştikçe ve kadın savaşa katıldıkça, bu tür yaklaşımlar azalmaya başladı.

Olumlu örneklerle de karşılaştım. Bir göreve giderken ya da çatışma sırasında, sonuna kadar güvenen erkek arkadaşlarımız da oldu elbette."

PKK'deki bu değişimin ana kaynağı nedir? Kadının mücadelesi midir?

"Evet" yanıtını beklerken, başka bir yanıt geliyor Koçerîn Amed'den.

"Yok. Önderliğin mücadelesi, Önderliğin kadına verdiği değer.

Kadının katılımı, birçok arkadaşın yoğun emeği ve mücadelesi, Önderliğin etkisidir. Hep Önderlikten cesaret aldık biz. '93-'94 ve '95'lerde sesimizi çıkaramazdık. Ancak Önderliği tanıdıkça, okudukça, bilincimiz gelişti, cesaretimiz arttı. Önderliğin kadına verdiği değeri gördükçe, cinsiyetçi yaklaşımlarla mücadelede gücümüz arttı. Bütün bunlar kolay olmadı. Kadının getirdiği geleneksel yaklaşımlar da vardı. Pratik sahalarda erkeği güç gören ve muhatap alan, kadını dikkate almayan yaklaşımlarla da mücadele ettik.

Bütün bu süreçte güzel olan tarafı ne, biliyor musun? Birçok arkadaş pratikte çok zorlanmış. Kendisi seni muhatap almamış ancak zorlandığında da desteği kadından görüyor. Böyle örnekler de çok. Birçoğumuz zorlanmıştır ama yanında hep kadını görmüştür. Maddi ve manevi her türlü desteği ondan almıştır.

Gerilla hepimiz için tercih, bir savaş ortamına geldik. Ama sadece birçok kadın için, 'Gideyim, savaşa katılayım' düşüncesi değil. Önderliğin felsefesini okudukça, özgür bir yaşama katıldığını anlıyorsun."

Başladığı ritmle anlatmaya devam ediyor Koçerîn.

Adı kulağa çok hoş geliyor. Adını nasıl aldığını soruyorum. Gülerek anlatmaya başlıyor.

"İlk ismim; Şirin'di. Halamın adı. İlk katıldığım yerde arkadaşlar koymuştu. Ancak ismimden memnun değildim. Pek gerillaya uygun bir isim değildi. Arkadaşlar da sürekli takı-

lıyordu bana. Takılacak bir isimdi yani Şirin! Sonra bir gün Heval Sozdar Avesta, Önderlik sahasına geçeceğim sırada ismimin neden Şirin olduğunu sordu. Değiştirmek istediğimi söyledim. Heval Koçerîn yeni şehit düşmüştü. Onun ismini aldım. Koçerlikten geliyor isim. Doğrusu; Koçerî'dir. Ama içimizde Koçerîn olarak yerleşti. Katılımım Amed'den gerçekleştiği için, soyadı olarak da Amed'i aldım."

Gerillada değil de sivil yaşamda olsaydı, Şirin adı güzel giderdi diye aklımdan geçirdim, Koçerîn'e bakarak. Ancak Koçerîn de yakışıyor. Hem sert hem de sıcak bir havası var; hem isminin hem de kendisinin.

Ağırlıklı olarak Kuzey'de savaş içerisinde bulunmuş. Yanlış anlamadıysam, Hakkari bölgesinde adının ve varlığının halk üzerinde çok ciddi bir etkisi olmuş yoğun savaş günlerinde.

"İlk çatışmada, yeni olduğumuz için arkadaşlar bizi ön

saflara koymazlardı, daha çok arkada kalırdık. İlk çatışmaya girdiğimde, arkadaydık ve mermiler yanımıza ulaşmıyordu. Ancak manevra yaptık ve bir şikefte girdik. Uçaklar orada bizi vurdu. 1993 yılıydı. Daha sonra başka yere gittik, orada da çatışmalar oldu. Ben hep çatışma ve operasyon ortamındaydım. Korku gibi duygularım olmadı. Gerillaya, dağ yaşamına çabuk adapte oldum, zorlanmadım. Tercih ederek gelmiştim. İki ay Adana'da kaldığımda bir gerilla arkadaş gelmişti, o anlatmıştı neler ile karşılaşabileceğimi. Ama insan yaşamayınca, anlatılan bir hikaye ve masal olarak kalıyor. İnsan içine girince anlıyor."

Bu kadar uzun süre hayatta kalacağını düşünmüş müydü?

"İlk katılan bütün arkadaşlar uzun süre yaşayamayacağını düşünüyordur, doğru. Savaştır ve ölebilirsin. Bunu düşünüyorsun genel olarak. Ama katılma kararı alırken hiç aklıma gelmemişti. Adana'da bir evde uzanmıştım. Ev sahipleri benim uyuduğumu düşünerek yanımda 'Yazıktır, gider, üç ay ancak kalır' dedi. Bunu duydum ve ömrümü üç ay olarak belirledim.

Gerillada, arkadaşın yanından gidiyor ve bir saat sonra şehadet haberi geliyor. Ben de üç ayda öleceğimi düşündüm. Sonra, üç ay geçti, üç yıl geçti.

Şehadetler... İlk başlarda çok zordu. İlk arkadaşın şehadetini söylemedi arkadaşlar. 'Göreve gitti' dediler. Yeni olduğumuz için daha zor söylüyordu arkadaşlar. Birlikte konuşuyorsun, paylaşıyorsun, o da bir dünya, tanıyorsun. PKK içinde her insan ayrı bir dünya. Her insan çok güzel. Genç insanların savaşta ölmesi. Düşman için de düşünüyorum bunu. Genç insanların ölümesini, şehit olmalarını insan kaldıramıyor. Ama, sonuçta, mecbur kalıyorsun, vermek zorunda olduğun bir savaş var ve o bedel olarak senden can alıyor.

Kendim nasıl bu durumu kaldırıyorum?

Çok çok sevdiğim arkadaşları kaybettim. 1994'te Lice

katliamı olduğunda bazı aileler ortalıkta kaldı ve çocuklarını gerillaya getirdiler. Bizim yanımızda da bir genç vardı; 16-17 yaşlarındaydı. Arkadaşlar onu sürekli koruyordu. Bir gün çatışmaya girdik ve o arkadaş şehit düştü. Arkadaşlar cenazesini de alamadılar. Biz çatışma yerinin biraz dışında gizlendik. Ancak çatışma alanını görüyorduk. Asker, o arkadaşımızın cenazesini yaktı. Diğer arkadaşlar da şehit düştü.

O zamanlarda bir arkadaşın şehit olduğunu duyduğumda ağlıyordum. Arkadaşlar 'Ağlamak iyi değil. O, bir dava uğruna şehit oldu' diyordu. Ben o genç arkadaşın şehadetine hiç ağlayamadım, kurudum. O tür örneklerle öyle çok karşılaştık ki!

İskenderun'dayken düşmanın saldırısıyla çok yüz yüze gelmedik, polis evi bastı, dayım tutuklandı. Bu kadardı. Ama Kürdistan'daki gibi değildi. Gerillaya giderken yakılmış köyleri gördüm. Saatlerce yol yürüdük ve hep yakılmış, boşaltılmış köyler. Bunları gördükçe asıl gerçeğe de yaklaşıyorsun. Şehadetlere de anlam vermeyi öğreniyorsun. Öğrendikçe de kaldırıyorsun. Yoksa onun neden şehit olduğuna anlam vermesen, insan çok büyük bir boşluğa düşer. Mümkün değil kaldıramazsın.

Düşünsene, o arkadaş bizim gülümüz gibiydi, bize emanetti, onu koruyorduk. Adı Cahit'ti. Gerillada bazen ekmeğin olmazdı, çayın olmazdı. Savaş ortamıydı. Ama herkes onun için ayırırdı. Üşümesin, aç kalmasın diye korurduk."

İçine ağlıyor Koçerîn. Bundan eminim, içine ağlıyor.

Ben ise darmadağınık oldum. Ama profesyonel gazeteci edamı bozmamam gerek. Yoksa bu röportajlar bitmez.

Kendimi toparlıyorum. Özgürlüğü soruyorum, Koçerîn Amed'e.

"Özgürlük, benim için hep arayış ve yeniliktir. Bunları hep gerillada gördüm. Özgürlük benim için güzelliktir; bu bir yoldaş olabilir, doğa olabilir. Hep güzelliklere tanık oldum, en zor anlarda bile. Düşün, bütün bir gece boyunca yürü-

yorsun, soğuk, yağış ve açlık var. Ama biliyorsun ki; geçici. Bir yere varacaksın ve vardığın yerde herkes senin için bir şey yapacak. Kimi seni ısıtacak, kimi dağılan saçlarını toplayacak, kimi çoraplarını çıkartıp kurutacak. Bu paylaşım, unutulmaz ve vazgeçilmezdir. Ben özgürlüğü buralarda buluyorum."

Aşkı da özgürlük gibi tanımlıyor Koçerîn.

"Benim için aşk, özgürlük demektir. Onları birbirinden koparmıyorum. Gerçek aşkın da bizde yaşandığına inanıyorum. Nasıl? Toplumda aşk iki kişi arasında gelişen bir duygu olarak ele alınıyor ama aşk bir yaşamdır. Yaşama kattığın güzelliktir. Özgürlüktür. Bizde çok büyük aşklar var. Örneğin, bir grup arkadaşsınız, iki-üç yıl önce bir araya gelmişsiniz ve bir çatışmaya girdiniz. Korumak için senin önüne atlıyor. Bu duyguyu sana anlatamam! İnsanın yaşaması gerekiyor. Aşk, işte budur. Bize misafir geldin, ne kadar hissettin bilmiyorum ama sen banyodayken, bütün kamp senin için telaşa düştü. Biliyor musun, işte aşk o duygumuzdur?"

Kamptaki o telaşı hissetmemek mümkün müydü?!

Salı günüydü. Mangada, Erdoğan'ın grup toplantısını televizyondan izliyordum. Gerillalardan biri banyo yapıp yapmayacağımı sordu. 'Yapayım' dedim. Gerillada banyo yapmak, hele yaz günlerinde açık havada tarifi zor bir keyif anı.

Eşyalarımı aldım gittim banyoya. Yanımda bana yardımcı olmak için arkadaşlardan biri var. Çamaşırlarımı yıkadım önce. Tam banyo keyfine başlayacaktım ki, uçaklar geldi. Hemen banyodan çıkmamız gerekiyordu. Ayağımda terlikler üzerimde kaban, çıktık. Kamptaki telaşı hissettim hemen.

Bir yıl önceki gibiydi. Benim can güvenliğim için duydukları endişe... Gare'de gece televizyon mangasındaydık. Haberleri izliyorduk. Uzaktan uçak sesleri geldi. Hemen boşalttık mangayı. Fotoğraf makinem vardı bir çantada. Hemen bir gerilla onu aldı, bir diğeri elimi tuttu. Onlara göre rampa, bana göre dik bir bayırdı çıktığımız yol. Heval Stêrk önümde. Ağaçların dalları yüzüme gözüme batıyor. Heval Stêrk, çalı-

lara da bedenini siper ediyor. Onun adımlarını takip ediyorum. 'Bana güven ve sadece benim adımlarımı takip et. Daha kolay yürürsün' diyor. Dediğini yapınca yürümem hızlandı. Sabah kalkıp yürüdüğümde çok uzun olmayan o patika bana gece epeyi uzun gelmişti. Bir süre yattığım çadırın önünde durdular. Telaşlı değildim elbette. Ama onlar kaygılıydılar.

Ertesi sabah sordum, "Gece hava saldırısı mı bekliyordunuz?" diye. "Temkinli olmak gerek" dedi bir gerilla. Ardından diğeri, "Gerilla ne yapacağını iyi bilir o durumda. Ama sen sivilsin. Ve de misafirimizsin. Önceliğimiz sensin" demişti. Ne yalan söyleyeyim gururum okşanmıştı.

Hiçbir güvenlik kaygısı yaşamıyordum ama savaş uçakları ve Heronlarla ilk kez karşılaşmanın tedirginliği oluyordu insanın üzerinde. Haberlerde okuyup yazdığın gibi değildi.

O Salı günü, uçaklar geldi gitti. Ardından Heron geldi. Bir süre intişar halinde bekledik. Sonra banyoya devam ettim. Ancak uçak yine gelir kaygısıyla kısa sürede bitirdim.

Aşk'ı anlatmaya devam ediyor Koçerîn.

"Başka tanımlar da var elbette; ülke, halk, dil, kültür. Onları sevmeyen bir insan, başka bir canlıyı sevemez. Aşka yaklaşımı, mücadele içinde örgütten aldığım bilinç ile kazandım. Fakat toplumdayken etkilenmelerin oluyor. Arkadaş çevresi etkileyici olabiliyor. Ancak benim için belirleyici olmadı. Katılan birçok arkadaş için de kendim için de toplumdaki aşk anlayışı bağlayıcı olsaydı gerillaya katılmazdım."

Abdullah Öcalan'ı soruyorum Koçerîn'e.

Sesindeki ritm artıyor, "Ben Önderliği görmüşüm" diyor. Göremeyenlerin üzüntüleri ne kadar elle tutulursa, görenlerin de sevinci öyle.

"96 yılının başıydı. Gerillada iki buçuk yılım olmuştu. Önderliği görmeden önce de Önderliğin kadına yaklaşımını biliyordum. Katıldığım dönem, yoğun savaş süreciydi. Bu nedenle eğitimler yoğun olamıyordu. Bugün savunmalar var örneğin. Bilinç düzeyi çok gelişti. O günlerde Önderlik cihaz

üzerinden konuşurdu. Çözümlemeleri okurduk, kadına yaklaşımını, kadın ordulaşması çabalarını. 'Kadın da bilinçlensin, güçlensin' derdi. Bölük ortamlarında o günlerde çok da kadınların düşüncesi alınmazdı. Ancak Önderlik, cihazdan konuştuğunda sürekli kadın arkadaşları sorardı. Nelerin bizi zorladığını öğrenmek isterdi hep.

Nasıl bir duygu... Şimdi de anlatamıyorum. Ama Önderliğin sesi, ismi, büyük bir heyecan yaratıyordu, Önderliği görmeden önce de, Önderlik sahasında da birebir yaşıyorsun. Önderliğin yanına gelen arkadaşın, bir ay sonra ne kadar değiştiğini gördüm.

Önderlik aşkı, önderlik sevgisi nasıl gelişiyor? Önderlik kadın için çok emek, çok çaba harcıyor. Birçok devrim önderi, kadına yönelik çözümleme yapmıştır. Ama daha çok devrimin ihtiyaçlarından yola çıkarak yapmıştır. Önderlik ise bunu kadını geliştirmek için aşkla yapıyor.

Halen de o tam ifade edilmemiştir. Önderliğe olan sevgimi ne kadar ifade etmeye çalışsam da ifade edemeyeceğimi düşünüyorum.

Önderlik bize kim olduğumuzu öğretti. Birçok arkada-

şımız Önderliği görmedi. Ancak Önderliğe bakınca, okuyunca yeniden doğmuş gibi oluyor."

Saat ilerliyor. Dışarıda kadın gerillaların sesleri geliyor belli belirsiz.

Aklıma, Metina'da görüştüğüm 20 yıllık gerilla komutanı Raperin Engizek geliyor. Dağlara kadından kentler kuran kadınlardandı O. Rojavalı. Ufak, tefek bir kadın. Çocukluğumun geçtiği adaya, yıllar sonra evlerini görmeye gelen Rum kadınlarına benzetmiştim ilk gördüğümde.

Sonradan öğrendiği Türkçesiyle, ağır ağır anlatmıştı bana: "Çözüm olsa da biz bu dağlardan inemeyiz heval" diyordu.

"İnemeyiz" derken, bir zorunluluktan değil, bir tercihten bahsediyordu.

Koçerîn Amed de, aynı mücadele duygusunu başka bir cümleyle söylüyor: Kadınlar olarak, bizim için mücadele bitmeyecek elbette. Özgürlük savaşımını sürdüreceğiz.

Nasıl olacak?

"Belki bunun zemini değişebilir, mekan, koşullar değişebilir. Ama bizim için kendini özgürleştirme mücadelesi, kendini bulma mücadelesi sürecektir. Önderlik, 'Devrimden önce devrimden sonra yoktur' der. PKK bir yaşam biçimidir. Bu yaşamda var olan biriyim. PKK, özde bir özgürlük mücadelesi veriyor. Hem kişinin kendini var etme mücadelesi süreklidir. O benim için durmayacak bir şey. Kadın mücadelesi de sürecek. Önderlik de merkeze alıyor onu. Barış olabilir tabi ki. Ama egemen zihniyete karşı bir mücadele veriyoruz. O mücadele daha da kızgınlaşır. Kimbilir, belki de bu mekanları imkanlar olur daha güzel yaparız. Ama mücadele benim için sürer. Ben gerillacılığı savaşla ele alan biri değilim; gerillacılık bir yaşam biçimi, bir tarz, bir felsefe. Bu nedenle benim için sürecek olan bir şeydir."

MİZGÎN AGİRÎ

AŞK OLMAZSA BU DAĞLARDA KALAMAYIZ Kİ

Hîra çiçeğini ilk ondan duydum. Avucuma bıraktı, "Sıcak suda biraz beklet, sonra da iç. Vücuttaki bütün iltihabı atıyor" dedi.

Tekrarladım adını; Hîra çiçeği.

"Talabani'nin eşinin adı" dedi.

Nasıl yani, Talabani'nin eşinin adını çiçeğe mi vermişler!

Güldü, "Hayır, çiçeğin adını Talabani'nin eşine vermişler!"

Başıma elimle vurdum. Evet ya!

Sonra biraz da kurutulmuş papatya verdi. "Bunu nasıl içeceğini zaten biliyorsundur" dedi.

Doğadaki bütün çiçekleri, otları, börtüyü, böceği tanıyan, ilaçlar yapan kadın gerillalar olduğunu duymuştum.

Onları hatırlattım.

Onlardan değildi. Ama 1994 yılının bahar ayında geldiği dağlara, doğaya aitti ve doğanın dilini biliyordu.

İstanbul'a döndüğümde önce papatyaları içtim, bitirdim; her akşam yatmadan önce. Sonra Hîra'ya geçtim; daha önce tatmadığım bir aroması vardı, hoşuma gitti. Ancak bitirmedim; birkaç içimlik bıraktım; küçük bir kavanozun içinde. Mutfağa her girdiğimde, bana Mizgîn Agirî'yi hatırlatması için.

1968 doğumlu Mizgîn Agirî. PKK'nin ilk biksicilerinden.

Röportajı yaptığım ilk kadın gerillaydı.

Sanırım karşılaşırken aramızda geçen muhabbetin hatırına ilk oldu.

Kampa ulaşıp, kamelyaya girdim. İçerisi loştu. Beni bekliyorlardı. Bazıları kış vakti gelen bu gazetecinin kim olduğunu biliyordu, kimisi meraktaydı.

Sobanın başında ısınıp kendime gelmeye çalışırken, arka tarafıma düşen gerillalardan biri, "Arzu Hanım, nereden geldiniz?" diye sordu.

Hanım mı! Arkama döndüm, bana seslenen Mizgîn Agirî ile göz göze geldim.

"Hanımefendi, adınızı bana bahşeder misiniz?" diye yanıtladım.

Kamelyada bir anda kahkahalar yükselirken, Mizgîn Agirî şaşkın.

"Mizgîn Heval, ne hanımlığımı gördün. Ayrıca bir hanımefendinin yılın bu vaktinde bir gerilla kampında ne işi olabilir?" dedim.

Sonra sarıldık. Kampta kaldığımız iki gün boyunca elim, kolum, ayağım oldu.

Yerimi yaptı, gece kalkıp üzerimi örttü, üşümeyeyim diye. Sık sık 'Bir ihtiyacın var mı?' diye sordu, çayımı eksik etmedi.

İki gün boyunca konuştuk onunla. Dinlediklerimin kimi yazıyla dile geldi, kimi bana kaldı.

Dîgor'luydu. Ailesi siyasetin içindeydi.

"Kürtlük olgusu güçlüydü. 9 yaşıma kadar Kürtçe konu-

şuyordum, Türkçeyi daha sonra öğrendim. Asimilasyon politikalarını yıllar sonra fark ediyorsun, bir özgürlük ve ulusal kimlik arayışı gelişiyor.

Lise yıllarına gelirken; babam, dayılarım, teyzelerim siyasetle iç içeydi. Ayrıca 12 Eylül faşist darbesinin bir korku havası estirmeye çalıştığı günlerdi. '80 öncesinde Kürt solu ve Türk solunun mücadele süreçleri vardı. Çocuktum ama ilgim de gelişiyordu. Slogan atıyorduk. Kürtlük, Kürdistan, devrimciler, şoreşgerî; bu kavramlar içinde büyüdük.

Eşraftan insanlarla ya da devlet yetkilileri ile ilişkileri vardı ailenin, ancak annemde Kürt kimliği olgusu çok ağırlıktaydı. Dengbêjlik kültürü vardı ailede; annemde, dayılarımda, dedemde. Sözlü Kürt tarihi, Agirî isyanı değişik yorumlarla anlatılıyordu. Kör Hüseyin Paşa, Cibranlı Halit Bey gibi isimleri duyarak büyüdüm ben.

Bir taraftan da sistemin beni kendine çekmesi vardı; özgürlüğü ekonomik özgürlükte arama, farkında olmadan Türklüğe özenti. İki arada bir deredeydim.

PKK'nin çıkışıyla beraber televizyona yansıyan ya da dilden dile dolaşan söylentiler vardı. Mesela Önderlik bir efsane gibi anlatılırdı. Önderliğin Serhat'a gelişi, 'Apo geldi' diye konuşuldu günlerce.

Bu anlatılanlar da bir merak uyandırıyordu bende. Ama bir taraftan da sistem çekiyordu. Tüm bunların içinde Kürtlük olgusu bırakmadı beni."

Mizgîn, '87-'88 döneminde, Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde Macar dili bölümünde okumaya başlıyor.

"Üniversitede ilk bir-iki yıldan sonra sistemin bana cevap olmadığını anladım.

İlk yıl arayışlarla geçti; çok değişik çevrelerle ilişkilenme, dincilerden devrimcilere kadar geniş bir sosyal çevreye açılım oldu. Ama kimlik arayışım öne çıktı.

Kürdistan'da özgürlük savaşının çok yoğunlaştığı yıl-

lardı. Televizyonlarda arkadaşlara 'Şakîler' deniliyordu. Sonra da 'eşkiyalar' oldu. Halk içinde ise 'talebeler' deyimi yaygındı. Bu siyasi ortamda Kürtlük bilinci, arayışı zirveleşti. Halepçe katliamı ile beraber arayışım daha da güçlendi.

Kürtçe bilmiyordum; şarkıları, türküleri dinlerken anlamıyordum ama hissediyordum. Adeta arayışıma cevap oluyordu. Kimliğimin orada olduğunu biliyordum."

O yıllarda gerillaya katılan bir çok Kürt genci gibi Mizgîn Agirî için de Halepçe katliamı bir dönüm noktası olmuş.

"Türk solu ile tanışmıştım, arkadaşlarım vardı. Ancak Halepçe katliamı ile birlikte o sosyal çevrelerden kopmaya başladım. '90'a doğru Kürt gençleri ile ilişkilenmeye başladım.

1989'da YÖK protestosunda ilk adımımı attım. Kürt tarihini araştırmak için küçük bir grup oluşturulmuştu. Malatyalı bir kız arkadaşım beni oraya götürdü.

Artık kendimi, ruhumu, bilincimi öyle ifade edebileceğimi hissettim, fark ettim. Tanımını tam yapamasam da, benliğim, kimliğim oradaydı.

Nenem hiç Türkçe bilmezdi. Annem yarı Türkçe, yarı Kürtçe konuşurdu. Bu çift kimliği aşma sancısı o zaman zirveleşti.

İran KDP'nin kurucu genel sekreteri Kasimlo ile Kasimlo'dan sonra İran KDP'nin Genel Sekreteri olan Dr. Mihemed Sadiq Şerefkendi'nin Avrupa'da şehit düşürülmesi olayı, üzerimde büyük bir etki yarattı.

Türk arkadaşlarımın arasında Kürtçe türküler söylüyordum. Sağ görüşlü arkadaşlarım vardı. Onların da yanında söylüyordum. Bir çığlığa dönüşmeye çalışıyordum. Herkese haykırmak istiyordum; Kürt'üm diye."

Bir süre sustu. Soru sormadım bekledim. Hikayesine dair hiç bir bilgim yoktu. Ancak onda derin bir sızı olduğunu hissediyordum. Bütün o neşesine, deli doluluğuna rağmen bir hüzün vardı Mizgîn Agirî'de.

Anlatmaya başladıkça, hüznün kaynağı anlaşıldı; bugün de süren derin bir aşk.

"Benim yaşamımda şehit Doktor Agirî arkadaş dönüm noktasıdır. Beni, Kürtlük bilinci, Kürtçe, Kürdistan ve hatta PKK ile tanıştırdı. 12 Nisan 1994'te Tendürek'te şehit düştü.

Heval Agirî ile ilişkilenmemiz aynı zamanda bir birlikteliğe de dönüştü. O da Kürt tarihini araştırma ekibindeydi. Hem ilişkilenmemiz hem birlikteliğimiz oldu. Bazı protesto eylemlerine katıldık. Halepçe Katliamı'nı protesto eylemi, Newroz'u kutlamak gibi. Hukuk fakültesinden Önderliğin okuluna kadar yürüdük.

Uzun süre birlikte kaldık. Bu, özgür ilişki arayışıydı. Daha sonra resmileşti. Düğün dernek olmadı ama nişanımız oldu. Düğün derneğe devlet izin vermedi. Ama resmi anlamda evliydik. Birlikte yaşıyorduk. Arkadaşlık, yoldaşlık, birliktelik ve Kürtlük bilincine adım atma açısından Heval Agirî'nin yoğun etkisi oldu. Belki zemini bendeydi. Ama arkadaş olarak da katkısı büyüktür."

Bir daha birbirlerinin yüzlerini dahi göremeyeceklerini bilmelerine rağmen aşklarını ve kendilerini yüceltip birlikte yüzünü dağlara çeviren sevgililer olduğunu biliyordum.

Ancak ilk kez bir kadın gerilladan hikayesini dinliyordum.

"İlk kez dışarıdan gelen birine anlatıyorum" dedi.

Anlatmayı kesmemesi için soru sormadan neredeyse soluksuz dinliyordum.

"O günleri bilirsin; Kürdistan'da yoğun katliamlar vardı; Cizîrê, Nisêbîn, Şırnex'te, halk katliamları oldu. Şırnex'te 100'den fazla insanımız şehit düşürüldü, Nisêbîn'de insanlarımız köprünün üzerinde şehit düşürüldü. Cizîrê'de de öyle. 1993 yılının 14 Ağustos'unda memleketim Digor'da katliam oldu. Aynı gün Digor'a gitmiştim. 38 insanımız orada şehit düşürülmüştü.

Doğrudan katliamlara tanıklığım olmadı. Düşmanla ilk yüz yüze gelmem de, evimizin basılması sırasında oldu. Kapıyı kırdılar. Neredeyse Heval Agirî'yi faili meçhul yapacaklardı. Son anda bazı tedbirlerimiz ve kendisinin soğukkanlılığı ile önlenebildi. Heval Agirî'nin kız kardeşleri ile bizi de MİT'e götürdüler. Sonra bizi bıraktılar ama Heval Agirî'yi tuttular. Ser verip sır vermeyen bir duruşu vardı, hiçbir şey elde edemediler. Daha önce de gözaltına alınmıştı, iki yıl hapiste kalmıştı. O nedenle düşman olgusunda netliği söz konusuydu.

Gözümüz kulağımız hep Kürdistan'daydı. Bir ayağımız dağda, bir ayağımız sistemdeydi. Gerillaya katılacaksak da, okulu bitirip katılma fikri ikimizde de vardı. Daha önce duymuştuk, Filistinliler üniversitelerini bitiriyorlar, daha sonra mücadeleye katılıyorlardı. Öyle bir fikir bizde de vardı. Heval Agirî birkaç üniversiteden atılmıştı. O, sürekli kitle çalışmaları içindeydi. Benden farkı oydu. Ben yalnızca okuyordum. İlgiliydim, Serxwebûn dergilerini okuyordum, Kürtçe öğreniyordum. O da sürekli çalışmalardaydı. Fakat ben ne yaptığını bilmiyordum. Biraz illegaldi.

Sonuçta, her ne kadar kendi birlikteliğimizden hoşnut olsak da, ulusal kimliğimiz, onurumuz, kendi dilimizle yaşama hakkımızı arıyorduk ve ülkemiz olmadı mı, sahipsiz iki insan gibiydik. Bunu biliyorduk. Yaşayacaksak da Kürdistan'da yaşayacaktık. 'Legal alanda yapacağımız kadarını yaparız, olmazsa dağa çıkarız' diyorduk. İkimizin de gözü dağlardaydı.

Yaşam böyle bir şey! Mutlak kesin ayıramıyorsun, iç içe yürüyor. Bazen bir fikir ağırlık kazanıyor, bazen öbürü. Bizde de öyleydi. Sürekli yoğunlaşmamız, PKK, Kürdistan üzerineydi. Yaşam tarzımız da öyleydi. Evimizde gerilla elbisesi vardı, kitaplarımız, kasetlerimiz. Ama görüntü olarak mutaassıp bir aile tablosu sunuyorduk. Ama kefiyelerimizi takıp yürürdük Ankara gibi bir yerde."

"Heval Agirî çılgındı" derken sesi neşeli çıkıyor.

"Gerilla elbisesi giyerdi, üzerine pardösü. Akşam dolaşırdık böyle. Cebinde de Kürtçe kitap. Bir meydan okumaydı, biz de varız gibisinden. Siz ne yaparsanız yapın, biz varız."

Bahsettiği yıllar, 1990'lı yılların başı. Anlattığını gözümün önüne getiriyorum; gülümsüyorum ben de.

"Evimizde bir gerilla arkadaş vardı; Şehit Fuat. Yaralıydı, evimizde tedavi görüyordu. 2 Şubat 1992'de polis, bir ihbar sonucu evimizi bastı. Fuat arkadaşı evden kaçırttık. O baskın bizim açımızdan tam netleşme oldu. Heval Fuat kurtuldu, sonra Agirî'de Gîlî Dağ'da şehit düştü. Muş'luydu. Çok yiğit bir insandı. Bizim açımızdan o ev baskını hem sosyal hem de siyasal açıdan netleşme oldu. Artık geri dönüşü olmayan bir yoldaydık. Yapabildiğimiz kadar kentten dağa yardımcı olacak bir çalışmada bulunacaktık. Olmadı mı dağa çıkacaktık. O günlerde uzun uzun tartışarak birlikteliğimizi resmileştirme adımını da attık."

Merak ediyordum Dr. Agirî'yi. Bir fotoğrafı vardı. Gösterecekti ve kitapta da kullanmama izin verecekti. Güveni için minnettardım.

"En son, deşifrasyondan sonra sosyal konumumuzu da yavaş yavaş değiştirmeye başladık. Fakat düşmanın yönelimleri hiç durmadı. O zaman savaş çok keskindi. PKK kelimesinin 'P'sini bile ağzına almak bir tutuklanma gerekçesiydi. 'Kürt halkı' diyemiyorduk. Kürtçe türkü söylemek katliam gerekçesiydi. Kürt halkı, çok ciddi bir varlık mücadelesi veriyordu. Gerillaya karşı çok büyük bir operasyon yapılıyordu. Buna karşılık gerillanın direnişi çok büyük bir heyecan yaratıyordu.

1992 Güney savaşını BBC'den takip ediyorduk. Gündem Gazetesi çıkıyordu. 'Yazı işleri kimdir'e kadar her gün okuyorduk. Sonra şehadetler... Tüm bu yönelimleri iliklerimize kadar hissediyorduk, aynı zamanda fiziki olarak bize de yöneliyordu düşman. Varlık yokluk mücadelesi veren bir halkın insanları olarak vicdanen bir karar sahibi olman gerekiyor. Saflarını belirlemen gerekiyor. Ya onuruna sahip çıkma ya da onursuzluğu kabul etme aşamasına geldik. Belki bir çok insan tercihini farklı yönlerde yapmıştır. Önümüzde çok da imkan vardı, sistem açısından. Ev, para gibi sorunlarımız yoktu bizim. Ama kimliğin yoktu, tarihin yoktu, sen yoktun. Başka bir kimlik ile Türk olarak yaşayabilirdin. Söylediğim yanlış anlaşılmasın, kötülemek açısından söylemiyorum ama ben o kimliğe ait değildim.

Her gün bir Kürtçe kelime öğrenmem benim açımdan büyük bir heyecan yaratıyordu. Anlıyordum ama konuşamıyordum. Akademik Kürtçe'yi öğrenmek bende büyük bir heyecan yaratıyordu. Önümde yeni bir dünya açılmıştı sanki. Bunun bedeli ağırdı. Bunu zamanla öğreniyorsun. Bedelini öğrendikçe daha fazla sahipleniyorsun, o coşkuyu acılarla birleştiriyorsun.

İyi bir toplumsal statüye sahip olabilecekken böylesi bir yolu tercih etmek biraz kaçınılmaz bir durumdu.

Gerillaya hemen hemen birlikte katıldık. Heval Agirî sürekli çalışmalardaydı. Benden de saklardı, ne yaptığını bil-

mezdim. Serhat'ta kaldık bir süre. Toplum gözünde nişanlıydık. Babamın evinde kalıyorduk Digor'da. Heval Agirî sürekli aktifti. 'Botan-Behdinan Savaş Hükümeti' adlı bir oluşum vardı, milletvekiliydi. ERNK bünyesinde çalışıyordu. Dağa gitmek istiyordu ancak 'Arkadaşlar kentte daha fazla iş yapıyorsun, kal' diyordu. Dağa gidip geliyordu sürekli. Ben de okulu bitirmiştim. Bazı savaşçıları çıkarıp ben de gidecektim. Milisler yakalanmıştı ve kaçak durumuna düşmüştüm. En son ben de İstanbul'dan Van'a, oradan Xakûrkê'ye Nisan ayında ulaştım."

Gerillaya katıldıktan sonra belki de bir daha Dr. Agirî'yi göremeyecekti. Kararını alırken bu durum düşündürdü mü?

"Düşünüyordum elbette. Koşulları biliyordum dağda. Özellikle Heval Fuat evimizde kalırken her şeyi tartışıyordum. Fakat çok da ayrılacağımızı düşünmüyordum. Ama öbür taraf ağır basıyordu. Birbirimize bağlılığımız da çoktu. Şimdiki gözle baktığımda eleştirilecek yönleri olmakla birlikte, ilişkimizde karşılıklı belli bir emek vardı. Saygı, değer yaratma vardı. Birlikte yaşıyorsun, değerler yaratıyorsun. Bunu daha büyük değerlerle buluşturma istemi onda da vardı, bende de vardı.

İlişki tarzımızda da büyük bir sıçrama olarak gördük; ulusal değerlere bağlılığı. Bizi bir de birleştiren oydu. Heval Agirî'nin anne tarafı Ahiska Türklerindendi, baba tarafı Kürt'tü. Aşiretini araştırmıştı. İsyanlarda yer alan bir aşiretti, Mutki tarafında. Bu, onu mutlu ediyordu. Anne tarafının Türk olduğunu çok sonradan öğrendim.

Bir daha görür müyüm, görmez miyim! Gîlî Dağ'a gitmiştim, gözüm onu arıyordu. Ama kararımız keskinleştikçe, düşman yönelimleri yoğunlaştıkça, savaşın ciddiyetini anladıkça, bunun kaçınılmaz olduğunu fark ettikçe, 'Her an yanımdan gidecek ve şehit düşecek' duygusuna hazırlıyordum kendimi. Her şeyden önce o beni hazırlıyordu; şehadet olgusuna, ihanet olgusuna, her türlü koşula. 14 yaşından 32 ya-

şma kadar siyasal yaşamı olan biriydi. Eskiden Türk solunda yer almış, sürgünler yaşamış, işkencelerden geçmiş bir insan olduğu için daha tecrübeliydi. Ben onun biraz da öğrencisi konumundaydım. Beni her türlü koşula hazırlıyordu. Bende duygusallık öne çıkıyordu. Zorlanıyordum da. Heval Agirî diyordu: Bu savaştır her şey olabilir. Madem karar verdik, girdik bu işin içine. Namusumuzla götüreceğiz. Bir sözü vardı: Bin gün şerefsiz yaşayacağıma bir gün şereflice ve onurluca yaşarım yeter bana. Yaşam şiarıydı onun.

Benim de ona elbette etkim çoktu; Kürtlük bilinci arayışım, savaştaki ısrarım onda motivasyon yaratıyordu. Karşılıklı bir etkileşim söz konusuydu. Fakat şunu anlamıştık, bu sistemde bize yer yoktu. Olacaksa dağlarda olacaktı.

Farklı yollardan Gîlî Dağ'a aynı dönemde gittik. 10 gün kaldım orada. Sivil elbiseliydik ve karşılaştık. Ama dağda karşılaşma şansımız olmadı. Daha sonra o Tendürek'e gitti. Yeni savaşçıları çıkarıp ben de dağa çıkacaktım. Yeni engellemeler nedeniyle İstanbul'a gittim. Kaçak durumuna düşmüştüm. Ama telefonla görüşüyorduk. Moral veriyordu sürekli. Dağa geleceğini biliyordum.

Ben yola çıktığımda o da şehit düştü. Ûrmiye'ye ulaştığımda arkadaşlar verdi şehadet haberini."

Bir şeyler demeye çalıştım, duymamıştı beni. Anlatmaya devam etti.

"Bir ara düşünceli olduğumu görmüştü ve 'Bizim yuvamız artık Gîlî Dağ'ı. Başka şeyler düşünme. Ben kararımı verdim. Sen de kararını ver. Vermiyorsan da sana kalmıştır' demişti. Çok kararlı bir duruşu vardı. Bende de kararlı bir duruş vardı ama bazen duygusallıklar öne çıkıyordu. Ancak asla düşman açısından tek bir tereddüt yaşamadım. 20 yıldır gerilladayım. Düşman olgusunda çok nettim ve netim."

Evde, her ikisi de Mizgîn adını kullanıyormuş. Devleti şaşırtmak açısından da kolaylık sağladığını anlatıyor. Sonradan O, Dr. Agirî Mizgîn oldu.

"Ben de hiç ona söylemeden Mizgîn Agirî yaptım. Birbirimizi hissederek adeta öyle oldu."

Hayatında Dr. Agirî olmasaydı, yine burada mı olurdu?

"Büyük olasılıkla yine burada olurdum. Hayattır bu, tam olarak kestiremeyebilirsin ama eğilimlerim yurtseverlik yönündeydi. Heval Agirî hızlandırdı, güçlendirdi. Bu sorunun mutlak bir cevabı olamaz. Yaşamın akışı insanı nereye sürükler çok bilinmez. Ama yüzde 80 Heval Agirî'nin büyük etkisi var. Çünkü düşüncesi, motivasyonu çocukluğundan itibaren ulusal bilinç ve sosyalizm üzerineydi. Bu bende, bir düşünce yoğunluğu yarattı. Büyük etkisi vardır.

Ona borçluyum özcesi. Eğilimim vardı ama ne zaman katılırdım bilemiyorum."

İlk günkü gibi aşık Mizgîn Agirî. Arada soruyorum zaten. "Ben O'nu hala çok seviyorum" diyor.

Devam ediyor anlatmaya.

"Xinere'ye geldim. 1990'lı yılların nesli, ulusal bilinçle, ulusal duygularla katıldı gerillaya. Yurtseverlik temelinde, özgür demokratik bağımsız Kürdistan temelinde katıldık. Amacımız; Kürdistan topraklarında tek bir Türk askeri bile kalmayıncaya kadar savaşmaktı. Bütün karakolları temizleyeceğiz. Dört parça Kürdistan'dan müteşekkil bir Kürdistan kuracağız. Ancak Önderlik, 1993 ateşkesi ile birlikte stratejik değişim dönemini başlattı.

Önderliğimizin kadın olgusunu ele alış biçimi, PKK'nin kuruluş, grup aşamalarından itibaren geliyor. O aşamalardan itibaren sürekli kadına yer vermişti. Toplumun tek ayaklı yürüyemeyeceği gerçeği ve kadının yaşam olduğu anlayışından hareketle, kadın kurtulmadan Kürdistan'ın kurtulmayacağı felsefesi, ilk etaptan itibaren hakim olan bir düşünce. Hem siyasal devrim, hem sosyal devrim hem de askeri bir devrim niteliğindedir kadının dağlara çıkması. Kadınların dağlara çıkması, evlerimizde sürekli konuşuluyordu ve biz kadınlara da güç veriyordu. Gerillaya gelmeden önce

de kadının dağlarda özgürleştiğini hissediyordum. Kadının özgürlük alanının dağlar olduğunu biliyordum.

Kadın cins bilincini ağırlıklı olarak burada edindim. Ama gerilladaki kadının yürüyüşünün yayılımı bana ulaşıyordu. Sonradan fark ettim bunu. Özellikle bireysel tartışmalarda, hak arama, kendimi ifade etme gücümde. Kişiliğimden kaynaklanan isyan yönlerim olmakla birlikte gerilladan aldığım büyük bir güç vardı. Fakat bunun çok bilincinde değildim. Kadın ve erkeği aynı ele alma durumu vardı evde. Gerilla, gerilladır gibi. Ama eşitliğin burada olduğunu biliyordum. Eşitlik arayışım vardı. Kendi bireysel ilişkilerimde o eşitlik arayışımın yansımaları oluyordu. Fakat dağlara geldikten sonra önderliği okuduk. Önderliğin kadını ele alış biçimi olağanüstüdür. Kadını yüceleştiriyor. Kadının o bastırılmış kendine güvensiz köreltilmiş düşünce yapısı, dumura uğratılmış ruhu ve bedeni, tüm bunları aşarak önderliğin kadının özünü açığa çıkarma arayışı olağanüstüdür. Her kadında büyük bir enerji olduğunu, her kadında yaşamı kapsayan organik gücünün olduğunu Önderlik açığa çıkardı.

Önderliğin kadına olan güveni, bizdeki özgüvensizliği yıkıp aşıyordu. Xakûrkê'ye geldiğimde Önderlik iki arkadaş göndermişti; biri Heval Zaxo Zagros'tu. Önderlik, 'Gideceksiniz ve kadın ordulaşmasını kuracaksınız' perspektifi ile göndermişti. Biz 30 kişiydik; birçok arkadaş 14-15 yaşındaydı. Fakat öyle bir güven yaratıyor ki Önderlik; biz bütün bir dünya ile baş edebiliriz. Kendi eğitimlerimizi yapmak, kendi kamplarımızı inşa etmek, içtima yapmak, eylem yapma gücünü yaratmak, kendi üstlenmemizi yapmak, kendi kararlarımızı almak. Mesela bütün bunlar olağan dışı şeyler. Bu şekilde ele alındığı zaman hepimizde heyecan yaratıyordu. Önderliğin bu yaklaşımları acaba ben de yapabilir miyim, duygusunu geliştiriyordu."

Hiç yapamayacağını düşündüğü oldu mu?

"Zorluklar vardı; dağ koşullarına adapte olma, fiziki anlamda zorlanma, ortama alışma. Ancak PKK'de bin yılların cins çelişkileri çözümleniyor. Bu bir zorlanmayı getiriyor. PKK'nin yarattığı özgür yaşam düzeyi, özgür kadın militan düzeyi ya da özgür erkek militan düzeyi öyle kolay kazanılmamıştır, büyük bedellerle olmuştur. Başta şehadetler olmak üzere büyük bir sınıf ve cins savaşımı ile olmuştur. O anlamda insan zorlanıyor tabi ki. Çünkü sen kendi içinde mücadele ediyorsun. Önderlik diyor ki; Kendi mahkemesini yapamayanlar, başkalarını mahkum edemez.

Önce kendinde çözeceksin. PKK kongresinde Önderlik diyor ki: Burada çözümlenen an değil tarihtir, kişi değil toplumdur.

Kişilik çözümlemelerine bu kadar önderliğin ihtiyaç duyması bin yılların sistemsel etkilerinin kişiliğimizde yarattığı o boğuntuyu çözebilmek. Kürt kördüğümünü çözebilmektir. Bir kadın olarak Kürt kördüğümünün etkilerini, baskıcı sistemlerin bir kördüğüm haline getirdiği kişiliğimi kendi içinde çözmek, büyük zorlanmayı getiriyordu. Ve bunu çevrenle de yapıyorsun. Bizde çok şiddetli bir cins ve sınıf savaşımı vardır.

Özüne indiğin zaman Kürtlük olgusu ile kadınlık olgusu birbirinden kopuk değil. Bizim ulusal arayışlarımız öndeydi ancak kadın olarak özgürlük arayışımız da orada ifadesini buluyordu. Doğru tanımına tam ulaşmamıştı 'Kadın olarak özgürleşmeliyim' düşüncesi. Ancak her iki özgürlüğün iç içe olduğunu çok sonra anlıyorsun.

Önderliğin, kadın ordulaşması üzerine 5 ciltlik kitabı vardı. 1994 yılında tercüme ediyorum, kimse bir şey anlamıyor. Açıkçası ben de çok şey anlamıyordum. Ama biz biliyorduk ki; güzel şeyler var. Güven veriyordu. 'Toros-Zagros eteklerinde başlayan yeni doğuşu yaratan, toplumsallaşmayı yaratan tanrıçalar' diyordu. Biz 'Kim bunlar' diyorduk. Tarih bilincimiz yoktu, anlayamıyorduk. 'Cins bilinci', 'cins sev-

gisi' diyordu anlayamıyorduk. Güzel ve hep güven veren sözlerdi. 'Yalnız değilsiniz, kadın yapabilir' diyordu. 'Kadın ordulaşması gereklidir, kadın güçlüdür' gibi tanımlar bizde bir güven yaratıyordu. Ancak altını dolduramıyorduk, biz yapabilir miydik."

Mizgîn Agirî, 1995 yılının bahar aylarında Metina'da yapılan 1. Kadın Kongresi'ne katılan delegeler arasındaydı.

"Önderlik tartışma kılavuzu hazırladı. Bunlar grup grup okundu, tartışıldı ondan sonra kongreye geçildi. Yanıtlamaya çalıştığımız 10 soru vardı. İlk soru; kadın nedir? Birbirimize soruyorduk kadın nedir? Tanımlayamıyorduk. Sahadan gelen, önderliğin yanında kalan arkadaşlar biraz hakimlerdi. Biz aramızda tartışıyorduk, kendimize göre tanımlar buluyorduk. 'Özgüç, özbilinç, özirade nedir?' şeklinde sorular vardı. Bu sorular temelinde raporlarımızı yazdık. Tartışmalar oldu. O zamanlar gıdım gıdım tartışılıyordu. Kadın çalışması bütün sahalarda özgünlüğe ulaşmış değildi. Botan tarafında, Zagros'ta belli bir aktivite vardı; takım takım, manga manga savaşta yer alma şeklinde. Daha önce büyük kadın direnişleri ve şehadetler olmuştu. Zindan direnişleri vardı; Heval Sara. Berîtan'ın güçlü şehadeti var örneğin. Avrupa'da kendini yakmalar var, Heval Berîvan ile Ronahî'nin Meinnham'da, Zekiye Alkan'ın Amed'deki eylemi var, Heval Rahşan'ın İzmir Kadifekale'deki eylemi var. Tüm bunları ideolojik, politik ve askeri anlamda değerlendirebilecek durumumuz, ancak önderliğin sürekli eğitimleri ile oldu.

İlk olması açısından çok heyecan verici oldu kongre. Bütün dört parçada kendini örgütleme modeli oluşturuldu. Zap'ta karargah kuruldu. Çok zorlanmalar da oldu muhakkak. Çünkü ilk defa kadın kendini örgütlüyordu.

Ben de delegeydim. Anlamaya çalışıyorduk. Her zorlanmada, Önderlik telefon görüşmeleri ve talimatlar ile eğitti. Arkadaşlar, telkinlerle eğitimlerle kadın iradesini güçlendirmeye çalışıyordu. Kongrenin ardından 'çelik operasyonu' başladı.

Savaşta yer aldık. Henüz kış bitmemişti, yağmur ve kar vardı. Hemen manevra yaptık. 350'ye yakın arkadaş hemen araziye dağıldık. Kimi ön cephelere gitti, kimisi manevra yapıp geri çekildi. Önderlik bizi kutladı; 350 kişi nasıl bir anda manevra yaptınız diye. Tüm bunlar daha sonra Kürdistan'ın bütün eyaletlerine delegelerle taşındı. Tüm bunlar belli bir moral yarattı. Özgüven sorunlarımızı aştırmak için Önderlik, 'Eğitimlerinizi kendiniz yapın, bölük bölük kalın' diyordu.

1994'te kendi duvarlarımızı yapamıyorduk. Hatırlıyorum. Taş taşıyorduk, erkek arkadaşlar yapıyordu. Erkek arkadaşlarda da öyle çok anlam verme yoktu. Bizde yine biraz çaba vardı ama erkek arkadaşlarda iki kesim vardı. Bir kesim, 'Önderlik söylüyorsa doğrudur' diyordu. Ağırlıklı fikir de buydu. Tek tük de 'Bizsiz yapamazlar' diyenler vardı.

PKK önderliksel bir hareket olduğu için Önderlik her zaman bir adım atar, biz ikna olmasak da o adımı takip ederiz. Önderliğin özellikle stratejik kararlarda her zaman doğru adım atması, doğru düşünmesi bizde her zaman güven yaratmıştır. Hala da öyledir."

Peki ya erkek gerillalar. Onların algıları dünden bu yana nasıl değişti?

"Erkek arkadaşlar da değişti. Savaş ve yaşamda kadını gördüler. Kadın arkadaşlar kolay kolay teslim olmadılar. Çatışmaya girerler, son mermisine kadar çatışır, bombasını kendisinde ya da düşmanda patlatır. Çoğu zaman yaralanan erkek arkadaşları kadın arkadaşlar kurtarmıştır. Bırakmazlar. Öyle bir bağlılıkları var. Bünye olarak zayıf da olsa, uzun süre kullandıkları enerjileri var. Uzun bir yürüyüşten sonra ulaştığı noktada ilk nöbeti tutabilir. Yavaş yürür, zorlanabilir de ama hiç bitmeyen bir yaşam enerjisi var. Çünkü mecburdur, daha çok ezildiği için daha çok özgürlüğe ihtiyacı var. Önderlik 'Kadınlar daha az yalan söyler, daha çok çalışır' diyor. Öyle gerçekten de. Tüm bunlar erkek arkadaşlarda değişim yarattı.

Önderlik diyordu ki: Durup dururken erkekte değişim yaratamazsınız. Siz değiştikçe, siz güçlendikçe etkilersiniz.

'YJAK savaş aracıdır, YJAK güzellik aracıdır, YJAK sevgi aracıdır' diyordu. Bu tür tanımlarla YJAK kimliğimiz -şimdiki PAJK- oluşuyordu. Bizde bir motivasyon yaratıyordu. Kendi içinde örgütlü bir cins ve sınıf mücadelesi yürüten kadın gücü, erkeği de değiştirir, değiştirdi de. Büyük çatışmalar da oldu. Cins mücadelesinde kaba yöntemlerimiz de oldu. Bazen basitleştirdiğimiz de oldu. Bir erkeğe 'Hayır' diyebilmek kolay değildi. Kendi açımdan da söyleyebilirim. Bir erkeğe 'Hayır, senin söylediğin doğru değil' diyebilmek kolay değildi. Önderlik bizim öncelikle birbirimizi sevmemizi sağladı. İlk bir araya geldiğimizde de zorlandık. Çünkü bin yılların yarattığı bir güvensizlik var. Ama zamanla birlikte yaşaya yaşaya, acıları birlikte çeke çeke ortak duygu ve düşüncelere ulaştık.

O zamanki yokluklar... Aynı kaşıkta üç arkadaş yemek yiyebiliyordu, aynı bardakta üç arkadaş çay içebiliyordu. Bir kefiyeyi iki kişi üzerine alıp yatardı. Bunlar size basit gelebilir. Birinin çorabı yoksa diğeri çıkarıp verirdi. Bunlar yaşamsal ihtiyaçlardı. Birbirini düşünme, birbirinin yükünü alma. Yolda geride kalan bir arkadaşın silahını alma ya da zorlandığı günlerde ona yardımcı olma, onun sana yardımcı olması. Böyle böyle birbirimizi tanıdık.

Erkek sonuçta sistemden geldiği için, göreceli olarak kısmen kendini özgür hissedebiliyor. Çünkü toplumsal cinsiyetçilik onda bir şekillenme yaratmış. Biraz daha özgür görüyor kendini. Bağımsızlığı özgürlükle eşleştiriyor. O egemenlik özelliklerinden dolayı eleştiri-özeleştiri ihtiyacı duymayabiliyor. Ama kadın bir eleştiri gücü olduğu zaman, kendini de bir alternatif güç olarak yarattığı zaman erkek kendini

düzeltmek zorunda kalıyor. Kadın, güçlü olmak zorunda. Güç nereden geliyor? Örgütlü olmaktan geliyor, düşünce gücünden geliyor, ortak eylem gücü olmaktan geliyor.

Mutlaka şu anda da eksiklikler var hala ve de mücadele devam ediyor. Önderlik diyor ya; 'Devrim bitmez.'

Sık sık Abdullah Öcalan'dan alıntılar yapıyor Mizgîn Agirî.

"Önderliği fiziki olarak görmedim. Bir kere telefonla konuşma şansına ulaştım ve yıllarca yürüdüm o görüşme ile.

Kadını en çok zorlayan nedir toplumda; ezilmişlik, egemenlik, bastırılmışlık. Biz Önderlik'te bunu hissetmiyoruz; rahatız. Önderlik diyor ki; herkes aradığı insanı bende bulur.

Her insan içinde saklı bir insan arar. Yanında bir yoldaş arar. Çünkü toplumsal varlıklarız. Önderliği bir erkek olarak hissetmiyoruz. Onun yanında kalan arkadaşların anlatımları ve O'nun çözümlemeleri ortada. Önderlikte güzellik var, estetik var, insanı anlama var. Kadını en iyi anlayan Önderlik'tir. Gören de görmeyen de aynı şeyleri anlatır. Çünkü ideal insanı onda görüyoruz. Ki Önderlik bazen diyordu ki: Ben çeyrek bir erkeğim, bana bile sırtınızı dayamayın. Aynı zamanda diyor ki: Ben bir kadın yoldaşıyım. PKK bir kadın partisidir.

Bunu yeni söylemiyor ki, '96 ve '97'lerde de söylüyordu. İlk çözümlemelerde de vardı. Önderlik kadını esas aldıkça bize dalga dalga akıyor, geliyor. Onu hissediyoruz. En zor anlarımızda bile, 'Önderlik var, yeter' dedik. Öyledir. Bir sözü, bir selamı yeter. Birçok kadın arkadaş Önderlik'le yürüdüler ve şehit düştüler. Hala da öyleyiz. Bir sözü yeter. Çünkü güveniyoruz, inanıyoruz, seviyoruz, büyük aşkın orada olduğunu görüyoruz, hissediyoruz.

Dünyada hiçbir erkek, Önderlik kadar kadınlara değer vermedi. Bunun örnekleri çok. Çok kadınca düşünüyor Önderlik. Bir kadından öte düşünüyor kadını.

Alabildiğine eleştirel olmasına rağmen sen biliyorsun ki kadının iyiliğini istiyor. Son beş bin yıldır erkek egemen

tarihi tersine çevirmek istiyor. İki cinsel kırılma kadın aleyhine oldu, üçüncü cinsel kırılmayı Önderlik erkek aleyhine yapmaya çalışıyor. Bu dünyayı işçiler değil, kadınlar kurtaracak. Bundan daha büyük Önderlik olabilir mi? Biz de kadınlar olarak bunu hissediyoruz. Yüceliyoruz, yüceltiyor. Ne eş, ne mülk, ne de dünya malı vaat ediyor. Önderlik, özgürlük vaat ediyor ve bunun yolunu, yöntemini, eylem gücünü, örgüt gücünü, irade gücünü yaratmak istiyor kadında. Kadını bir sınıf, bir ulus olarak ele alıyor. Kim bunu istemez ki..."

Özgürlük için bugüne kadar az rastladığım bir tanım yapıyor Mizgîn Agirî.

"İnsanın toplumsallaşması, birey ile toplum arasında optimal dengeyi yakalayabilmesi ve kendinde zayıf gördüğü noktaları güç olarak açığa çıkarabilmesidir. Acılarını güce dönüştürebilmesidir ve bunu yaptığı oranda da toplumsallaşmasıdır. Birey olarak kendini yarattığı kadar o toplumla kendi arasında denge kurabilmesidir."

Dr. Agirî'nin ölümünü hatırlatıyorum.

"Biz halk olarak çok acılı bir tarihe sahibiz. Kürdistan'da kendine 'Kürt'üm' diyen her insanın hem ulusal, hem toplumsal açıdan yaşadığı büyük acılar ve travmalar var. Ben de onların bir parçasıyım. Çok yakın olan birlikte yaşadığım bir insanın acısı ile tüm toplumun yaşadığı acıları bütünleştirmek ve o şekilde kendini bir cevap haline getirmek zahmetli, meşakkatli bir o kadar da güce yaklaştırıcı bir şeydi.

Bireyin yaşadığı acılar, aslında toplumsal acılardır. Toplumun yansımasıdır. Önderlik onun için 'Acıları güce dönüştürmek' diyor. Sadece gözyaşı dökerek değil, yaşadığın bu acıyı tarihsel toplumsal olaylarla ele almak. Toprağa bağlı kılmak önemlidir.

Dört bin köy boşaltıldı, 50 bine yakın şehidimiz var. Bunu karşılamak için yürek gücü gerekir. Şehit düşen yoldaşlarımız o toprakla bütünleşiyor, birçoğunun mezarı bile belli değil.

Benim o toprağa sahip çıkmam lazım. Bunu milliyetçilik açısından söylemiyorum. O toprağın nöbetini tutmam lazım. O anlamda kendimi güç haline getirmem lazım.

Önderlik en büyük acıları yaşadı. 'Her bir şehadet benden bir parça koparıyor' diyordu. Ama Önderlik nasıl güce dönüştürdü. Sistem karşısında tek başına milyonları içinde barmdırabiliyor. Biz de, o çizginin neferleriyiz ve bizim için bir modeldir Önderlik."

Peki ya aşk!

"Aşk, tüm iradi gücünle, düşünce ve ideolojik gücünle kendini yaratma ve topluma hizmet etme duygusudur, toprağına bağlılıktır aşk. İnsanları bir bütün olarak sevmektir, doğayı sevmektir, önderliğini sevmektir, ülkeni sevmektir. Benim için böyledir. Evreni anlayabilme çabası içerisinde olabilmektir aşk. Bunun bilge gücüne ulaşmaktır aşk. Sadece iki insan arasında ele almıyorum. İki insan arasında olabilecekse bile önderliğin kriterleri var. Diyor ki; 'Çağın çıldırtıcı etkisinden kendini kurtarabilme bilgeliğine ulaşmadır.'

Kadın ve erkeğin buluşmaları 'aşk' diye tanımlanıyor. Bunlar çok çok yetersiz. Güdülere dayalı, yüzeysel, insanları basitleştiricidir. Ama 'özgür eş yaşamı' tanımı var Önderliğin 5. savunmasında. Kriterler var. Ne kadar bilgelik düzeyine ulaşabildin, ne kadar toplumsallaşabildin. Ne kadar gerçekten ruhunu özgürleştirebildin ki karşındakini özgürleştirebilesin. Şimdiki aşklar mülkleştiriyor. 'Sen benimsin' diyor. Severim de döverim de. Aşk mülkleştirme değil, başıboşluk da değil. Aşk gerçekten ülkeni ne kadar özgürleştirebildin, ruhunu ne kadar özgürleştirebildin, sorularına cevap vermektir.

Şehitlerimiz örneğin. Bir Zîlan ya da Sema arkadaşın düzeyi. Mektuplarında var çözümleme düzeyi, kadını ve erkeği. Olağanüstüdür. Bizde de belli bir düzey var. Kendimizi özgür hissettiğimiz anlar çoktur. Heyecanla güne başladığımız anlar çoktur. Aşk ya da özgürlük, şurada başlayıp burada biten bir şey değildir. Aşk; özgürlük duygusunun, insanlara halkına

hizmet duygusunun en yoğunlaşmış biçimidir ve bir özne olarak kendini hissettiğin andır. Belki biraz felsefik tanımlarla iç içe geçiyor ama hissediyorum. Kendimi dağlarda birçok kez özgür hissettim, bir çok defa da köle yönlerimi hissediyorum ama buna karşı da mücadele var. Aşkı ben hissediyorum. Birçok arkadaşta da bu vardır. Dağlarda yürürken, silahın omuzunda yürüyorsun ve meydan okuyorsun; ülke aşkıdır bu.

Göremezsen bile milyonlarca çocuk rahatça 'Ben Kürt'üm' diyorsa budur, başka nedir ki! İlle ben gideceğim ve birileri ile bir şey yaşayacağım değil ki aşk. Onu ben hissediyorum, özgürleşen yönlerimizi de hissediyoruz. Aşk odur! Önderliğe olan bir aşk var. Platonik belki denebilir ama seni yaşatıyor, ayakta tutuyor. Bunlar kurgulanmış şeyler değil. Var! Önderlik ile kadro arasına kimse giremez. O bir manevi dünyadır. Önderlik diyordu, 'Benimle gerilla arasında kimsenin anlayamayacağı bir duygu alışverişi vardır.' Gerçekten öyledir de. Çünkü bizi hissediyor, hissediyoruz bizi hissettiğini. En zor anlarımızda da Önderlik bizi hissediyor. Bundan daha büyük aşk olabilir mi! İdealize ederek söylemiyorum. Bizim gerçeğimiz bu. Ortadoğu insanı biraz maneviyatla yürüyor. İnanca dayalı bir yürüyüşümüz var ve aşk da onların bir parçasıdır. Yüce aşklara ulaşmak zaman alıcıdır. Tarihte de herkesin bir özgürlük ve aşk arayışı olmuş. Bizimkisi de böyle. Aşk olmazsa, bu arayışımız olmazsa bu dağlarda kalamayız ki."

Barış sürecini soruyorum... Diyelim ki barış geldi ve artık bu dağlarda kalmanızın zemini ortadan kalktı. Ne yapacaksın?

"Önder Apo'nun, özgürlük çizgisinin bir kadrosu olarak nerede ne görev verilirse yapacağım. Ondan sonra işimiz daha fazla. Devrim bitmiyor ki. Önderlik diyor ya, devrimler hep devam eder. Önceden bizde de öyle bir kanı vardı. Önderlik diyor ya, devrim bitmez. Niye bitmez? Çünkü özgürlük arayışları hep devam eder, özgür yaşam düzeyine ulaşana kadar.

Merkezi hükümetlere bağlı olmadan kendi ülkemizde, halkın yerel gücüne bağlı olarak, şu anda başlatılan çalışmaların derinleşmesi için bir kadro olarak her şeyi yaparım. Meşru savunma gücü olarak yer almaktan tutalım, onun sosyal, siyasal, kültürel örgütlenmelerine kadar, duvar işçiliğinden tutalım sokak temizliğine kadar, köylerin yeniden inşa edilmesine kadar her türlü görevin içinde yer alırım. 40 yıllık mücadeleye layık olmak ancak yaratılan değerleri inşa gücüne dönüştürmekle olur. Bu kadar savaşıldı, bitti gitti değil. Onun toplumsal örgütlenmelerini yapman gerekir. Özgürlük içindi her şey. Özgürlük de Önderliğin koyduğu demokratik konfederalizm modeli ile olur."

Mizgîn Agirî'yi kentte hayal edemiyorum açıkçası. Taksim'de bir kafede kaçak çay içerken düşünmeye çalışıyorum, zihnimi zorluyorum. Olmuyor! Belki de önyargılarımdır, diyorum. Mizgin Agirî'ye soruyorum.

Kendimle boğuşmamı hissetti anlaşılan. Gülümsüyor.

"Çok zorlar. Büyük kentlerde yaşayamayız. Bir yerde yürüdüğünde gördüğün insanı tanımıyorsam, o insana 'merhaba' diyemiyorsam yapamam. Yaşadığım toplum içinde herkesi tanımam gerekir. Bırak insanlarını, hayvanlarını bile bilmem gerekir. Burada öyledir. İnsan, insan olduğunu nasıl hisseder? Yaşadığı toplumun içinde var olarak hisseder. Yabancı gibi milyonların içinde yürü, ne anlamı var ki?

Kentlerimizi, köylerimizi yeniden inşa edeceğiz. 4 bin köyümüz boşaltıldı. Yapacak çok işimiz var Kürdistan'da. Önderlik diyor ya, ekosistemli şehirler. En fazla 10 bin olacak nüfusları. Kapitalizmin en ciddi krizlerinden biridir şehirleşme. İşsizliğinden yabancılaşmasına insanı her anlamda çürütüyor. PKK bu kadar mücadele verdi, bu kadar bedeller verdi. Bunun en görkemli karşılığı, Önderliğin koyduğu çerçevede yaşamın hayata geçmesidir."

Mizgîn, hem Kuzey hem de Güney sahasında kaldı. Doğrudan savaşın içinde yer aldı.

"Defalarca ölümle burun buruna geldim. Sistemde edindiğin kişilikten kaynaklı tereddütlerin ilk etapta oluyor. Ama zamanla ölümü aşıyorsun. Biz hiç bu kadar uzun yaşayacağımızı tahmin etmezdik. Bizim için, ölümün biçimi daha çok bizi kaygılandırır, ölümden ziyade. Onurlu bir ölümü tercih ederiz; savaşarak, düşmana darbe vurarak."

Daha da tanımak istiyorum Mizgîn Agirî'yi.

Arada bir şiir yazıyormuş. Ama ilgi alanı daha çok tiyatroymuş. Tiyatro metinleri ve skeçler yazıyormuş. Ayrıca oynuyormuş.

"Bir çok arkadaş şiir yazar, ben de yazıyorum. Ama daha çok tiyatrodur benim ilgimi çeken. Senaryo yazıyorum. Skeçler yazıyorum, hem oyuncu hem de yazar olarak. Daha çok yönetmeyi seviyorum. O da moral günlerinde, yıl dönümlerinde ihtiyaç temelinde oluyor. Hobim, tiyatrodur.

Sistemdeyken sinemaya eğilimim vardı. Hatta sinema bölümü okumayı bile düşündüm. Bir de tiyatroda kalıplaşmış kişiliğini aşıyorsun. Sana yardımcı oluyor, bir başkası oluyorsun, söylemek istediklerini söylüyorsun. Genelde eleştirilerimiz varsa skeçler yoluyla, yaşamın eksik yönleri varsa, biraz abartarak karikatürize ederek skeçlerle ifade ediyoruz. Hem sistemi teşhir etme hem de kendi içimizde komik şeyler varsa... Tiyatrolarda da tarih gözümde canlanıyor. Mesela Önderliğin savunmalarını alıyorum, gözümde canlanıyor. Bu hayal gücüyle de bağlantılı durum. Canlanıyor ve bunu mevcut zeminimizde tiyatroya çevirebiliyorum. Yazılar da oluyor. Tiyatroda direkt onu somutlaştırabiliyorum. Genelde tarihi yazıyorum, hem yakın tarihimiz hem de insanlığın eski tarihini harmanlıyorum. Tarihi filmleri de severim ama şu anki zeminimiz tiyatroya yakındır."

1994 yılının bahar aylarında dağların yolunu tutan Mizgîn ile 2013 yılının Aralık ayında hala dağda olan Mizgîn arasındaki temel fark neydi? Mizgîn nereden nereye gelmişti!

Uzun bir yanıt geldi.

"Dağlarda daha güçlendim, kendime güvenim arttı, düşünsel anlamda genişledim. Kadın olarak kendimi daha doğru tanımlıyorum. Kendimi tanıdım. Zayıf yönlerimi, güçlü yönlerimi ve güçlenmem gereken yönlerimi gördüm. Anlam arayışım güçlendi dağlarda. Daha geniş açıyla olay ve olgulara bakma, kadınlığa bakma, Kürtlüğe bakma... Önderliği tanımak bambaşka bir olay. Ben Önderliği çok tanıyarak katılmadım. Yazılarını okumuştum. Onun dışında tanımıyordum. Önderliği tanımak yetti bana. Bir kapı araladı bana, toplumsallaşmak, ülkemi daha çok sevmek ve yurtseverlik duygularımın gelişmesi için. Her dört parçayı da kapsayabilmek için ya da bir Ortadoğulu olarak kendimi tanımlayabilmem için. Bir insan olarak kendimi tanımlayabilmem Önderlik sayesinde oldu. En büyük kazanımım bu oldu.

Sadece PKK içerisinde olduğum için söylemiyorum, nerede olursam olayım artık PKK'nin organik bir kadrosu olarak, Önderliği sadece içimde yaşatarak yaşayabilirim. O güveni hissettim. Nasıl yaşamam gerektiğini biliyorum. Bu halkın nasıl yaşaması gerektiğini biliyorum. Mizgîn değişti bazı yönleriyle. Temel idealler halen var, bunun biçimi biraz değişti ama daha ötesi, daha büyük şeyler aldım. Tek başıma günlerce yürüyebilirim, o korkuyu aşmışım. Tek başıma binlerce insanın içinde kalabilirim, ayakta durabilirim, o güveni almışım. Ama şunu da öğrendim: Örgütlü bir güç olarak bir kadın gücü ile daha fazla güç katma ve güç alma... Bir kadın olmanın, Kürt kadını olmanın onurunu dağlarda hissettim, yaşadım. Bunu daha çok toplumla ilişkide olduğum son yıllarda, devrimin topluma yansımasında, gerillanın ele alınış biçiminde hissettim ve konumlandırdım. Çok değiştim. Hala bu süreç devam ediyor. İlk katılımdaki Mizgîn'in coşkusu, heyecanı da devam ediyor. Böyle yıllar ilerledikçe, gençliğindesin hala sanki. Önderlik diyor ya, PKK genç harekettir. Biz genç başladık. Daha ya-

pılacak çok işlerin olması bende heyecan yaratıyor. Hala bir Kürt kadını olarak, bir kadro olarak Mizgîn'den de bir şey beklenmesi bir heyecan yaratıyor. Halkımız örgütlendikçe, yürüdükçe, Rojava'daki gibi kendi yaşam modelini ortaya koydukça 'Ben de bunun parçasıyım'ın onurunu yaşama duygusu var. Hissediyorum bunu. Ama daha yapılacak çok işler var.

Biz saflarda kadın olarak birer çocuk gibiydik. Birbirimizi anlamamız çok zaman aldı, bedelleri de oldu. Bazen birbirimizi sevmemiz için arkadaşların şehit düşmesi gerekti. Bazı arkadaşları şehit düştükten sonra anladık. Ölümüne bir arayış bizimkisi. Acılar dediğim odur. Bir bahçe düşünün, her renkten çiçek var ve bu çiçeklerin suyu kandır. O düzeyde bir bedel. Meseleyi trajedileştirmek anlamında söylemiyorum, bedeli çok büyüktür. Kürdistan dört parçaya bölünmüş, kadının ruhu, bilinci ise milyonlarca parçaya bölünmüş ve Önderlik bunları birleştirmeye çalışıyor.

Bir arkadaş vardı, her şeyi dokunuyordu bana, konuşma tarzı. Konuştuğunda diyordum ki, sen heval Türkleşmişsin. Bir gün dedim, bu böyle olmaz, biz kadınız ve birbirimizi anlamamız gerekir. Gel ortak bir çalışma yapalım. Ortak bir kitap okuduk. Bir baktık ki bizi birleştiren yönler var, Marquez'in bir romanıydı. Ama mesele şu; birlikte bir şey yaptık. Birbirimizi anladık.

Özellikleri ile hiç uyuşmadığın bir arkadaş var. Ki çoğu zaman oluyor. Sen ayrı bir çevreden o ayrı bir çevreden. Ama birlikte nöbet tutuyorsun, 8 saatlik bir göreve gidip geliyorsun, birlikte çatışmaya giriyorsun, eyleme gidiyorsun. Çoğu zaman böylesi yöntemlerle birbirimize yaklaştık. Önderlik de sürekli Kürt halkında, kadında birlik yaratmaya çalışıyor. Hep olumlu yönleri öne çıkartarak. Rojava'dan bir arkadaş geliyor. O ayrı bir sistemin etkisi ile büyümüş sen ayrı. Özde birleşemiyorsun. Bir bakıyorsun şehit düşmüş. Öyle bir acı yaşıyorsun ki, sen adım atıyorsun. Öyle bir fedakarlık

yapıyor ki, sen adım atıyorsun. Bunu defalarca yaşadım. Önderlik hep diyor ki: Yüceltin birbirinizi sevin. Birliğinizi kimse bozmasın.

Erkek arkadaşlar bizim işlerimize karışamaz. Özgün tekmillerimiz, özgün eğitimlerimiz, özgün toplantılarımız; kimse karışamaz. Ancak görüş belirtebilir. Önderlik bu özgünlüğü yarattı bizim için, bir saha yarattı bizim için. 'Ne iç meseleniz varsa içinizde halledin, erkeğe yansıtmayın' dedi. En geri kadın, en düşkün kadın bile olsa senin cinsindir. Onu tutacaksın. Kadının bir suçu yok ki. Kadının birliği neolitik dönemde bozuldu. Kadına ilk darbe birliğin bozulmasıyla oldu. Bizim içimizde bir şey yaratmaya çalıştı. Bir yerde 3 kadın arkadaş varsa onların özgünlüğü var, erkek karışamaz. Karışmamalıdır, görüş belirtilebilir ama karışamaz. Önderlik bu sınırı koydu.

Önderlik, 1998'de kadın kurtuluş ideolojisini ilan etti, 8 Mart Kadınlar Günü'nde. O zaman demişti; 'Herkes, bir demet çiçek kadına hediye eder, ben size kadın kurtuluş ideolojisini hediye ediyorum. Çünkü tarihte hep kadınlar ideolojisiz bırakıldılar' diyordu. Erkekten kopuş teorisini Önderlik getirdi.

Kopuşu ilk anda anlayamadık. Çok trajikomik durumlarımız da oldu. Kimimiz bir uçtan anladık, tümden kopma ama içten kendini çözememe kaba redçilik olarak anladık. Kimimiz kopamadık. 'Erkeksiz olmaz, erkek arkadaşlar olmadan tepeye gidemeyiz, savaşamayız' eğilimleri oldu. Ama zamanla özgüven gelişti. Birden olmadı. Zamanla, mücadele ile aşk ile oldu. Önderliğin dayatmalarıyla oldu.

Bir bölükte, düzen, disiplin, adalet, savaş ruhu, düşmanda yoğunlaşma varsa, bil ki kadın arkadaşların etkisidir. Çok belirleyicidir. Yaşamdaki düzen, temizlik, her şey; direkt yansıma oluyor. Ama bir yerde yoğunlaşma zayıflığı varsa bil ki orada kadın arkadaşlarda eksiklik var. Direk kendimize dönüyoruz. Önderlik hep diyordu: Siz misafir değilsiniz, ya-

şamm asıl sahipleri sizlersiniz'. Buna yıllar sonra biz anlam verebildik.

Bir tepe vardı. Kaç defa gidip gelmişim ama ilk defa kadın arkadaşlar olarak gideceğiz. Bana dediler ki; sen öncülük yap. 'Ben yapamam yolu kaybederim' dedim. Bir erkek arkadaş geldi. 'Seni yıllardır tanıyorum sen çıkabilirsin o tepeye' dedi. Ben yolu şaşırırsam, 'kaybetti' diyecekler diye düşündüm. Biraz konuştuk, dedim: Tamam. Hareket anma kadar hiç uyumadım. Hep yolu hayal ediyorum. Gerçekten de gittik. Ondan sonra da gidiyorsun. Ama ilkler hep korku, ürkeklik yaratır. Evde yapmadığın birçok işi burada yapıyorsun. Yaptıkça öğreniyorsun, girdikçe öğreniyorsun; savaş da öyledir, arazi de öyledir. Kayboldukça araziyi tanıyorsun, düşmanla savaştıkça korkuyu aşıyorsun. Örgütlü güce ulaştıkça, egemen yaklaşımlarla mücadele ettikçe kadın gücünü hissediyorsun. Erkeğe geri adım attırıyorsun. Bunlar, hep yaşayarak öğreneceğin şeyler. Yaşamımızın her ayrıntısı eğitimdir aslında.

Şehit Sema Yüce diyordu ya: Kürt kadını kendini küllerinden yaratmalı.

Onu yapıyoruz biz!"

DÎLAN NURHAK

ORDULAŞMAYA İLK BAŞLADIĞIMIZDA ERKEKLER KIYAMET KOPARDI

Dilan Nurhak, isminden de belli olacağı üzere Güneybatı Kürdistan'dan; Malatyalı.

Adını açıklarken Nurhak direnişini hatırlatıyor: "Çocukluğumuzda, Türk solunun, Deniz Gezmişlerin, Mahir Çayanların direnişlerini duyardık. O direnişi sahiplenmek istedim. Çünkü PKK bu direnişin de bir takipçisidir. Geleneğini oradan aldı."

Adı ise, yine bir şehit gerillanın adı.

22 yaşındayken, 1995 yılında gerillaya katılıyor. O yıllarda Hacettepe Üniversitesi'nde psikoloji bölümünde öğrenci.

"Lise yıllarında Türk solu ile ilişkim vardı, Dev Yol sempatizanıydım. Çok içinde değildim ama ilgim vardı. Siyaset aileden geliyordu. Babam Türk solundandı.

Liseyi Malatya'da okudum; o dönemde hem okuyordum hem de Dev Yol çevresindeydim. Üniversiteye gidince PKK'yi tanıdım. Ablamın da PKK ile ilişkisi vardı, tanıyordu. Çevre-

mizde PKK'yi tanıyan, sempatizanı olan çok yoktu. Malatya ise, Türk solunun hakim olduğu bir yöreydi.

Aslında '38 Dersim katliamından sonra Malatya'ya göç etmişiz. Buna rağmen Kürt kimliğini tanıma yoktu. Kendimizi Alevi olarak tanımlıyorduk. O, bizim için hem din hem de ulusal bir kimlikti ve tüm ezilmelerimizin nedeni olarak da Aleviliği görüyorduk. Ancak bilinçlendikten sonra mezhep kimliğinden çok ulusal kimliğe bir saldırı olduğunu anlamaya başladık.

PKK'yi tanımadan önce 'Ben Kürt'üm, böyle bir davam var, ulusal davam var' noktasında bir fikrim yoktu. Sadece ezilenlerden yana taraftım. Babam öğretmendi, küçük burjuva, orta halli bir yaşamı vardı. PKK'yi tanıdıktan sonra kendi gerçeğimin farkına vardım.

O günlerde PKK'yi ve Önderliği okudum, arkadaşlarla tartıştım. PKK'nin Marksist Leninist, sosyalist bir hareket olduğunu görüyordum. Bu yönü çekti. Fakat beni en çok etkileyen, Önderliğin felsefesiydi, ideolojisiydi. Kadınlarla ilgili değerlendirmeleri beni etkiledi ve kendime yakın gördüm.

PKK'nin bütün mezhepleri içeren, değer veren bir yaklaşımı vardı. PKK'nin felsefesi, Alevi felsefesine yakındı. Bu da yakınlaşmama neden oldu?

Alevi'ydim ancak Alevilik benim için belirleyici değildi. Materyalisttim.

Üniversite yıllarında arayışlarım yoğundu. Türk solundan sonra PKK'yi seçmek de bir arayıştı. Türk solunda elbette bazı kavramlar vardı ama hem mezhep hem de ulusal kimliğe dair bir çözüm bulmuyordu. PKK, bu ezilmişliğe karşı nasıl mücadele edeceğimin yolunu gösteriyor, ideolojik ve teorik olarak doyuruyordu.

O yıllarda YCK'de yer alıyordum. PKK'de söz ve pratik birleşiyordu. Bu, benim için çok önemliydi. Diğer boyutuyla bir de gerilla romantizmi vardı. Che'yi okuyorduk, o bizim kuşak için bir idoldü. Sadece Che de değil, Deniz Gezmiş,

Mahir Çayan... Onların yaşamları, davaları... Bizim öncülerimizdi. Şehadetlerinden sonra gerillacılık gelişmedi. Belki bazı yerlerde gerillalar vardı ama PKK ilgi odağı oldu. Bu da dağa getiren nedenlerden biri oldu.

Aslında o kararı verirken çok bilinçli de verdiğimi söyleyemem. Çevremdeki arkadaşlar, 'Dağa gitmemiz gerekiyor' diyordu. 'Ben de geleceğim' dedim. Fark ettim ki, beni PKK'ye, dağlara çeken arayışlarımdı."

Aradığı neydi? Aradığını koca bir kentte neden bulamıyordu?

"Şehirlerde, sistemin içerisinde, yaptığın işlerde sonuç alamıyorsun. Diğer taraftan da devletin baskısı var; ya tutuklanacaksın ya da sistemin içerisinde devrimcilik yapamayacaksın. Sistemin içerisinde olursa da pasif bir devrimcilik olur. Karakterime de ters açıkçası. O süreçte pasif bir devrimcilik olmaz. Devrimciysek, bunun hakkını vermek, başarabilmek gerekir. Dağlarda sistemin dışına çıkıyorsun. Kendimi güçlendirmem ve bu temelde kendimde bir devrim yapmam gerekir, diyorsun. Bundan dolayı şehir yaşamı bana çekici gelmiyordu. 10 yıl köyde kaldım, sonra Malatya merkezde, şehirlerde kaldım. Babamın öğretmen olmasından dolayı bir çok yerde dolaştık, gezdik. Bu da etkiledi, toplumu görüyorsun, farklı insanları görüyorsun, insanı tatmin etmiyor."

Arayışlarında cins bilincinin etkisi var mıydı?

"O süreçte kadın mücadelesi şu anki gibi değildi. Alevilerde daha çok kadın ile erkek arasında bir denge, eşitlik söz konusu. Hatta ben, aile içerisinde çok serbest büyüyen biriyim. Babam da devrimciydi, aydın bir insandı, bu etkiledi, bir serbestlik vardı. Ama sonuçta sen o ezilmişliği görüyorsun. Kadına karşı yapılan ikinci sınıf, ikinci cins muamelesini görüyorsun, hissediyorsun. Bu da etkiledi. O dönemde PKK'de Önderliğin kadına yönelik çözümlemeleri de vardı. Örneğin ben eşitliği şöyle biliyordum: Gerillada dağda elinde silah savaşıyorsun, bu sende bir eşitlik duygusu, bir güven duygusu

yaratıyor. Çok bilinçli bir kadın ve cins bilinciyle ben bu devrime katılmadım. Bizim dönemimizdeki birçok arkadaş da benim gibiydi. Daha çok ulusal kimlik öndedir. Kürt olmak öndedir, kadın olmak çok önde değildir. Metropoldeyken kadın hareketlerinde yer almadım. Feminist hareketler, daha farklı hareketler vardı ama hiç yer almadım. Kendi aramızda tartışmalarımız oluyordu fakat örgütlenmelerimiz de kadına yönelik, kadının ezilmişliğine yönelik örgütlenmeler değildi. Daha çok ulusal kimlikti. PKK'ye gelmeden önceki cins bilinci çok güçlü bir cins bilinci olmadığı gibi, PKK'ye katılımım da kadının ezilmişliği üzerinden değildi."

Dağlarda ve savaş ortamında biriktirmenin deneyimi ve açıklığıyla konuşuyor Dilan Nurhak. Bütün sorularıma yanıt alacağımı hissediyorum. Seviniyorum.

Toplumsal kadınlık ve erkeklik rolleri dağda nasıl yaşanıyordu?

"Geldiğimde kadın ordulaşması oluşmuştu. Ancak geçtiğim Botan bölgesi, direnişimizin merkezi olmasına rağmen, aynı zamanda feodalizmin de etkisinin olduğu bir yerdi. Bazı çelişkiler yaşadım. Çünkü çok farklı bir mezhep ve sosyal ya-

pıdan geliyorsun. Aynı zamanda üniversite gibi çok karma bir ortamın içinden geliyordum.

İlk geldiğim dönemde, özellikle erkek cephesinden feodalizm çok dayatılıyordu; kadın-erkek arasındaki ilişkilerden, kadınlara bakış açısına kadar. Bu yaklaşımlar nedeniyle, kadınlar olarak kendimizi ispatlamak zorunda kalıyorduk. Bu da savaşla olabiliyordu. Ben de savaşabilirim, ben de eylemlere katılabilirim. Ben de keşif yapabilirim. O zaman fiziki durum daha öndeydi. Fiziki olarak ne kadar güçlüysen, ne kadar savaşçıysan o kadar gerillasın. Gerillacılığı salt bir fiziki güç ve savaşla ele alma hali vardı. Bütün bunlar yanılgılı süreçlerdi.

Zorlandığımız çok oldu. Ne olursa olsun mutlaka kendimizi ispatlamamız gerekiyordu. Çünkü erkeğin elindeki tek silah savaştı, fiziğiydi. 'Savaşta sen eyleme girebiliyorsan, saldırıya girebiliyorsan ben de girebiliyorum' dediğimiz zaman, erkeğin elindeki o silah alındıktan sonra yapacak bir şeyi kalmıyordu.

Çok farklı gerilikler dayatılıyordu. Buralarda ideolojik ve teorik bir birikimin olmazsa, Önderliğin dedi gibi; savaşla birlikte vahşileşirsin. Ortada bir ölüm/kalım meselesi var; sen de öldürüyorsun, o da öldürüyor. Elbette bunu kendini savunma temelinde yapıyorsun ancak çok farklı bir psikolojisi var. Özellikle kadın üzerinde çok farklı bir psikoloji ve ruh hali yaratıyor. Bir zorunluluktan dolayı bunu yapsan da psikolojin bunu nasıl kaldırır! Zorlayıcı yönleri var. Ancak erkekte bu yok. Ama kadında o değişim, psikolojik ruh hallerini etkiliyordu. Sonuçta diyorsun ki, mutlaka, ne olursa olsun benim bunu başarmam gerekiyor. Kendini bu temelde de ispatlaman zorunlu hale geliyor.

Seni sistemdeki bir kadın gibi görme oluyordu bazen de. Erkekler, 'Sen benim yoldaşımsın, gelmişsin burada savaşıyorsun ama sonuçta kadınsın' diye düşünüyordu. Ancak kadın, gerçekten de erkekten çok daha iyi savaşır. Çünkü

kadın, ayrıntılara dikkat ediyor ve her eylemde daha başarılı olabiliyor. Kaba bir savaş tarzı değil, daha çok ayrıntıları gözeterek savaştığı için sonuç alabiliyordu.

1995 yılının sonlarında Önderlik sahasına gittim. Yeni savaşçıydım. Yeni bir savaşçı Önderliğin yanına kolay kolay gitmez. Sen gitsen de Önderliğin çözümlemelerini anlamak zordu. Bir düzeye gelirsin, bir komutanlaşma olur ya da illa komutanlaşma da değil, yetkin bir savaşçı olur, savaşta pişersin ondan sonra Önderlik sahasına gidersin. Biraz daha Önderliği anlamak önemliydi. Çok erken bir süreçte Önderlik sahasına gittim. Savaş ortamını da fazla yaşayamamıştım. Önderlik o zaman 'Sen dağda hayal ettiğin PKK'yi gördün mü? Esas PKK kimdir, orada yaşadın mı?' diye sordu. Ben 'Hayır başkanım. Hayal ettiğim PKK'yi dağda göremedim. Okuduğum PKK ile gördüğüm PKK arasında çok fark ve uçurumlar var' dedim. 'Doğru. PKK'yi bende öğreneceksin' dedi. Gerçekten PKK'yi Önderlik'te öğreniyorsun. Önderlik sürekli bize 'Beni nasıl görüyorsunuz? Sonuçta ben de bir erkeğim. Beni de sorgulayın, beni de eleştirin' diyordu. Erkeğin karakterini bizimle çok tartıştı. Bizi hep bir cins savaşına hazırladı.

Önderliğin, diğer liderlere benzemediğini gördüm. Çok doğal bir insan. Hep kadını geliştirme eksenli, hep kadına değer veren, kadınla paylaşan. Ben hep şunu söyledim: Ben ailede görmediğim rahatlığı Önderliğin yanında gördüm. Seninle her şeyi paylaşıyor. Seninle felsefeyi paylaşıyor, yaşamı paylaşıyor, seninle duygularını paylaşıyor. Geliştiriyor seni. Sana insan olduğunu hissettiriyor. Senin kadınlığından utanman değil de kadınlığından gurur duymana yol açıyor. Önderlik yeniden yarattı bizi. Bizi nasıl yarattı? Bizi; fiziğimizden tut, düşüncemizden tut, bakış açımızdan tut, her yönüyle, her şeyiyle yeniden yarattı. Bir erkek bunu yapmaz, seninle paylaşmaz. Seni değersiz görür, seni insan kategorisine koymaz. Önderlikte tam tersinedir. En temel çalışması kadın

çalışmasıdır. Şu an bile diyor ki Önderlik; 'Yanımda kadın arkadaşlar yok ama ben kadınla yaşıyorum, Önderliğin kadına duyguları daha yakındır."

Araya giriyorum, bahsettiğiniz kişi de bir erkek sonuçta...

"Sen onu bir erkek olarak hissetmezsin hiçbir zaman. Hep onu kendinden bir parça gibi hissedersin. Hatta diyorsun ki, ben onun bir parçasıyım. Paylaşır, her şeyi paylaşır. Önderliğin literatüründe, şu günahtır, şu kötüdür, yoktur. Bütün çelişkiler ne ise - duygu boyutunda çelişkiler olabilir, yaşam boyutunda çelişkiler olabilir, ideolojik, felsefik her yönüylebunu seninle mutlaka paylaşır. Bize erkeği anlatırdı; erkek nasıldır, erkek nasıl yaklaşır? Kendisinde yaşamış olduğu tecrübeleri hep bizimle paylaşırdı.

Kadınlar niye önderliğe bu kadar bağlıdır? Kadın önderliğin yanında ilk defa kendisinin farkına vardı. Kadın olmanın ne kadar güzel ve gurur verici olduğunu Önderlikten öğrendik. Geçmişte nasıldı? Kadın olmak bir yüktür, kadın olmak kötü bir şeydir. Hep bunu öğrendik ama Önderlikte tam tersini. Bugün yaşamın temelini oluşturan yaşamın kendisi kadındır, toplumu yaratan kadındır. Bu kadar büyük değerler atfediyor ki kadına Önderlik, sen ne yapıyorsun bütün

umudunu Önderlikte görüyorsun. Bu kadın hareketini oluşturan Önderliktir. Hatta biz diyoruz ki, biz bir özgürlük sorunumuzun olduğunu bilmiyorduk. Elbette ki çelişkilerimiz vardı ama sizin özgürlük sorunlarınız vardır, kadın mücadelesi yürütmeniz gerekiyor, bir ordulaşma... Hangi önder yaptı, üstelik Kürt toplumunda. Doğru, Kürt toplumunda bir gelişme var ama bu gelişme bu mücadele ile oldu. Bu mücadeleden önce Kürt toplumundaki feodalite korkunçtu.

İlk ordulaşmaya gittiğimizde korkunç şeyler oldu. Erkekler kıyamet kopardı. Kadının eline silah geçti, güç geçti. Çünkü eskiden güç ile konuşuyordu. Önderlik, erkek cephesinden gelen bütün saldırıları göze alarak bize yol açtı. Bizim ordulaşmamız, kadın ordulaşmasını oluşturmamız perspektifini verdi, oluşturdu, bizi örgüt haline getirdi. Kadının güçlenmesi için gereken her şeyi Önderlik yaptı. Halen de yapıyor.

Aradan yıllar geçti, büyük bir değişim ve gelişme oldu. Bu, eğitimle oldu. PKK'nin en temel gelişim aracı eğitimdir. Bizim avantajımız, ayrı bir ordulaşmaya gitmemiz oldu, ayrı bir örgütlenme yarattık, kendi yönetimlerimizi kurduk, kendimiz hakkında kendimiz karar verdik.

Bizde kadın arkadaşlar, erkeği eğitiyor. Bu, Önderliğimizin yaklaşımıdır. Önce Önderlik kadını eğitti, kadına özgün bir zemin verdi, kadına özgü bir örgütlülük yarattı. Örneğin kadın ordulaşması dünyada ilktir. Belki geçmişte kadın birlikleri kurulmuştur, kadınlar savaşta aktif olarak yer almıştır ama bunlar bireysel yaklaşımlardı. Ancak bizde esas olarak bir ordulaşma yarattık. Erkekten hem fiziksel hem de zihinsel ilk kopuş, radikal kopuş kadın ordulaşmasıyla oldu. Bizi bugün güç haline getiren özgün örgütümüzdür. Erkek bunu görüyor. Kadının erkeği aşan bir gelişme düzeyi var.

Erkeği nasıl görüyoruz? Hala savaşımız, cins bilinci mücadelesi devam ediyor. Cins mücadelesini durdurmadık. Geçmişteki cins mücadelemiz suniydi. Sistemsel ve ideolojik ele alma yoktu. Erkekte bir değişim yaratmadan, erkeği eğit-

meden, ne kadar uğraşırsak uğraşalım, suni çelişkilerimiz olacaktı. Suni çelişki de daha çok iktidar eksenliydi."

Kendi savaşımının seyrini soruyorum Dilan Nurhak'a.

"Kendimi, okumuş, aydın, biraz daha bilinçli görüyordum, olumluyordum. Ancak PKK içine geldiğim ve Önderliği tanıdığım zaman, geleneksel ve geri yanlarımın çok olduğunu gördüm. Toplumdaki algımız; bir yere varmak, kariyerimizin olmasıydı. Bireyci, bencil ve sistem eksenliydi. Ben burada, çok büyük sınıf çelişkisi yaşadım. Gerillaya katılmadan önce öğrenciydim, küçük burjuva özelliklerim vardı. PKK bir işçi partisi olarak kendini tanımlamıştı, ezilen bir kimliğe, ezilen bir sınıfa hitap ediyordu. Sınıf çelişkisini hep yaşadım. 'O nedenle sınıf intiharı yapmamız gerekiyor' diyorduk. Kişiliğimize karşı hep mücadele ettik. 'Savaşırsam, teorim de olursa, özgürüm. Bir yere gelirsem, komutan olursam, elimde yetki olursa özgürüm' diye düşünüyordum. Hatta, yetkiyi özgürlükle eşdeğer tutma vardı.

Şimdi ise özgürlük ile iktidarın tam tersi olduğunu, birbiriyle çeliştiğini, iktidarın olduğu yerde özgürlüğün olmadığını düşünüyorum. İradesel bir özgürlük diyorum. Ne kadar iradem özgürdür, kendi hakkımda ne kadar karar verebiliyorum, karşımdaki kadın ya da erkek olsun, farklılıkları ne kadar dikkate alıyorum, çeşitliliği ne kadar esas alıyorum. Özgürlük bizde farklılıktır, çeşitliliktir. İktidarla bağlantısı olmayan demokratik bir kültürü inşa etmek, bunun mücadelesini vermektir.

Geçmişte özgürlüğe soyut bakıyorduk. Ulaşılmaz görüyorduk, halbuki biz bunu yaşıyoruz bugün. Önderlik; 'Özgürlük bir enerjidir, harekettir, bir oluşum aşamasıdır, pozitif bir eylemdir, inşa etmedir. Her şeyi içine alan gerçekliktir. Özgürlük mutlak bir durum değildi' diyor. Ama geçmişte zorunluluktur, mutlaklıktır, derdik. Bugün ise bizdeki özgürlük anlayışında mutlaklık yoktur. Kuantomik düşünmek zorundayız. Bir varoluş da çok yönlülüğü, çok çeşitliliği ifade eden bir gerçekliği ifade ediyor.

Kendim olmak istedim
Evrenin gizemli yalnızlığında
Kendim olmak istedim
Beton kapıların ardında
Rüzgarla uçmak istedim
Kanadı kırık kırlangıçlar gibi
Güneşe sarılmak istedim
Gökyüzü üzerime çöktü
Yanmak istedim
Yurdunu kaybetmiş kadınlar gibi
Kendim olmak istiyorum
Kadın güzelliğinde, kadın renginde

(12 Şubat 2013)

Dilan Nurhak'ın kaleminden ve dilinden

Şimdi özgür olduğumu hissediyor muyum? Geçmişte de bugün de dağlarda hep kendini özgür hissetmişsindir. Seni, düşünceni, iradeni kısıtlayan bir durum yoktur. Doğru, bizim sistemden getirdiğimiz birçok anlayış vardı. Fakat sen ruhen, manevi olarak özgürsün dağlarda. Düşünebiliyorsun, yaratabiliyorsun, yeni yeni şeyler üretebiliyorsun. Bu, özgürlüktür.

Savaşıyorsun, savaşan bir örgütüz ama kendi içimizde öz örgütlülüğümüzü yaratabiliyoruz. Rahat tartışıyoruz, istediğim çalışmayı yapabiliyorum, kendime olan güvenim var. Bunları buralarda kazanıyorsun. Sana dayatılan bir kural, sana dayatılan bir gericilik yok. PKK'nin kendi felsefesinde, kendi ideolojisinde bu yok. Elbette PKK'nin kendisine ait ilkeleri var. Acaba bu ilkeler sizin üzerinizde herhangi bir baskı aracı olmuyor mu? Bu soru soruluyor sıkça. Bizdeki ilkelerin özü, daha çok özgürlüğe varmanın, özgürlüğe ulaşmanın ilkeleridir.

Bizde yaşam çok disiplinlidir. Biz geçmişte özgürlüğü bir disiplinsizlik, başıboşluk olarak alıyorduk, değil mi? Öyle değil. Yani, bir şey inşa ediyorsan bunun mutlaka disiplinli olması gerekiyor. Elbetteki disiplin var. Ama bu disiplin seni gerçekliğe, hakikate ulaştırıyorsa önemlidir. Dogmatik esaslara dayanan bir disiplin değildir, bunu gönüllü kabul ediyoruz. Bunu kabul ederek geldik. Sen gönüllü kabul ederek gelirsen, inşa etmek için de seve seve yaparsın. Bunu yaptığın zaman da mutlu olursun, zevk alırsın, heyecanını yaşarsın. İlkeler bizim için yaşam gerekçemiz. Bizim esas ilkemiz, sosyalizm. PKK'nin en temel hedefi demokratik sosyalizmdir. Sosyalizmi yaşıyoruz içimizde. Bizim yaşamımız sosyalist bir yaşamdır, kolektif bir yaşamdır. Burada bir yaşam modeli oluşturuyoruz."

Dilan Nurhak da, ilk katıldığında iki-üç ay savaşıp öleceğini düşünmüş.

"Şehitlik, bizim için bir mertebe, bir onur. İlk katıldığımda diyordum; şehit düşeceğim. Bazen birbirimize takılıyoruz, kim derdi ki, bu kadar uzun yaşayacağız. Kimin aklına gelirdi. Katılırken, bunun farkına vararak geliyorduk.

Hiç ölüm korkusu yaşıyor muyuz? Psikolojik ruh halleri var. Ölüm korkumu ben nasıl yendim! İlk savaşa girdiğim an, ilk eylemde. Girmeden önce, ilk geldiğin an onu yaşıyorsun. Ama savaşa girdiğin an, eyleme girdiğin an bunu yeniyorsun. O an çok farklı bir ruh hali oluyor. Bizim ölüm üzerine tartışmalarımız, değerlendirmelerimiz oluyor. İdeolojik olarak ele alırsan, sonuçta ölüm de bir yaşam evresi. Bizde ölüm, fiziki bir ölüm değildir. Elbette herkesin fiziki olarak bir sonu vardır. Ancak bir şehadette, hep yaşayacağını, yaşatılacağını biliyorsun. Dava uğruna gelenlerde ölüm korkusu yoktur. Eğer bir ölüm olacaksa, bir şehadet olacaksa düşmana karşı savaşarak olmalı. Bazen arkadaşlar uçak saldırılarında şehit düşüyor, bu ölüm ağır geliyor örneğin bize. Elde silah şehit düşmek ayrı bir şey. Ölüm, bir yaşamı yeniden yaratmak için olmalı. Ucuz bir ölümü hiçbir zaman kabul etmiyoruz. O korkuyu yeniyorsun, bu ölüme karşı duyarsızlık temelinde değildir. Bunun tedbirini alarak yapıyorsun. Benim daha görevlerim var, yapmak istediklerim var. Birçok arkadaşın aklında, 'Ne olursa olsun Önderliği görmem gerekiyor' umudu vardır. Herkes bu umutla yaşıyor. Bu umutla yaşayan kolay kolay kendini ölüme yatırmıyor. Çünkü kendini ölüme yatırırsan, savaşmıyorsun. Biz ölümü yeniyoruz. Ölüme karşı da bir mücadele oluyor, ölümü yenmek gerekiyor."

Dilan Nurhak da Kuzey sahasında savaşın içerisinde yer aldı. Yüzlerce arkadaşını sonsuzluğa uğurladı.

"Bakma biz de çok duygusallaşmışız" diyor gülümseyerek.

"Bugün birlikte konuştuğum bir arkadaş yarın şehit düşüyor. Çok acı bu. O acıyı kaldırmak zor gerçekten. Ancak biz hep acılarla olgunlaşıyoruz. Gerillanın böyle bir gerçekliği var. Acılar bizi olgunlaştırıyor. Şehadetlere karşı cevap olmanın yolu, onun yarım bıraktığı hayallerini mutlaka gerçekleştirmek.

Yeri geldiğinde biz de ağlıyoruz, biz de gözyaşı dökü-yoruz. Ama bu şehadetler karşısında kendimizi rehavete bı-rakmak, kendini günlerce kabuğuna çekmek değil, tam tersine buna bir cevap olmak. Bizim hep arayışımız cevap olmaktır. Biz cevap olmazsak daha çok şehadetler olabilir. Örneğin çok genç insanlar geliyor, uzun yıllar kalmadan da şehit düşebi-liyor. Yüreğimiz hep kan ağlıyor. Gözyaşlarımızı hep içimize akıtıyoruz. Ama biz içimizde onu büyütüyoruz. Büyütüp ye-niden kendimizi güçlendirip bir çıkış yapıyoruz."

Kampa gittiğimde, konuşmak için Dilan'ı işaret edenler, 'Onda her şey var' diyenler olmuştu. Yetenekli gerillalardan Dilan Nurhak. Alevi kültüründen gelmenin tüm özelliklerini taşıyor. Şarkı söylüyor, şiir yazıyor, kara kalem resim çiziyor. Şiir ve resimlerini paylaştı.

Aşk ve cinsellik konusunda da sorulara açıklıkla yanıt verdi:

"Aşka bakış açım, toplumdaki gibi değil. Geçmişteki gibi, salt iki cinsin birbirine bir yaklaşımı, bir duygusu olarak ele almıyorum. Bu konunun çok merak edildiğinin farkındayım. Acaba aralarındaki aşk ilişkisi nasıldır? diye."

Onaylıyorum söylediğini.

"Bizde aşk daha çok genelleşti, daha kapsamlaştı. Bugün özgürlüğüne aşk derecesinde bağlı, kendi davan için savaşman, bir aşk derecesinde bağlı olman... Bizde aşk, yoldaşlık ilişkilerini daha çok doğuruyor. Yoldaşlar arasındaki sevgi ilişkisini. Cinselliğe dayanan bir aşk ilişkisi değildir. Tam tersine daha çok paylaşım daha çok geliştirme temelinde, birbirini sevme. Bizdeki sevgi de iki kişi arasında daraltan bir sevgi anlayışı değildir. Ben şunu açıkça söyleyeyim, ben bugün bir kadın olsun, erkek olsun, bir yoldaşım için canımı veriyorsam, bu aşktır. Onu kendi şehadetimle düşmandan kurtarıyorsam, bu benim için aşktır. Ülke aşkı, toprak aşkı diyoruz. Çalışmanın kendisi de bir aşktır. Devrimciliğin kendisi de bir aşktır. Devrimciliğin yaşam tarzı da bir aşktır. Bizi buraya getiren bu devrimci yaşamdır.

Bizdeki aşk bizi çok daraltan bir pozisyona koymuyor. İki kişi arasında olan duygu paylaşımı aşk değildir zaten. Aşkı bu kadar daraltmak geliştirmiyor. O aşk olmadığı gibi biter. Örneğin bizdeki aşk hiçbir zaman bitmez hep gelişiyor, büyüyor. Büyümesinin nedeni de en başta bireyin kendisini sevmesi. Kendisi sevdiğin oranda karşıdaki insanı, yoldaşlarını seviyorsun, kendini tanıdığın oranda bunu yapıyorsun. Onun için daha genel bir kavram. Mevlana'da ilahi aşk diyoruz. Yunus Emre'de ilahi aşk diyoruz. Bunlar önemli aşklardır. Bu aşk, kadın erkek arasında da olabilir ama bu aşkı cinsellikle sınırlayan bir aşk değildir. Birbirini yücelten, değer veren, dostluk derecesinde. Bizdeki aslında yoldaşlık, dostluğu da aşan bir durum. Böyle bir aşk yaşıyoruz. Yaşam sevinci de bir aşktır bizim için. Biz bu yaşamı, bu dağları seviyoruz. Çünkü dağlara aşığız. Aşık olmak demek ki kendini orada özgür hissediyorsun."

Soruyorum, gerillada bir kadın bir erkeğe aşık olamaz mı, yasak mı?

"Sonuçta elbetteki insanlar duygularında o aşkı yaşarlar. İnkarcı olmamak gerekiyor. Biz kadın erkek yan yanayız. Ben

kadın arkadaşı da sevebilirim, bu bildiğimiz sevgi anlayışı değil, bir erkeği de sevebilirim. Ama bu sevgi, beni daha da yücelten bir sevgi olmalı. Ama bunu ne kadar başarırız bu çok önemlidir. İnsanların elbetteki duygular noktasında yaşadıkları olabilir. Ama sevgini sadece birine kilitlersen kendi davan ortadan kalkar. Senin mücadelen ortadan kalkar. Zaten bunu da yapamazsın. Bizim ortamlarda bunu da yapamazsın, başarılı da olamaz insan. O düzeye de kendini getirmiyorsun. Sonuçta senin bir siyasi yaşamın var, davan var, kendini neden bu kadar salt bir erkeğin ya da salt bir kadının sevgisine indireyim ki! Daha büyük sevgiler var, daha büyük aşklar var."

Hiç mi aşık olunmuyor dağlarda?

"Öyle değil tabi ki, duygular boyutunda yaşarsın bunu. Ama bu duygularını yüceltirsin. Ben bir kadını ya da bir erkeği seversem onu köleleştiren, mülkleştiren değil de, kendim olarak yücelten değer veren noktasına getiririm. Bunlar elbette ki vardır. O aşkı daha da büyütmek. Yasaktır deniliyor. Neden bunlar yaşanmıyor, niye kadın erkek arasında bu ilişkiler olmuyor, deniliyor."

Araya giriyorum yine, yasak değil mi?

"Yasaktan çok, şöyle bir gerçeklik var. Bu ilişkiler içimizde gelişirse, bu hareket biter. Biz bu davaya katıldığımızda, devrimci olmaya karar verdiğimizde, bunu göze alarak geldik. Kesinlikle bu davaya zarar vermemeliyiz. Duygularım zarar verecekse, o duygularımı da terbiye etmeliyim. Bundan dolayı bizde daha çok eğitimle duygularını terbiye etme var. Bu durumu gönüllü kabul ediyoruz. Yasak olarak değil. Yoksa içimizde böyle şeyler de olmuştur. Ama bunu yaşayan insanlar içimizde kalamıyor. Örneğin bu tasfiyeci süreçlerde bir erkek bir kadını aldı götürdü. Aşk ihanete götürmemeli. Eğer, aşksa, sevgiyse, davanı birlikte yürütürsün. Kadın erkek arasındaki o duygu eğer ihanete götürüyorsa, zaten aşk değildir, zaten sevgi değildir. Bunu böyle yaşayanlar olursa, zaten içimizde fazla kalamıyorlar,

kaçıyorlar. O sevgi, o aşkı, davana ihanet ederek değil de davanı yücelterek yaşamalısın. İşte o zaman o gerçek aşk oluyor, gerçek sevgi oluyor.

PKK, yasaklar üzerine oluşan bir örgütlenme, bir hareket değildir. Benim her zaman yasaklara karşı bir refleksim, tepkim oldu. Yasak dediğin an o duygu tam tersine gelişir. Yasak değil de bunun bilincine varmak. Bu duygular seni nereye götürüyor? Gerçek bir aşka mı götürüyor yoksa ihanete mi götürüyor?"

İnceliyorum Dilan Nurhak'ın mimiklerini. Sorularımdan rahatsızlık duyup duymadığını anlamak için. Hiç de öyle görünmüyor, içtenlikle yanıtlıyor, anlatıyor.

Son sorum, geleceğe, çözüme dair.

"Bizim tüm hayalimiz Önderlikle yeniden buluşmadır. Bizde devrimcilik bir yaşam tarzıdır, bitmiyor. Gidip evlerimizde oturmayacağız, ev kurmayacağız. Geçmişte öyleydi, önceki paradigmamızda o vardı. Ama şimdiki paradigma, şimdiki bakış açısıyla, devrimciliğin bir yaşam tarzı olduğunu öğrendik ve yaşadığımız sürece, nefes aldığımız sürece biz hep devrimcilik yapacağız.

Salt silahla yapmak değil. Önümüzde yeni bir sistemin inşası var. Yeni bir yaşamı, özgür bir yaşamı inşa edeceğiz, demokratik ulusu inşa edeceğiz. Bunlar önümüzdeki projelerimiz. Ben ne yapabilirim? Benim eğilimim ne olursa olsun, kadın eksenli çalışmalara ağırlık vermek. Çünkü, Kürt sorunu çözülse bile kadın mücadelesi devam edecek. Bizim kadın mücadelemiz salt Kürt kadınına yönelik bir mücadele de değil. Eğer tüm kadınlar eziliyorsa, ben zaten özgür değilim. Kürt sorunu çözüldükten sonra benim esas mücadelem, esas davam kadının özgürlüğü için mücadele yürütmek olacak. Çözüm olduktan sonra da bu mücadele devam edecek. Mutlaka kadın akademilerini açmak, kadın akademilerinde çalışmak, kadın örgütlülüklerinde yer almak, geliştirmek, eğitmek.

Kendim için şuraya gideceğim, bunu yapacağım, şöyle

bir hayalim var, böyle bir ev kuracağım, gibi bir şey söz konusu değil. Eve dönüş, ev kurmak yeniden köleliğe dönüş olur. Kürt sorununun çözümü bütün kadınların kurtuluşu anlamına gelmiyor. O, daha kapsamlı bir mücadele. Belki bir temelini atmış olabiliriz ama Kürt kadını tam olarak özgürleşmiyor. Bir çözüm olsa bile benim bu mücadelem devam edecek. Esas devrimciliğin kadın özgürlüğü için olması gerektiğine inanıyorum."

SELCAN ÇİYA

FİZİKİ BAKIMDAN KENDİMİZİ İSPATLAMAK DURUMUNDA KALDIK

"Efrîn'i gördüm" deyince gözleri parlamıştı.

Ne zaman gittiğimi sordu. Anlattım.

Nasıl bulmuştum!

Düşündüm önce, sonra "Ölsem de gam yemem artık" dedim.

Gülümsedi, sohbet başladı.

Aralık ayının 2013'ünde 32 yaşındaydı Selcan Çiya. 2002 yılından bu yana dağlardaydı. Kuzey'in özgürlüğü için savaşan binlerce Küçük Güneyli, bugünkü deyimle söylerken, Rojavalı gerillalardan biri.

Gerillaya katılmadan önce milis düzeyinde siyasi çalışmaların içinde yer almış.

"6. sınıfa kadar okudum. Belli bir mesleğim yoktu. Genelde evdeydim. Milis düzeyinde çalışmalara katılıyordum.

Gerillaya katılmak gibi çok öncesinden de bir niyetim vardı. Ailemden de katılım çok olmuştu. Ancak bekledim.

Ne zaman katılacağıma karar veremedim. Önderliğin tutuklanması etkili oldu. Ayrıca kadınların katılımı da belirleyici oldu.

Kadınların toplumda kararlı bir duruş sergilememeleri, ancak buna karşın kadın arkadaşların (gerillaların) duruşları. İlk aşamada bu benim dikkatimi çekti. Önceki zamanlarda da Önderliğin tutuklanması, arkadaşların şehadetleri, gerillaya gidiş-gelişler... Bunlar zaten etkilemişti beni ama temel neden kendimi mevcut sistemde rahat ifade edemeyişim, kendi irademle rengimi belli edemeyişimdi. Belki bunları çok fazla anlamıyordum fakat içimde ciddi bir yoğunlaşma vardı. Beni etkisi altına alan en çok da kadın arkadaşların duruşuydu. Ben de kendine inanan bir insan olmak istiyordum. Benim de bir duruşum olsun istiyordum. O cesaret sınırını aşayım istiyordum.

2001 yılında kararımı netleştirdim ve 2002 yılından bu yana da dağlardayım."

Selcan Çiya, ağırlıklı olarak Güney Zagros'ta kalmış.

"Gerillaya katılırken, 'Gideyim de kadın mücadelesi vereyim, cins bilinciyle hareket edeyim' diye bir yaklaşımım yoktu. Fakat bir his vardı. Bir kadın gibi katılacağım hissi vardı.

Sistemin erkek ve kadın için farklı olduğunu biliyordum. 'Kadın nedir? Erkek nedir?' tanımlarını biliyordum. Bu çelişkiyi yaşıyordum da. Cinsiyetçi yaklaşımın hissiyat olarak farkındaydım. Ama onu ideolojik olarak bir yere oturtmak, bilincinde olmak, cinsiyetçi zihniyeti tam olarak çözmek gibi noktalarda bir mücadele yürütme bilincim yoktu. Katılım sağladıktan birkaç yıl sonra bunun farkına vardım. Ortam, mücadelenin gelişim düzeyi ve yürütülen tartışmalarla birlikte bu bilinci edindim.

Toplumun insan üzerinde yarattığı zihniyeti, yaklaşımı, şekillendirmesini buraya geldiğimizde daha bir farkına varıyoruz.

PKK'de eğitim süreklidir; genel eğitimler, özel eğitimler. Bir kadın gibi ayaklarının üzerinde durabilirsin diye kişiliğinin ekseninde eğitim görmen gerekiyor. Bir de bu arayışlar içerisinde kendini tanıyabilesin.

Biz buraya gelmeden önce evde, 'Gerilla durmuyor' derlerdi. Biz de derdik ki, 'Hele ne yapıyor ki?' Gerillayı sadece elinde silah savaşıyor sanıyorduk. Bilmiyorduk ki insanları eğitime alıyorlar."

Toplumsal rollerin etkisini soruyorum. Nasıl yansıyor buralara?

"Sistemin şahıs üzerinde etkileri elbette vardır. Erkek arkadaşlarda da, kadın arkadaşlarda da var. Mücadelede, günlük yaşamda bunlar ortaya çıkıyor. Kadın eğitim alırken ya da örgütlenirken de doğal refleksleriyle bu zihniyeti yansıtıyor.

Belki insanlar çok fazla bunun farkında olmayabiliyor. Ama bilinçli olarak olduğunda, aldığın eğitimlerden dolayı bunu fark ediyorsun.

Bazen toplumun algılarıyla da bakabiliyor: Bir kadın olarak yürüyemiyor, bir kadın olarak bir yük taşıyamıyor, bir kadın olarak savaşamıyor gibi. Bunları her birimiz birebir yaşadık. Ancak bunların aşılması için mücadele verdik. Açıkçası bunları ben de yaşadım. Mesela bir arkadaşın diğer arkadaşa duygusal bir yakınlığı var ise; 'Şu işi yapma' diyor. Halbuki bunlar insanın boşluklarından kaynaklanıyor. Kendini örgütlememiş, kendine inancı olmayan her iki cins arasında çelişki de yaşanıyor. Bunları zamanla gördükçe mücadelesini veriyorsun. O zaman kişiliğindeki eksiklikleri anlıyorsun ve inanç eksikliğini aşıyorsun.

Erkek gerilla arkadaşlarım hala Önderliğin kadını tanıma ideolojisinin ekseninde eksiklik yaşıyor. Tabi bunun kaynağını biraz da kadından alıyor. Çünkü kadın da kendini tanımıyor. Toplumun dayattıkları ile hareket ediyor yer yer. İşte insan bunu pratik olarak yaşadığında bu boşlukları ve

üzerimizdeki erkek zihniyetini kaldırmak için bir mücadele vermek zorunlu oluyor. Erkeğin de sistemin kadını, toplumun kadını gözüyle bakmasını ortadan kaldırmak için güçlü bir mücadele verilmeli. Ben de birebir bunu yaşadım ve gördüm ki; ben ne kadar örgütleyici olursam o kadar da karşı cinsi mücadeleci kılabiliyordum cins bilinci bakımından. Zayıf olduğum zaman ise bu yönde kendimi fazla örgütlemezsem, eğitim almazsam, duygularımı, zihnimi örgütlemesem, doğal olarak karşı cins de sana toplumun kadını olarak bakıyor.

Bu konuda öyle çok örnek var ki. Mesela bir yük kaldırdığımda komutan diyor ki; Sen az kaldır. Seni, toplumun bakışı ile ele alıyor. Bazı yerlerde eksik görüyorlar kadını. Biz de hep 'Ben bunu yapabilirim. Ben savaşabilirim. Ben fazla yük taşıyabilirim' demek zorunda kalıyoruz. Fiziki bakımdan kendini ispatlama durumu. Açıkçası bu beni kişisel olarak rahatsız etti. Gücüme göre bir iş yapayım, diye düşündüğüm oldu. Ancak sonra diyorum ki; karşımdaki beni küçük görebilir. Kendisi ne kadar yapabiliyorsa senin de onun kadar yapmanı istiyor olabilir. Biz kadınların fiziki olarak gücü erkekler ile aynı değil. Onlar biyolojik açıdan daha güçlü. Bu bir gerçeklik. Gerillada herkes kendi fiziğine göre kaldırır yükü. Yani somut olarak 'yaşadım' diyeceğim bir olay yok ama pratikteki yaklaşımlar böyle."

Cinsiyetçi yaklaşımlar açısından 2002'den bu yana nasıl bir değişim söz konusu.

"Kadının mücadelesi erkekte de değişiklikler çıkardı ortaya. 12-13 yıldır büyük bir fark görüyorum aslında. Kendi şahsımda da bunu görüyorum. Erkeğe bakış açımda bunu fark ettim. Erkek arkadaşlar toplumun sıradan kadını olarak değil, hareketin kadını olarak anlamlandırıyorlar artık. Bunu görüyorum. Duruşlarında, hitaplarında, üsluplarında büyük bir fark görüyorum."

Çiya, dağ demek.

"Dağa çok hasret kaldığım için bu soyadı aldım" diyor. Selcan ise ilk kez duyduğum bir isimdi.

"Geldiğimde bir çok arkadaş 'Bêrîtan, Zîlan' diye isimler telaffuz etti. Dedim ki; o isimler ağır isimler. Bunları kod olarak alırsam layık olmam gerekir. Az kullanılan bir isim olsun istedim. Birinci neden bu. İkincisi ise; teyzemin bir kızı vardı. Evdeki adı Selç'ti. Sonra şehit oldu ve ona benzediği için Selcan'ı aldım."

Bir Rojavalı olarak Kuzey ne anlam ifade ediyordu?

"Önceden de, içinde bulunduğum çevrede kendimizi Kürt hissediyorduk. Ancak harekete katılmadan önce dört parçaya dair bir bilincimiz yoktu. Katıldıktan sonra 'Kürdi duygular' gelişmeye başladı. Rojava'da Kürt olarak belki Kuzey'deki gibi büyük katliamlardan geçmedik. Ancak insan bunları fark ettiğinde çok farklı bir anlam çıkıyor ortaya. İnsanın elinden ne gelirse mücadele edecek hissi oluyor. Kuzey'de yaşanan katliamlar, devletin baskıları, benim üzerimde ciddi bir etki yarattı. Rojava'dan katıldıktan ve Kuzey'i anladıktan sonra şöyle bir algı gelişti bende; Kürdistan'a gideceğiz. Yani, Rojava da Kürdistan'ın bir parçası olmasına rağmen Kuzey'i tek bir Kürdistan olarak görüyordum. 'Orası bir savaş alanıdır. Orası Kürdistan'dır, Kürdistan'ın özgürleşmesi gerekiyor' duygusu üzerinden katılım sağladım."

Rojava'daki devrimi hatırlatıyorum.

"Dönmeyecek misin?" diye soruyorum.

Sadece gülümsüyor. Dönecekmiş gibi hissediyorum!

Özgürlüğü soruyorum dağa hasret Rojavalı gerillaya.

"Çoğu kez bende kendime sormuşumdur; 'Özgürlük nedir?' diye. Gerçekten sadece kavramsal bir şey mi yoksa hayatta bir karşılığı var mı? Benim anladığım özgürlük; bir zihniyettir. İnsanı yaratan bir zihniyettir. Kadını yaratan bir zihniyettir. Özgürlük; zihniyetini yarattıktan sonra onu yerinde yaşatmaktır. Özüyle... Zaten sen bunu yaşamında

mümkün kıldığında, yaşama olan aşkın da doğal olarak gelişiyor. Şimdi 'Özgürlük, aşk, aşık olma' kavramsal olarak tabanı, temeli dolu değil. Benim için; zihniyettir, duygudur, hissetmektir, yaşamı ve doğayı sevmektir. Yaşamın bir çok şeyini kapsıyor. Şimdi biz istediğimiz kadar özgür olduğumuzu söyleyelim, ben de birçok kez düşünüyorum; 'Acaba biz özgür insanlar mıyız? 'diye. Ama özgürlük bireysel de değildir. Özgürlük; çevreni, toplumunu da kapsayan bir şeydir. Yani ben, hissettiğin, yaşadığın bir şey olarak değerlendiriyorum."

Özgürlük için illa dağda mı olmak gerekiyor?

"Dağın, aslında özgünlüğü var diyebilirim. Sistemin içinde yaşayan biri 'Ben özgürüm' diyemez. Çünkü sistem, her şeyi kendi tekeline almış durumda. Bu tekel de, egemen sistemin çıkarlarına göre çalışıyor. Mesela, kime sorsan, 'Ben özgürüm' diyecek. Ama özgürlük; sadece serbestçe gezebildiğin, sadece okuyabildiğin bir şey değil. Eğer sen iradenle, özünle, fikrinle, ilkenle yaşamazsan özgür değilsin. Ama

dağda, doğal bir yaşam var. Mesela insanlar seni dışarıdan yönlendiremiyor. Çünkü sen, kendi iradenle, fikrinle, ilkelerinle gelmişsin dağa. Dağ olunca, doğal olarak doğa ile birlikte yaşam var. Doğayı hissetmek var. İlkesel tercihlerin var. O zaman özgürlüğe daha yakın olduğunu hissediyorsun. Şimdi mevcut sistem özgürlüğü bireyselleştirmiş. Tamam belki sen bağımsız biri olabilirsin ama toplumsal olarak hala özgür değilsin. O yüzden, kent ile dağ arasındaki fark da budur."

AVAŞÎN YILMAZ

GERİLLAYA KATILMAM BENİM İÇİN YENİDEN HAYATA DÖNMEKTİ

Avaşîn kelimesini ilk kez Kasırga Taburu romanında duymuştum. Mavi su anlamına geliyormuş. Zap tarafında. Hiç görmedim ama her duyduğumda bende Karadeniz'in deli Fırtına deresini hatırlattı.

Konuşmasıyla, kahkahasıyla, enerjisiyle adı gibi Avaşîn Yılmaz.

Ancak hikayesini dinledikçe, parıldayan gözlerinin içinde küçük bir yıldız gibi arada bir görünüp kaybolan hüznün rengini gördüm.

1982 doğumlu Avaşîn.

Katıldığı tarihi, gününe kadar hatırlıyor.

22 Haziran 2005.

Zagros üzerinden katılmış ve bir dönem Zagros'ta pratik savaş sahasında kalmış.

Adı da Zagros'tan geliyor.

"Avaşîn suyunun mavi, belirgin bir rengi var. Mavi su an-

lamına geliyor. Oradan katıldığım için, öneri üzerine Avaşîn'i aldım. Hiç isim düşünmemiştim açıkçası. Avaşîn ismini önerdi arkadaşlar, ben de kabul ettim. Yılmaz ise 1994 yılında şehit olan ağabeyimin adı; Yılmaz Başkale."

Gerillaya katılmadan önce, siyasi çalışmaların içinde yer almış Avaşîn Yılmaz.

"Bir dönem siyasi çalışmalarda yer aldım. Ancak daha sonra ara verdim. Yurtsever bir ailem var. Dedelerimin de muhalif duruşu vardı. 1999 yılında diğer ağabeyim de gerillaya katıldı. O, hala dağlarda. Onun bu katılımının hareketi tanımamda etkisi oldu. Ağabeyimin katılımından sonra bir dönem çalıştım. Ailenin 'Aman sana bir şey olmasın' şeklindeki korumacı yaklaşımından kaynaklı çalışmaları bırakmak zorunda kaldım. Sonra bir bocalama süreci yaşadım, ne yapacağımı bilemedim. 1994'te şehit olan ağabeyimin haberini 2004 yılında aldım. Ailemin haberi yoktu, benim haberim olmuştu. Onların olumsuz etkilenmemesi için uzunca bir dönem bunu söyleyemedim. Benim için çok zordu. Ondan her söz edildiğinde bir şekilde ortamdan kaçmaya çalışıyordum."

Devletin sömürgeci uygulamalarının izleri var çocukluğunda.

"Başkale'de 1992 yılında sabah evimize baskın oldu, ağabeyim gözaltına alındı. O bölgede ilk kez böyle bir şey yaşanmıştı. Helikopterle köye indirme yapıldı, ağabeyim helikopterle köyden alınıp götürüldü. Hem bir korku atmosferi yaratıldı bu şekilde hem de aileye müthiş bir yönelim oldu. Götürülmesi, çocukluk psikolojimi çok etkiledi. Ağabeyimden bir hafta boyunca hiçbir haber alamadık. Nereye götürüldüğünü dahi bilmiyorduk. Ağabeyimin bir götürülüş sahnesini hiç unutmam, bir de eve getirilişini. İnanılmaz işkencelerden geçirilmişti. Hala bunun izlerini taşır. PKK ile ilişkili olduğu söylenerek, elektrik işkencesine maruz kalmış, falakaya alınmış. Sonra öldü sanılarak atılmış. Tanınmayacak bir hale getirilmiş. Onu bulan bir köylüye ailesinin adını söy-

lüyor, ardından eve getiriliyor. O anı hiç unutmuyorum, boğazında ve kollarında kumaş parçası, ketenden ipler vardı, bağlamışlardı. Bu olayın ardından ağabeyim köyden ayrılmak zorunda kaldı. Ancak devletin baskısı son bulmadı. Bu kez, bir yıl sonra evimizi yaktılar."

Saat 22.00 civarı. Herkes mangalarına çekilmiş olmalı, dışarıdan çıt çıkmıyor.

Avaşîn'in sesi dolduruyor manganın içini.

"Bütün köylüleri köy meydanında topladılar; kadınları bir tarafa, erkekleri bir tarafa. Erkekler sıra dayağından geçiriliyordu. Askerler köyün içine dağılmıştı. O sırada doğum yapmak üzere olan bir kadını köy meydanına getirdiler. Kadın, köy meydanında doğurdu. Bir o görüntüyü unutmuyorum, bir de; bizim evin olduğu yöndeki dumanları. O dumanları ilk fark eden ben oldum. Dumanları fark edince, evimiz yanıyor diye koşarak o kalabalıktan çıktım. Gittiğimizde evimiz yanmıştı."

1993 yılını anlatıyor Avaşin. 11 yaşında olmalı. Kürdistan'da resmi rakamlara göre yakılan üç bin köyden biri.

"Arabanın deposunu delip mazotu alıp, eve döküp yakmışlardı. Bizi öyle bırakıp gittiler sonra. Halkın tepkisini fark edince köyden ayrıldılar. Bir süre sonra köyde yaşamanın koşulları kalmadı. Merkeze taşındık. İlk yıllar belli sıkıntılar yaşandı, evimiz yoktu, kalabalık bir aileydik. Dokuz kardeştik ve ağabeyim çocukları ile birlikte bizimle kalıyordu. Ondan sonraki dönemlerde, o baskıların yarattığı psikoloji ile ailede bir arayış gelişti. Neden bize bunlar yapılmıştı? Ardından ağabeyim 1999'da gerillaya katıldı. Ben de hareketi tanımaya başladım."

Siyasi çalışmalara başladığında 18 yaşındaymış. Ağabeyinin ardından bir ağabeyi daha dağın yolunu tutuyor.

"Bu, ailede yoğun bir duygusal etki yarattı. Ben de katılacaktım ancak bu kadarı da aileye ağır gelir diyerek, ka-

tılmaktan vazgeçtim. Annemin çok etkisi vardı. Onun yarattığı duygusal zorlanma beni çok etkiledi. Annem artık acı çekmesin diye düşünüyordum. Geri adım atmak durumunda kaldım. Birşeyler yapmam gerekiyordu. Çalışmalardaydım ancak ailem çok kaygılıydı. Bocalamanın içinde bir noktaya geldim, 2005'te evlenme kararı aldım."

Evlendiği yıl gerillaya katıldığını fark edince merakım giderek artıyor.

"Yaptığım istedikleri bir evlilik değildi. Ancak çalışmalara katılmamı istemedikleri için, evliliğe de 'Hayır' diyemiyorlardı. O arayış günlerinde tanıdığım biri vardı, bana ilgisinin olduğunu biliyordum. Daha önce de yansıtmıştı. Çalışma sürecinde kabul etmedim. Ama o süreçten sonra bir şey yapmıyorum, bari evleneyim dedim."

Burada gülümseme yayılıyor yüzüne. İri dişleri parlıyor mangada.

Ama sonra duraksayarak anlatmaya devam ediyor. Sık sık aradığı cümleyi bulamayınca, "Nasıl diyeyim" diyor.

"Alternatif bulamamanın yarattığı bir şeydi, açıkçası.

Daha önce tanıdığım biri. Çalışmalarda, cezaevinde kalmış biri. Onun da yarattığı bir şey vardı. Güvenilir gelmişti. Ağabeyim bana 'Neden bu kişi ile evleniyorsun?' diye sormuştu. 'Birincisi, harekete çok bağlı biri. İkincisi; çok dürüst biri' demiştim. Sonunda 2005 yılının Newroz ayında aileden istediler beni, 15 Mayıs'ta evlendim."

Araya giriyorum şaşkınlıkla; 15 Mayıs'ta evlendin, 22 Haziran'da gerillaya katıldın öyle mi? Tarihlerde bir yanlışlık yok değil mi?

Hüzünlü bir gülümseme var yüzünde.

"Yok" dedi ve devam etti.

"Yüksekovalı'ydı. Düğün dernek yaptık. Evliliğimin 3. gününde Yüksekova'ya gittik. Orada iki arkadaş şehit düştü; Ali ve Fırat arkadaşlar. Biri Büyük Güney'li, diğeri Küçük Güney'li. Evlendiğim kişi onların milisi. Bana anlatmıştı, çalışma alanlarına gelmişler. Onlar şehit düşünce... Nasıl anlatsam. Onun birebir denetiminde alana gelmiş arkadaşlar. Yaptıkları çalışmalardan, hareket tarzlarından, gittikleri yerlerden haberi var."

Meseleyi anlamaya başlıyorum. Ancak Avaşîn'in anlatmasını bekliyorum. Zorlanıyor gittikçe. Belki de ilk kez bir gazeteciye anlatıyor olmalı!

"Şehadet günü dışarıdaydı. Nasıl anlatsam... İçeriye geldi, ağlamaya başladı. Ben arkadaşların şehit düştüğünü biliyordum. Gittim, 'Niye ağlıyorsun' diye sordum. 'Arkadaşlar şehit düştü. Savaş gerçeği bu. Arkadaşlarımız şehit düşebilir ama önemli olan onlara layık yaşayabilmektir' dedim. Kendimce teselli ediyorum. Sonrasında... Arkadaşların şehadeti ile ilgili netleşmesi gerekenler vardı. Örgüt soruşturma başlattı, o da soruşturmaya dahil edildi. Soruşturma için dağa gitmesi gerekiyordu. Dağa gelmeden önce kimin yapmış olabileceğini sordum.

Hiç unutmuyorum, benimle birlikte daha sonra gerillaya katılan bir arkadaş vardı. O da onunla çalışıyordu, üçümüz

oturmuştuk. 'İhbar üzerine arkadaşlar şehit edilmiş' dedi. 'Nasıl olur?' diye sordum. Refleks gösterip köyün muhtarının yaptığını söyledi. Ben de nereden bildiğini sordum. Bu kez, 'Arkadaşlar şehit düşmeden önceki gün karakola gitmiş. Bunu görenler olmuş' dedi. Ben de bunun üzerine, 'İki insanın yaşamı gitti. Çok ağır bir durum. Ama insanların isimlerini de o kadar rahat dile getirmeyin. Yarın öbür gün onun yapmadığı açığa çıkarsa ne olur? Bunun bedeli ağır olur' dedim. Tepki göstermeye devam etti, 'Başka kim yapacak?' dedi. Soruşturmanın üç günde tamamlanacağını söyledi. Sonra üç gün geçti, bir hafta geçti. Söylentiler de başladı. Ben yeni gelmişim Yüksekova'ya. Aile ortamını, ailenin başkalarıyla ilişkilerini, sorunlarını da bilmiyorum. Bir süre ailenin gözüyle olaylara bakmaya başladım. İki arkadaşı, onun ihbar ettiği söylentisi üzerine aile, 'Bizi sevmeyenler var, onlarm attığı iftiradır, bizim oğlumuz yapmaz' diyordu. Ben de kendimce, 'Herkes yapar ama o yapmaz' diyordum. Hiçbir şekilde onun yaptığına ihtimal vermiyordum. Bir süre bekledim, baktım olmuyor. Arkadaşlarla bağlantı kurdum, dağa gelmek istediğimi söyledim. Meseleyi öğrenmek için dağa geldim.

Çıkıp geldim; 22 Haziran 2005. Ertesi gün de katılma kararı aldım, katıldım. Arkadaşlar karşıladılar beni, konu ile ilgili konuşmak istediler. Alişer ve Berçem arkadaşlar vardı. Sonra şehit düştüler. Sohbet sırasında bana 'İhanet nedir?' diye sordular. O an nasıl ağzımdan çıktı, bilmiyorum. 'İhanet; bahanesi, gerekçesi olmayan bir şeydir' dedim. Bu sözümün ardından, iki arkadaşı, onun ihbar ettiğini söylediler. Ben bayıldım. Yine kabullenemedim. 'Doğru söylemiyorsunuz. Yapmıştır, diyerek benden mi bilgi almaya çalışıyorsunuz?' dedim. Arkadaşlar tartıştılar benimle. 'Hepiniz de söyleseniz inanmam. Ancak onun ağzından duyarsam inanırım' dediler. Görüştürdüler sonra beni onunla."

Derin bir nefes aldı Avaşîn. Konuyu değiştirsem mi diye aklımdan geçirdim. Ama yapmadım. Anlatmasını bekledim.

"Kendisi itiraf etti. Ayrıca yazılı ve görsel belgeleri de vardı. Söylediğine göre, 1998 yılında cezaevine girdiğinde ajanlaştırılıyor. İlk dönemde, arkadaşları şehit düşürme düzeyinde değil ama zamanla, sürekli bilgi götürüyor. O düzeye düşürülüyor."

Anlatırken, bir kere olsun bile "eşim, eski eşim" demedi. "O" dedi.

"Güven olayı benim için çok önemliydi. Sistem anlayışıyla aşık olmak, sevmek bana göre değildi. Bir insanla yaşayacaksam, önce ona güvenmem gerekiyordu. Bir insanla bir yaşamı paylaşacaksam, ortak değerlerimiz olmalıydı. Harekete, değerlere, şehitlere ve halka bağlılık. Bunlar benim değerlerimdi. Onda da var sanıyordum. Ama yoktu. Ve gerillaya katılma kararı aldım."

Hikayenin sonunu kestirmeme rağmen dondum kaldım. İlk kez duyuyordum böyle bir dramı.

Ama Avaşîn, onun düştüğü yerde bırakmamıştı yaşamını. Başı dik yoluna devam etti, kendini, hayatını ve insanlığı yüceltti.

"Benim açımdan yaşayabileceğim en büyük acı; ağabeyimin şehadet haberini almaktı. Ama ihanet ondan da acıydı."

Acı bir gülümseme yayıldı yine yüzüne. Olayın üzerinden geçen yıllara rağmen bazı acılar bitmiyor hiç. Zaman bazı acıları eksiltmiyor işte!

"Şehadet senin için bir değer, bir anlam yaratıyor ama ona -ihanete- hiçbir şekilde anlam veremiyorsun. Kör kuyudur, sen ona düştüğünü hissediyorsun. Onun yarattığı bir his vardı. En büyük acı, ağabeyimin şehadetiydi ama ihanet daha da acıydı. Onu yaşadım.

Katılım, benim açımdan yeniden ayağa kalkmak, yaşama dönmekti. Ben bu olayı sistemde duymuş olsaydım, kesin olarak normal bir insan gibi yaşayamazdım. Kaldıramazdım, o kesindi. Onu sindirmem mümkün değildi, ölmem gerekirdi.

Kalabileceğimi hiç düşünmemiştim, çünkü kendimce yaşama yeni bir yön vermiştim. Artık farklı bakıyordum yaşama. Evlilik alıştığım bir durum değildi. Çok kısa sürede olmuştu. Onun da daha sonra çözümlediğim noktaları oldu. Evliliğin bir kadında neler yaratabileceğini gördüm. Bir kadının evlendikten sonra yaşamına ne kadar belirgin setlerin çekildiğini, sınırların konulduğunu çok net gördüm. Evlendiğim ilk gün kendime söylediğim şuydu: Artık çok farklı arayışlarım olamaz. Benim yaşamım bu. Ufkunun daraldığını, hayallerinin küçüldüğünü çok derinden hissediyorsun. Bu duyguyu hissettim. Zorla evlendirildiğimi söylemiyorum ama zorunluluklar vardı. 'Ailemin artık üzülmesine son vereyim' duygusuydu beni evlenmeye iten.

Hatırlıyorum, ilk günlerimde havale geçirmiştim, arkadaşlar günlerce başımda beklemişler. Bir süre beklemem, daha sonra eğitime gitmem önerisinde bulundular. Ancak ben, 'Eğitime gireceğim' dedim. Kendimi biliyordum, yoğunlaşmam gerekiyordu. Sürekli o olayla sınırlı kalırsam, beni boğardı. İsteyerek eğitime girdim. Eğitimde temel aldığım, önderliğin kadına ve erkeğe ilişkin yaptığı çözümlemeler ile düşmanın Kürt toplumunda yarattığı etkilere ilişkin yaptığı çözümlemelerdi. Bunlar, beni yeniden ayağa kaldıran, yeniden yaşama döndüren temel güç aldığım kaynaklar oldu.

Sistemdeyken bir kadın böyle bir durumla karşılaşsa belki refleks göstermez, belki onu kabullenir ya da hiçbir çıkış yolu bulamazsa intihar eder. Ya da o ihanetle yaşar. Önderliğin kitaplarının çoğunluğu, Kürt toplumunu çözümleme üzerinedir. Kürt toplumunun psikolojisini, düşmanın onun üzerinde yarattığı etkileri, kişiliği üzerine yaptığı çözümlemeler. Önderlik sana okurken, aslında öfkelenmen gereken nokta neresi onu anlatıyor. Bende onun kişiliğine karşı bir tepki gelişmedi. O ihaneti, ona yaptıranlara öfkelendim. İntikam duygusunun nereye yönelik olması gerektiğini Önderlik sana anlatıyor. Sende o bilinci yaratıyor. Yoksa, 'O kişi kötüdür,

ihanetçidir' üzerinden bireyle sınırlı durum olur, darlaşır. Orada senin yapabileceğin bir şey de olmaz. Ama onu bir düşman gerçekliği, düşmanın Kürt toplumunda yarattığı sonuçla birlikte ele alırsan, o gerçekle de mücadele etmiş olursun."

Evlilikten önce yer aldığı siyasi çalışmalar için de, ulusal değerlerin, duyguların ön planda olduğunu anlatıyor Avaşîn.

"PKK'de bir kadın mücadelesi olduğunu biliyordum elbette. Ancak hangi aşamada, hangi düzeyde, amaçlanan ne, çok bilincinde değildim. Kadına neden toplumda bu roller verilmiştir? Derin bir anlam veren durumum yoktu. İlk dönemlerde, cins çelişkisinden ziyade, 'hepimiz yoldaşız' anlayışı vardı. Halen de erkek arkadaşlar yoldaşımdır ama artık başka bir noktaya geldim. Erkeğin farkına varmamda, Önderliği okumam çok etkili oldu.

Örgüt içerisinde yıllardır verilen çok derin bir mücadele var. Onun açığa çıkardığı sonuçlar ve tecrübeler var. Önderliğin ideolojisinin, kadına olan bakış açısının, cinsiyetçi ideolojiye karşı mücadelesinin bizde yarattığı bir bilinç var. Bunlar, en temel şeyler oldu.

Cinsiyetçi aklın ne kadar somut bir gerçeklik olduğunu birçok kez gördüm. Yıllardır dağlardadır, yıllarca ideolojik eğitim almıştır. Ama erkek zihniyeti ile yaklaşabiliyor.

Pratik savaş ortamında çokça görülüyor bu yaklaşımlar. Bir savaşa giriyorsan, sen de fiziksel olarak bir erkek gibi savaşabilmelisin. Fiziki farklılıkları gözardı eden cinsiyetçi yak-

laşımlar oluyor. Bunlara teslim olmadık. Böyle bir yaklaşımı sistemdeki bir erkek yapsa, anormal değildir. Ama yıllardır dağlarda olan, ideolojik eğitim alan biri nasıl bunları halen düşünebiliyor. Bir yürüyüşe çıkarsın örneğin, normaldir, erkeğin fiziği daha güçlüdür, senden daha hızlı yürür, daha fazla yük kaldırır. Bazı yerler vardır gerçekten irade üstü bir şey göstermen gerekebiliyor, fiziksel gücünü çok çok aşan bir irade ile yapman gerekir."

İnatçı birine benziyor Avaşîn Yılmaz.

Doğruluyor da anlattıkları beni.

"En yapamazsın dedikleri noktada, ben de 'Yaparım' inadı ve çabası arttı. O zorlanmalar her zaman olumsuz görülmemeli bence. Bazen insan kendisinde görmediği gücü o zorlandığı an görebiliyor, çıkış yapabiliyor."

Bir dönem Zagroslarda kalmış. Türk devletinin sık sık top atışı yaptığı bölge.

"Bazen yakınımıza düşerdi toplar. Yol olarak kullandığımız yerler sürekli vurulurdu. Bunların içinden gider gelirdin. Şunu bilirdin; belki bir adım sonra ölebilirsin.

Nasıl söylesem... O savaş gerçekliği içinde, belli amaçlar doğrultusunda yürüyorsun ve o adımı atarken kaygı yaşamıyorsun. Ölürsem de ölürüm. Ben zaten bunun için burada değil miyim? Gerektiğinde de ölebilmeliyim. Amaç yürütüyor, amaç seni savaştırıyor, amaç sende o mücadele gücünü ortaya çıkartıyor. Tabi ki tedbirli olmalıyım, olabildiğince riski en aza indirmeliyim ama gitmeliyim de. Bu çok nettir.

Eylem yapılırken, belli planlama içinde yapılıyor; saldırı, savunma, takviye, pusu kolları oluyor. Herkes en önde, saldırı grubunda olmak ister. Saldırı grubuna konulmadığım için bir gün boyunca ağladığımı hatırlıyorum. Bunu yaşayan pek çok arkadaşım var. Ben yoldaşımdan önce gideyim. Yoldaşlık sevgisi, yoldaşlık değeri... Bunun üzerine de çok düşünmüşümdür. PKK'de gerçekten insanlar yaşama da bir o kadar bağlıdır. Biliyorum, bunun tarif edilmez bir gerçekliği

var. Bir taraftan bakarsın, yaşama dört elle bağlıdır, yaşama sarılır, çok yaşamak istiyordur ama bir eylem anında en önde olmak istiyordur. Eğer ölüm tehlikesi varsa, kendisi orada olmak istiyordur."

Metina'da bir kampta bekliyordum. Başka bir yere gidecektim. Arkamda asılı olan büyük bir fotoğrafa bakıyordum. Şehit olan gerillaların fotoğrafları vardı. Fotoğrafa daldığımı gören gerillalardan biri "O birlikten bir iki kişi kaldık" demişti.

"30 bin, 40 bin kişi öldü" denilince, rakamların soğukluğu bazen gerçekliği örtebiliyor. Ama "O birlikten birkaç kişi kaldık" sözü savaşın çok net bir ifadesi.

O gerçeği, bir gün gidip de geri gelmeyenleri de anlattı Avaşîn.

"Sabah vedalaşmıştır, akşam dönmemiştir. Böyle çok arkadaşım oldu. Nasıl dayanıyoruz? Bizi ayakta tutan da onların acısı. Mazoşistçe bir duygu değil. 24 saatini paylaştığın insanlar. Giderler, bir seferde beşi şehit düşer. Bu durumu toplumdaki bir insanla karşılaştırdığında o insanın psikolojisi kaldırmaz. Sistemdeki yaşamımda olsaydı, kaldırabilir miydim? Mümkün değil. Ağlamak kabul görmez burada. Ama özellikle kadın arkadaşlarımızın ardından gözyaşlarımızı tutamayız, ağlarız. Ama ağlamayı da yeterli görmeyiz. Ağlamak onu doğru sahiplenmenin ifadesi değildir. Duygulanırsın, etkilenirsin ama orada bizi ayakta tutan, dayanabilme gücünü veren temel şey; arkadaşlarımızın uğrunda hayatını verdiği amaçtır."

Acılardan öfke ve kararlılık çıkartmak! Dayanmanın noktası bu olmalı, diyorum.

Bir süre sessizlik oluyor. Yüzüme bakıyor Avaşîn. 'Devam edelim' diyorum.

PKK içerisinde geleneksel kadın rolleri ile nasıl mücadele edildiğini anlatıyor bu kez.

"Rekabet, iktidar, bizde çok tartışılan konular. Geleneksel

kadında kıskançlık duygusu var. Kendini mücadeleye adayan bir kadın o gelenekselliği atma çabası içerisinde. Sistemde beş kadın bir araya geldiğinde ya kavga eder, ya da dedikodu yapar. Ondan farklı kılan nedir burada? Amaç ortaklığıdır.

Hepimizin birbirimizden öğreneceği şeyler var. Bunlar bizde paylaşımı güçlendirir. Kolay kolay kimse basit bir kıskançlığa tenezzül etmez. Birbirini ezme üzerinden bir rekabete girişmez. Bu yoldaşlık ahlakında yoktur. Kadın bilincinde hiç yoktur. Kadını ayakta tutabilecek tek şey, örgütlenmesidir. Tek örgüt, kurumlaşmalar değildir. Onu ruhta, duyguda yaşamak, yaşamın her alanında yansıtabilmek önemli.

Dünyanın neresinde olursa olsun bir kadının yaşadığı acıyı ben hissedemiyorsam, yürüttüğümüz kadın özgürlük mücadelesinin bir anlamı yok. Onu hissetmek de o ortak duyguyu kendinde yaratmaktır. Eğitimlerle, tartışmalarla bu ortak duyguyu yaratmaya çalışıyoruz. Önemli olan teorik olarak dile getirmek değil. Kitap okur, yazar, teorisini yapar ama bunu ne kadar yaşamına uygular. Bizim için önde gelen teorisi kadar onu yaşamaktır da. Hep diri tutmanın koşul-

larını yaratabilmektir. Yanındaki kadın yoldaşının mutluluğuna, acısına, sevincine ortak olabilme düzeyini yaratabilmektir.

Karakter özellikleri çok belirgindir. Uyuşmaz birbiriyle ama PKK öyle bir yapıdır ki; hiç uyuşmaz dediğin iki insanın birbiriyle paylaşabilme zeminini yaratabiliyor. Bir noktaya getiren en temel şey de kadın olmalarıdır, kadın kimliği üzerinden birbirlerine yaklaşmalarıdır. En anlaşamaz dediğin insanlar bile amaç söz konusu olduğunda bir noktada buluşulabilirler."

Özgürlük neydi Avaşîn Yılmaz için?

"Kendimizde somutlaştırmamız gereken bir sorudur bu. Özgürlüğü herkes farklı tanımlayabilir. Kimine göre ütopiktir, kimine göre gerçektir. Bence kişinin kendisini yaratma düzeyidir. Toplumsal özgürlük olarak insan farklı yorumlayabilir, bireyin özgürlük bakış açısıyla yorumlayabilir. Kişinin farklı özgürlük yorumu olabilir. Liberalizm de bir özgürlük anlayışıdır. PKK de kadın kurtuluş ideolojisi özgürlük anlayışıdır. Ancak toplum gerçekliğinden kopuk bir özgürlük olamaz. İçinde yaşadığın toplum özgür değilse, bin kere özgür olduğunu söylesen de ne anlamı olabilir ki. Geneli bütünü oluşturabilme gücüdür. Özgürlüğü çok soyut görmüyorum. Kişinin kendi yarattığı bilinç düzeyi, kişinin anlama düzeyidir. Bireysel değildir."

Gerilla bölgesine ilk geldiğimde dağlar, karşımda duran aşılmaz engellerdi. Ancak sonra anladım dağların Kürtler için ne demek olduğunu; özellikle Rojava'da. Hayat kaynağıydı o dağlar Kürtlerin.

Rojava'nın Efrîn kantonuna gittiğimde Halep ile Efrîn arasında Şerawa bölgesindeki YPG mevzilerinde hissetmiştim dağların eksikliğini. Garip bir çıplaklık, savunmasızlık duygusu yaratmıştı bende.

Avaşîn Yılmaz da "Bu dağlar olmasa ben yaşayamam" diyor.

"Kimine göre belki taş topraktır, kimine göre soğuktur. Onun ötesini görmek gerek. İnsanlar bu dağlara nasıl dayanıyor, nasıl yaşıyor? Öyle değil. Dağların, Kürtler açısından bir gerçekliği vardır. Kürtler için özgürlük alanıdır. O dağlara baktığında özgürlük göremiyorsan, direniş gerçekliğini göremiyorsan, bir halkın savunma gerçekliğini göremiyorsan, sana göre taşla topraktır. O dağlar olmadan Kürtler ayakta kalamazdı. Ve o dağlara baktığım zaman bu dağlar olmadan yaşayamam hissini, duygusunu yaşıyorum."

Sohbetimizin sonlarına doğru geliyoruz. Saat ilerliyor. Yatma zamanı çoktan geçti. Mangayı da boşaltma zamanı geliyor.

Peki ya aşk!

Önce gülümseyerek yüzüme bakıyor.

"Birçok yönüyle insanlar tanımlamış. Tutkunun en yüksek düzeyi, derler. Neye tutkunsun! İnsanın hep bir aşk arayışı vardır. Gerilla aslında bir aşk arayışçısıdır. İnançları uğruna mücadele eder, o inançlar da belli bir tutkuyu gerektirir. O tutku olmadan o mücadele olmaz. Yaşama duyulan aşktır, mücadeleye duyulan aşktır. Bunlar bir çok insana klasik gelebilir ama bize göre budur. Tutkuyla bir amaç uğruna yaşayabilmektir. Aşk çok basitleştirilmiş çok sıradanlaştırılmış. Popüler kültürün yarattığı bir aşk palavrası var ama bir de gerçek anlamda yaşanan aşk var. Bizim için mücadelemizdir, Önderliğimizdir, onun fikirleridir. Biz, Önderliğimizin fikirlerine aşk düzeyinde bağlıyız. Buna bağlı olmasak bir adım atmak zor olur."

Söz Abdullah Öcalan'a geldi.

"Bu dünyaya gelişimde bir taraf erkek; babam. Erkeklerin yoğun olduğu bir ailede yaşadım; altı ağabeyim vardı. Diğer toplumlarda da kadınlar eziliyor elbette ama Kürt kadınları açısından durum çok farklı. Bunu birebir toplumda ben yaşadım, deneyimledim. Kimse Önderlik kadar kadına değer vermedi. Kimse Önderlik kadar kadının iradesini açığa çı-

karmadı. Bunu bir kadın da vermemiştir bize. Hiçbir erkeğin vermediği gibi en yakınımızdaki kadın da vermemiştir ama Önderlik verdi. Bunlar, Önderliğe hem minnetimizi hem de bağlılığımızı yaratıyor."

Henüz barışa var biliyorum. Ancak yine de Avaşîn Yılmaz'ın barış sonrası planlarını öğrenmek istiyorum.

"Çözüm sonrasında bir aşama geçilmiş olur, onun dışında mücadele yine devam eder. Kadın için mücadelenin daha başındayız. Kadın için, hele bu dağlarda olan bir kadın açısından mücadele hep devam eder, benim için de devam edecektir.

Hiçbir kadın örgütsüz kalmamalı. Örgütsüz kalan her kadın, erkeğin potansiyel hedefidir. Kadın için alternatif bir yaşam yaratabilmek. Erkeğin tahakkümü, gölgesi altında olmadan bir alternatif yaşam kurabilmek. Benim hayalim işte bu!"

ÖYLE BİR YAŞAM Kİ...

Kampa gelip giderken dikkatimi çekmişti. Hali, tavrı, endamı ile kesin dağlıydı Zîlan Şirvan.

Haklı çıkmıştım. Kürdistan'ın dört parçasından biri; güneşin doğduğu Rojhilat'tandı, İran Kürdistan'ından.

"Gerçekten de insanın yaşayabileceği bir yer varsa O da dağlardır" diyordu.

Haklı mıydı? Emin değildim. Güven veriyordu elbette. Ama o kadardı benim için! Şimdilik!

"Köyde yaşarken, şehre bazen özlemimiz olurdu. Ama hiçbir zaman şehre gitmiyorduk, çünkü bir canavar gibi geliyordu bize. Çünkü kirliliklerin olduğu bir yerdi şehir. Beni çok korkutuyordu. Şehirler, insanın yaşayacağı yerler değil. Ama dağlar öyle mi! Gerçekten de insanın yaşayabileceği bir yer varsa, o da dağlardır. Çünkü tüm kirliliklerden uzaktır. İnsanın yuvası gibidir. Ancak bu, şiddetle iç içe olan insan için değil. Gerçek ve hakikatli bir yaşamı isteyen insanı dağlar zaten kucaklıyor. Kimi kucaklayacağını da en iyi dağlar bilir. O yüzden gerillayı da kucaklıyor."

2007 yılında yüzünü dağa döndüğünde henüz 17 yaşındaymış. Coğrafyanın, savaşın erken büyüttüğü çocuklardan. Hala, hem bir çocuksuluğu hem de olgunluğu bir arada taşıyor.

"Doğu Kürdistan'da bir köyde yaşıyorduk. Bir kadın evde ne iş yapıyorsa, biz de onu yapıyorduk. 7. sınıfa kadar okuyabildim. Sonra annem hastalandı, okulu bırakmak zorunda kaldım. 3 kız, 3 erkek kardeştik.

Ailemiz içerisinde okuma kültürü vardı. Ancak annemin hastalığından dolayı okuyamadım. Biraz da ekonomik sorunlar vardı. Ev işlerinin yanı sıra ekin biçmeye giderdim. Çalışırdım sürekli.

Sonra fark ettim ki, sistemde olmuyordu. Aslında yaşamıyordun. Bir robot gibi oluyordun ve sistemin sana bir insan olarak verdiği hiçbir şey yoktu. Ayrıca sürekli özel savaş yöntemleri ve ölümle de yüz yüzeydik. Toplumda bir yaşam yoktu.

İran'daki yaşamımızda kadına her biçimde şiddet vardı. Mesela benim küçük bir erkek kardeşim vardı. O bile beni kıskanıyordu. Bütün güzel şeylerin kendisine ait olmasını istiyordu. Ben güzel bir şey yaptığımda 'Ben de yapmalıyım' diyordu. Her zaman denetim altındasın. Daha bir sürü şiddet ve baskı biçimi var. Ne kadar dile getirsek azdır. Söz konusu kadın olunca, fiziksel ya da düşünsel şiddet her zaman vardı. Bizim aile, sözde kadına değer veren bir aileydi. Ancak yine de kızlarına güvenmiyorlardı. Kadına karşı bir güvensizlik vardı. Hep erkeğin istediği gibi olacaksın. Hep rejime tabi olacaktın. Bu ikisine uymadığın zaman rejim de seni cezalandırıyordu. Bizim ailede de az da olsa benzer baskıcı yaklaşımlar vardı.

Nasıl bir yaşam arıyordu?

"Öyle bir yaşam ki; gerçekten her şeyden önce bir kadın gibi kendine ait olasın. Kendi iradenle, kendi fikrinle yaşayasın. Öyle bir yaşam ki; bütün insanlar eşit yaşasın. Çünkü insanlar arasında ayrılık vardı; zenginlik, fakirlik vardı. Öyle

bir yaşam ki; hem haklı, hem de hakikatli olsun. Kadın kendisi için neolitik çağdaki gibi doğal bir yaşam sürdürsün. Özellikle kadın. Mesela bugünki sistem gibi değil. Zorun, zorbalığın olduğu gibi değil. Öyle bir yaşam ki; eşit olsun."

Özgürlük neydi?

"Toplumdaki kadın için bir çıkış yapıp buraya gelmek özgürlüğe yakın bir atılımdır aslında. Ama bizim için özgürlük bir iradedir, her şeyden önce de görünür olmaktır. Kadın için görünürlük olmazsa özgür olmaz. Bizim için özgürlük şudur ki; gerçekten de her şeyden önce sen kişilik olarak kendini kurtarasın. Öyle bir insan olacaksın ki, doğal yaşamı yaşayacaksın. Nasıl söyleyeyim ki? Mesela sen kendini özgür ifade edebildiğinde, iradeni yaşamsallaştırdığında özgür yaşayabilirsin.

Mesela İran'da kadın olarak bir sigara içmek ya da saçını kesmek özgürlük sayılıyor. Ama özgürlük değildir. Özgürlük aslında, kendini inkar etmemektir, özünle yaşayabilmektir, eşit yaşayabilmektir. Mesela bir de şu var; sistemin senin önüne çıkardığı bütün kirliliklerinden arınmaktır. Mesela Önderlik diyor ki; 'Sen ne zamanki güdülerinden ve alışkanlıklarından kurtulabildin o zaman özgürsün'. Benim için de özgürlük o anlama geliyor. Sistemin tüm kirliliklerinden arınmak ve ahlaklı yaşayabilmektir. Eşit yaşayabilmektir."

Katılmadan önce gerillaya ilişkin algısı neydi? Karşılaş mıydı gerilla ile?

"Gerillayı çok az görmüştüm. Ancak örgüt ile tanışıklığım yoktu. Gerilla, bir abla/kardeş gibiydi. Yaşadığım toplumda, evde her zaman şiddeti hissediyordum. Ancak her zaman hissediyordum ki, bu dünyada başka bir yaşam vardı. Hakiki bir yaşam vardı bu dünyada. Kesinlikle bir hakikatin olduğunu hissediyordum. O hakikati de ben PKK'de buldum."

Kürtçe bilmemenin ne kadar büyük bir eksiklik olduğunu bir kez daha hissediyorum. Onu kendi anadilinde anlamak istiyorum. Ancak olmuyor işte!

Yurtsever bir ailesi olduğunu anlatıyor Zîlan Şirvan. "Ama kendi halinde bir yurtsever ailedir" diyor. Kardeşleri arasında gerillaya katılan yok. Ancak dayısı katılmış ve şehit düşmüş.

"İran'da bir insanın maddi bakımdan ayakta kalabilmesi için rejim ile bir bağlantının olması lazım. Ama benim ailemde o da yoktu. Kendi halinde yaşayan bir aileydi. Yurtseverliklerini çok yaşayan bir aile de değildi. Ama benim gerillaya katılımımdan sonra PKK'yi daha çok tanımış oldular. Benden sonra yurtseverlikleri de daha fazla gelişmiş."

İlk geldiğinde yaşı küçük olduğu için pratik savaş içerisinde yer almamış.

"PKK içerisinde küçük yaşta olanları savaşa katmıyorlar. PKK'de böyle bir karar var. Ancak bir zamandan sonra Zap eylemine dahil oldum."

Ya dağın zorlukları.

"Kentte örneğin; sen her gün banyo yaptığında aslında ne için yaptığını bilmiyorsun. Ama gerilla gidip çalışıyor, terliyor, emek harcıyor, saatlerce yol yürüyor. Belki de haftalardır banyo yapmamış olabiliyor. Ama banyo yaptığında, ne için yaptığını biliyor. Sen düşünmeye başlıyorsun. Niçin bu banyoyu yaptım? Biliyorsun ki, emek harcamışsın, ter dökmüşsün. Ne yaptığını biliyorsun.

Bu dağlarda yaşamak insana çok şey katıyor. Çünkü ne için yaşadığını biliyorsun, ne yaptığını biliyorsun. Ama toplumda öyle değil. Emeksiz yaşam insanı anlamsızlaştırıyor. İnsanı boşlukta bırakıyor. Öylesi bir durumda her yönlendirmeye açık oluyorsun. Bir insanın devrimcileşmesi için emekçi olması gerekiyor."

Sohbetimizin sonuna doğru, sözü, Abdullah Öcalan'a getiriyor.

"Önderlik olmasaydı, kadın olarak, insan olarak ne halde olacağımızı bilmiyorum! Çünkü bize varlık verdi, yaşam verdi. Bizim için varlık yoktu, yaşamın bir anlamı yoktu. Ön-

derlik bizim için tarihin anasıdır. Çünkü gizli kalan birçok tarihi bu karanlıktan çıkardı. Tüm canlıların tarihine ruh verdi, canlı kıldı. Önderlik, umut, yaşam verdi bize. Aydınlık verdi bize. Ne kadar anlam yüklesem de O'na, az kalır.

Belki Önderlik bizimle birlikte değildir ama sanki her zaman bizimle yaşıyormuş gibi hissediyoruz. Yanımızdaymış gibi hissediyoruz."

DENİZ AMED

BİR KADIN OLARAK ÖZGÜRLÜĞÜMÜ ARIYORUM

Kamelyaya girdiğim andan itibaren hiçbir şey söylemedi. Ama iri gözleri üzerimdeydi. Dışarıda yağmur vardı. Islanmıştım. Ayakkabılar su dolmuştu. Hemen sobanın yanına oturtuldum. Ardından çay geldi.

Yanakları elma gibi kızarmıştı.

Teninin ve gözlerinin renginden Karadenizli olduğunu düşündüm bir an. Artvinlilere benziyordu. 'Kesin onunla da konuşmalıyım' diye aklımdan geçirdim.

Adı Deniz Amed'di. Êzidî'ydi.

2013 yılının Aralık ayında 21 yaşındaydı.

Gerillaya ise 2011 yılının sonlarına doğru katılmıştı.

Benimle hiç Türkçe konuşmadı önceleri. Bir şey isteyip istemediğimi Kürtçe soruyordu. Anlamadığımı görünce, gülümsüyordu. Önce hiç Türkçe bilmediğini zannettim. Ama sonra anladım ki bir tercihti onunkisi.

Saygı duyabileceğim bir tercih.

"Aramızda Türkçeyi bilmeyen arkadaşlar da var. Ayrıca ayrı bölgelerden gelenler var. Her bölgenin Kürtçesi farklı. Onları da anlamak için Kürtçeyi kullanma yönünde çaba sarf ediyorum. Ben de bütün arkadaşların dilini anlamak, bütün lehçeleri konuşmak istiyorum. Arkadaşların da zorlanmaması açısından Türkçeyi tercih etmiyorum. Kürtçe bilmeyen arkadaşlarla Türkçe konuştuğum da oluyor. Ama ilk olarak tercihim Kürtçeden yana. Açıkçası ben de çok iyi bilmiyorum ve bu şekilde öğrenmeye çalışıyorum."

Ancak röportaj sırasında işimi kolaylaştırmak için Türkçe konuştu.

Gerillaya nasıl katıldı?

"Ortaokulu bitirdikten sonra çalışmalara katıldım; gençlik ve kadın çalışmalarına. Ailem, okula devam etmemi istiyordu ancak ben o konuda istekli değildim. Gerillaya katılmak istiyordum. Ancak istediğim süreçlerde katılamadım. Küçüklüğümden beri çok derinden olmasa da arkadaşların gelip gitmesinden etkileniyordum. Az çok arkadaşları tanıyordum, çünkü aileye geliş gidişler oluyordu. Fakat daha çok, 2006'da Heval Viyan'ın şehadetinden sonra katılma kararı aldım. O zaman bazı çelişkiler yaşadım. Heval Viyan'ın yaptığı eylem beni hem yoğunlaştırmıştı hem de çok düşündürmüştü."

Heval Viyan ya da Viyan Soran.

Başında kırmızı bir yazma. Kollarını iki yana açmış bir fotoğrafı ile belleğime kazındı. Sanki dünyayı kucaklamış gibiydi.

Abdullah Öcalan'ın üzerindeki tecride dikkat çekmek için 2006 yılının 2 Şubat günü bedenini ateşe verdi.

Anlatmaya devam ediyor Deniz:

"Bir insan nasıl olur da bedenini ateşe verir? Bu beni çok düşündürmüştü. Neden böyle bir şey, anlam veremiyordum."

Sonra, Viyan Soran'ın mektubunu okumuş.

"Mektubu okuyup, içeriğini anladıktan sonra o eylemin

anlam ve öneminin ne olduğunu, bu eylemi yaptıracak iradenin ne olduğunu, Heval Viyan'ın iddiasının ne olduğunu anlamaya başladım. Az çok Önderliği tanıyınca katılma kararı aldım."

Eyleminden 13 gün önce bir mektup yazmış Viyan Soran, Öcalan'a.

"Senin ismini duyduğum ve tanıdığım günden beri yaşamı hissediyor, kim olduğumu ve nasıl yaşamam gerektiğini biliyorum. Yani, fikirlerin beni bana tanıttı ve anlamlı yaşamayı öğretti. Özgürlüğün alfabesini bana öğrettin. Senin okulunda zorlanmalar yaşamışsam da hiçbir gün ikircikli yaşamadım ve pişman olmadım. Çünkü ben, okulunda anlamın, düşüncenin ve insanın gücünü keşfettim. Anladım ki, mümkün olmayan hiçbir şey yoktur. Ama insanın amacında ciddi olması, ona inanması ve ona ulaşması şartıyla. Bir kadın ve bir Kürt olarak özgürlük bana amaç oldu ve bu amaca yürekten inandım. Bunun için hasretle bir anlığına da olsa seni yakından görmek, kucaklamak, omuzunda nefes almak sonra da özgürlük, kadın ve halkıma ilişkin yüreğimdekileri seninle tartışmayı isterdim."

Abdullah Öcalan'ın uluslararası bir komplo ile esir alınışının 8. yıl dönümü olan 15 Şubat 2006'yı eylemle karşılamıştı Viyan Soran. Ve tarihe unutulmaz bir not düşmüştü bedeniyle.

O günler, Kürt halkı için daha da zor günlerdi. Abdullah Öcalan'ın İmralı Cezaevi'nde hücre içerisinde hücre cezasına çarptırıldığı ve dünyanın sessiz kaldığı günlerdi.

Viyan Soran, Öcalan'ın bir öğrencisi olarak, "Meşru olmayan saldırılar karşısında bu yılın 15 Şubat'ında, halkımın içinde size olan bağlılığımı yenilemek istiyor ve halkımın direniş eylemlerini gürleştirmek istiyorum. Bedenimin ateşiyle sınıflı toplum uygarlığının buz tutmuş yürek ve beyinlerine bir mesaj vermek, batının İnsan Hakları Mahkemesi'nin yalancılığını ve sahtekârlığını ortaya çıkarmak için tarihin

adaleti önünde birçok insan gibi bir şahit olmak istiyorum" diyordu.

21 Ocak'ta yazdığı mektupla not düştü tarihe... Sonra da eylemiyle. Bir anka kuşu gibi kendini yeniden yaratmıştı. Kadınlı erkekli gençler, Viyan Soran'ın yaktığı ateşe dokundu, insanlığın en büyük erdemiyle özgürlük için.

Deniz Amed de onlardan biriydi.

2006 yılında katılma kararı aldığında henüz 16 yaşında olmalı. Ancak arkadaşları, yaşı küçük olduğu için katılımını hep ertelemişler. Ailesi de belli bir yaştan sonra katılmasını istiyormuş. Israrlarının sonucunda 2011 yılının son aylarında gerillaya katılıyor.

Neden katıldı?

"Kürdistan hep katliamlar yaşamış, hem isyan etmiş, dünden bugüne. Bugün de devam ediyor. Çocuk olarak da bunların bazılarına tanıklık etmek, düşündürüyor insanı. Hem çok acı veriyor hem de seni bir arayışa sürüklüyor.

Kürdistan'daki katliamlar sürekli anlatılırdı. Örneğin köylerin, evlerin yakılarak boşaltılması. Doğrudan bunlara tanık olmadım. Ama bu katliam hikayelerini bizzat yaşayanlardan dinleyerek büyüdüm. Ayrıca gittiğim okulda ya da yaşadığımız çevrede, kadın olarak yaşatılanlar, Kürtlerin kabul edilmemesi, okulda da yaşadığım bazı çelişkiler.

Kürt'üm. Ailemde sürekli tartışılırdı Kürt sorunu. Çocuktum ama beni şok ediyordu, travma yaratıyordu. Bir insanın katledilmesi, bir çocuğun öldürülmesi benim için çok acı vericiydi. Neden bu kadar hor görülüyorsun, neden bu toplumda kabul edilmiyorsun? Neden seni kabul edemiyorlar? Dilini rahat konuşamıyorsun, kültürünle rahat yaşayamıyorsun, kimliğinle yaşayamıyorsun, seni olduğun gibi kendi gerçekliğinle kabul etmiyorlar. Kürt toplumunda yaşamak, büyümek çok değerli benim için. Ama bu tür şeyler olduğunda kabullenilmediğini görmek, bir çocuk olarak bu şekilde büyümek insana biraz da zor geliyor. Bunlar bende

çelişki uyandırdı ve bunlardan yola çıkarak katıldım. PKK'de bunların cevabını bulacağıma, çelişkileri giderebileceğime inandım."

Kentte neden kalmadı? Kentte de bir PKK'li olarak mücadele edemez miydi?

21 yaşında hayatın tüm tekmil tedrisatından geçmiş bir olgunlukla konuşuyor Deniz.

2013 yılının Ağustos ayında Metina'da Kuzey'den dönen gruplar arasında olan Silav Neval'i hatırlatıyor edası... O günlerde 18 yaşındaydı Silav. 2010 yılında gerillaya katılmış. Yani, 15 yaşında. 7-8 yaşlarında üç kez köyü yakılmıştı. Anlatıyordu; "Korkudan gözlerimi kapatıyordum, bağırmak istiyordum ama asker beni duyar diye elimle ağzımı kapatıyordum. Sonra bir ana geldi, beni kucağına aldı, sesimin çıkmaması için ağzımı kapattı."

15'ine kadar nenesinin yanında kalmış, 7 yıl çobanlık yapmış, koçermiş.

Ardından dağa çıkmış. "Bende böylelikle bu sevda başladı" diyordu.

Gece vakti, bir kayanın üzerinde oturup dinlemiştim Neval'i, 18 yıllık yaşamını özetlemişti bana.

Şimdi 21 yaşında Deniz Amed var karşımda. Dağların ömrüne kattığı olgunlukla konuşuyor.

"İnsan kararlı olduktan sonra, arayışlarına her yerde yanıt bulabilir. Fakat benim yaşadığım ortamda bunun zemini çok yoktu. Mesela ben kısa bir süre çalışmalarda da kaldım. Fakat dağ yaşamı hep farklı geldi bana. Gerilla hep ilgi alanımda oldu, hep çekici geldi. Arkadaşlar izin verselerdi daha küçük yaşta da gelecektim. Burada, toplumda göremediğim şeyler var. Burada fiziki bir özgürlüğün yok ama zihinsel anlamda, düşünsel anlamda özgürsün. Kendi iradene sahipsin. Hiç kimse seni burada yönetemiyor. Her şey burada bir bakıma senin iradenin elindedir. Arayışlarımın, çelişkilerimin burada cevaplanabileceğine inandım ve gerçekten öyle. Burada bazı şeyleri daha çok çözümleme imkanı olabiliyor. Derine inebiliyorsun, yaşadığımız birçok gerçeği de dağ ortamında fark ettim."

Birçok kişi için gerilla arayış demek.

Gerilla Deniz ise bir kadın olarak, özelde de Kürdistanlı bir kadın olarak özgürlüğünü arıyordu.

"Burada verdiğim savaşım da sadece benim için değildir. Genel olarak Ortadoğu kadınları, Türkiye kadınları için, bütün kadınlar için, bütün insanlık adına bir savaşımdır bizimkisi. Sistemde insan kendini özgür sanır. Okul okuduğunda, istediğin gibi hareket ettiğinde kendini özgür hissedersin. Ben

de öyle düşünüyordum. Ama öyle değil. Fiziki olarak belki özgürlük var deniliyor ama zihinsel anlamda özellikle de bir kadın olarak hiç özgür değilsin. Ama burada şimdi de özgür değiliz fakat onun çabasını veriyoruz. Belli bir bilgi birikimi bir bilinçlenme olduktan sonra insanın kendini donatmasıyla özgürlüğüne ulaşıyor. Fakat toplumda bu çok yok yani. Temel olarak da aradığım odur."

Henüz kar başlamamıştı. Yağmurlu günün ardından güneş yüzünü gösterdiğinde, kampta bir hareket oldu. Daha önce kamp yakınına getirilen kurumuş ağaçlar, kesilerek yakılmak üzere hazırlandı.

Deniz Amed'i odunları taşırken izlediğimde, "Doğaya bu kadar uyan bir kadın daha yoktur" diye düşündüm. Sonbahardan kışa dönen doğanın sarı kahverengi tonları ile Deniz Amed'in rengi birbirine karışıyordu sanki.

Bir ara eline telsizi aldı. Elleri kınalıydı. Fotoğrafını çektim; Viyan Soran'ın elinde telsizle konuşurken çekilmiş fotoğrafı geldi gözümün önüne. Ya benziyorlardı ya da zihnim beni yanıltıyordu.

2013 yılının Aralık günlerinde, gerilla yaşamının ikinci yılını geride bırakmıştı Deniz Amed.

Bir kadın olarak nasıl bir değişim yaşamıştı?

"Çok derinden olmasa da muhakkak bazı değişimler var. Bunu kendim de görebiliyorum. Yaşadığım ortam çok feodal yanları olan şimdiye kadar aşiret yapılanmasının güçlü olduğu bir bölgeydi. Kadın bir hiçti. Hiçbir anlamda kadının varlığı yok. Orada hiçbir hakkım yokken, bunu bir bakıma ben de kabullenmiştim. Çünkü ortam, aile sana bunu dayatıyor. Sen kadınsın, konuşmayacaksın, sen kadınsın hiçbir hakkın yok. Sen kadınsın okumayacaksın, evde kalacaksın. Belli bir yaştan sonra evleneceksin, çoluk çocuğa karışacaksın. Ama erkek ise özgür, istediği yere gidebilir, her şey yapabilir, okuyabilir. Bu bende bir çelişki haline de geldi. Düşün, bir anne çocuğunu sever, kızdır erkektir bu fark etmez fakat niye sen

kız olduğun için sana farklı yaklaşılıyor. Mesela senin ağabeyine ya da erkek kardeşine neden ayrıcalıklı yaklaşılıyor. Sonuçta ben de onun çocuğum. Tamam beni seviyor buna inanıyorum ama bu nasıl sevgi. Hem bu çelişkiler oldu beni buraya getiren, buraya yönelten hem de burada senin bir hakkın var. Kendin irade sahibisin. Kendin düşünebiliyorsun, insanlar senin adına karar veremiyor. Az da olsa bunu kişiliğimde oturtabildim. Belli bir bilinç düzeyi yaratabildim, belli bir irade sahibi olabildim.

İki yıllık süre zarfında bazı şeyleri değiştirdiğime inanıyorum ve bunu daha güçlü yapma yönünde de çabalarım oluyor. Fakat oradayken sadece eve hapsediliyordum ve hiç bir hak tanınmıyordu. Benim kaçtığım da, kabullenemediğim de oydu. Özellikle de kadının düştüğü durum, kadına biçilen rol bende çok büyük rahatsızlık uyandırıyordu. Neden kadın bu durumda? Önderliğin de o zaman kadın üzerinde yaptığı çözümlemeleri dinlediğimde, okuduğumda bana farklı geliyordu bu ortam."

Deniz Amed, aslen Urfalı.

Amed'in direniş tarihini sahiplenmek için soyadı olarak "Amed"i seçmiş. Tabi ki yine bir şehit gerillanın adı. PKK'de bu bir gelenek. Böylece isimler, dünden bugüne, yarına taşınmıyor, yaşatılıyor.

"Orada tanıdığım bir arkadaşım sonradan bir eylemde şehit düştü. Önderlik de bahsetti, Heval Mustafa. Bir bakıma da vasiyetiydi. O şehit düştüğünde 'Amed' soyadını aldım.

Deniz, o da şehit bir arkadaşın adı. Heval Deniz, Urfalı bir arkadaştı. Dersim'de feda eylemi yaptı. İlk katıldığımda bazı arkadaşlar onu çok anlattılar. Onun adını aldım, layık olmak için de her şeyi yapmaya karar verdim."

Dersim'de feda eylemi denilince ilk akla gelen; Zilan (Zeynep Kınacı).

"Yaşam iddiam çok büyük. Anlamlı bir yaşamın ve büyük bir eylemin sahibi olmak istiyorum. Yaşamı ve insanları çok

sevdiğim için bu eylemi gerçekleştirmek istiyorum" diye bitiyordu Zilan'ın son mektubu.

Yaşatmak için yaşamını verenlerin erdemine sahipti.

1996 yılının 30 Haziran günü, Dersim'in merkezinde düzenlenen bayrak töreni sırasında bedenini sömürgeciliğe siper etmişti.

Ölümsüzleşmekti onun eylemi!

Gerilla için ölüm ne demekti?

2012 yılının Kasım ayında, Brüksel'de konuk olduğum evde, dört-beş kadın gazeteci oturuyorduk.

Konu dağlara geldi. İçlerinden biri, "Hiç bu kadar uzun yaşayacağımı düşünmüyordum" dedi. Tepeden tırnağa ürpermiştim.

İlk kez karşılaştığım bu kadınlardan bazılarının gazi gerilla olduğunu tahmin ediyordum. Ama ürpermenin nedeni o gerçeği fark etmem değildi. Savaş gerçeğinin Kürdistan'dan kilometrelerce uzaklıktaki bir Avrupa kentine kadar ulaşmasıydı.

İrkilmiştim!

Deniz Amed'e de o soruyu sorarken bedenimde aynı titremeyi hissettim. Ama belli etmemeye çalıştım.

"Ölümün ne zaman, nerede geleceği belli değil. Bir gerilla için hiç belli değil. Çünkü sürekli savaş ortamındasın. Ama buralarda ölümü hiç düşünmüyorum. Ne ölümden korkuyorum ne de ölümü düşünüyorum. Ama bir gün önüme çıkacağını da biliyorum. Çünkü savaş ortamındayım. Çok kaderci yaklaşmıyorum tabi ki. Her gerillanın isteği gibi ben de onurluca ölmek istiyorum; Şehit Viyan, Şehit Sorxin, Şehit Lezgîn gibi. Dolu dolu yaşayarak savaşarak içimdeki bu nefreti kusarak, halkım için savaşarak ölmek istiyorum. Ölümün geleceği doğru ama çok basit bir ölüm gibi olsun istemiyorum. Her gerilla gibi ben de onurluca ölmek isterim."

Deniz Amed ile bir saate yakın konuştuk. Son sözü, Öcalan'la ilgili oldu.

"Önderliğin bütün mücadelesi kadına yöneliktir, kadını özgürleştirmek içindir. Benim temel katılım kaynağım da, Önderliğin bu mücadelesidir. Evde, babanın, annenin, ablanın, ağabeyinin yapamadığını, yapmadığını Önderlik yapmıştır. Tüm kadınları özgürleştirmek için yapmıştır. Bugün Önderliğin zindanda olması da, verdiği bu savaşın temel nedeni de kadının özgürleşmesi içindir. Böyle bir tutum da kadın için değerli oluyor. Temel olarak bağlamamızın nedeni budur."

ÖZGÜRLÜK HAKİKAT OLANDIR

"Öyle bir tarih ki... Dört yaşında gözlerimi, silahlara tanklara açtım. 8 arkadaşın şehadeti. Aile üzerindeki baskılar."

Çocukluk günlerini anlatıyor Berfîn Sorgül.

Gerillaya 25 yaşında katılmış. Tarihi özellikle seçmiş; 17 Haziran 2011..

"Heval Sema'nın şehadetinin yıl dönümünde katıldım. Üniversite öğrencisiydim. İşletme bölümü 3. sınıfta okuyordum. Gerillaya katılma fikri hep vardı. Çünkü, Kürt'sün ve o coğrafyadan kopuk değilsin. Ailemden de katılanlar oldu, şehitlerimiz vardı. Hep aklımdaydı gerilla.

Sistemin kadına yaklaşımı bir arayışa da yöneltmişti beni. Gerçek benliği yakalamak istiyorsun. Araştırıyorsun. Önder Apo'nun kadına yaklaşımından çok etkilendim. Üniversitede okuyordum. Sistemde en gelişmiş yer olarak bilinen üniversitede bile kadını bulamıyordum. Bununla Önderliğin yaklaşımını karşılaştırdığın zaman özgürleşmek için adım atmak istiyorsun. Özgürleşmeyi de dağlarda, kadın ordusunda arıyorsun. Kadın

ordulaşmasının içinde yer almak için katıldım. Bir de anlamlı olmasını istedim, onun için Şehid Sema'nın şehadet yıl dönümünde katıldım. Onun bıraktığı mektubu da okumuştum."

Sema Yüce, tutulduğu Çanakkale Hapishanesi'nde "Ben Zilan, ben Mazlum olacağım" diyerek, 21 Mart 1998 tarihinde bedenini ateşe verdi. O gün ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldı ve 17 Haziran günü hayata veda etti.

Sema, kendinden öncekiler gibi Anka Kuşu'ydu. Kendini küllerinden yaratanların soyundandı. Başka gençler onun adını aldı, Semalaştı. Onun yolunu yol bildi yüceleşti.

Berfîn Sorgül de, Sema'nın yolunu yol eyleyenlerdendi.

Bana ayrılan mangadayız yine. Artık çalışma ofisim gibi oldu. Gerillalar arada bir gelip, bir şeye ihtiyacım olup olmadığını soruyor. Bir de, akşamları hep beraber haberleri izliyoruz.

Anlatmaya devam ediyor Berfîn. Zaman zaman nefesi kesilir gibi oluyor. Çok heyecanlı. Gerillaya katıldığından beri yaşadıklarını ilk kez bir başkasına anlatıyor.

"Bu temelde beynimi, yüreğimi ve bedenimi, 8 Mart'tan 21 Mart'a ulaşan ateşten bir köprü yapmak istiyorum. Çağdaş Kawa Mazlum Doğan'ın ve diğer tüm şehitlerimizin iyi bir öğrencisi olabilmek için Zekiye gibi yanmak, Rahşan gibi Newrozlaşmak istiyordum. Diğer Newrozlaşan Berîvan, Ronahi, Mirza Mehmet ve Eser yoldaşların izinde kararlıca yürümek istiyordum. Kadının yaşam gücünün, zafer gücünün olduğunu, kadının da yoldaş olabileceğine olan inancımı soylu bir eylemle taçlandırmak isteğimin nedeni; soyluluğu bilinen tüm tanımlarından arındırarak, kendisi basit düşleri büyük insanın erdemi olduğunu haykırmak isteyişimdir.

Öğrencisi olmaya çalıştığım şehitlerimizin eylemleri üstünde çok düşündüm. Her gün, her an devrim ateşinde yürüyerek yanmayı, bunun sırrını kavramayı çok istedim. Gördüm ki bu kendini aşan insan eylemidir. Bu kararı verdikten sonra tekrar tekrar büyük bir iç savaş yaşadım. Kendimde bütün be-

şeri zaafların ayartıcı gücünü son bir kez gördüm ve yendim. Özgür yaşam, özgür kadın tutkum bana bunu emrediyor. Başkan Apo'ya bağlılık andımın, bu tutkunun ateşinde kül olmak ve bu küllerden yeniden kendini yaratmak olduğunu şimdi daha iyi kavrıyorum.

Kendimde yaşamı yaratmak kararımda en önemli güç kaynaklarımdan biri de kadının partileşme silahı olan YAJK'tı. YAJK, hem Başkan Apo'nun kadınla yoldaş olunabileceğine inancın eseridir, hem de Başkan Apo öğretisinin kurumlaşmasının, yayılmasının ve derinleşmesinin önemli silahlarından biri olacaktır. Bu yüzden YAJK'ı daha da büyütmek her Kürt kadınının, hatta bölge halklarının kadınlarının asli görevidir."

Sonra çocukluk günlerine dönüyor Berfîn. Diyarbakır'ın bir köyü.

"Öyle bir tarih ki... Dört yaşında biz gözlerimizi silahlarla tanklarla açtık. Orada 8 arkadaşın şehadeti, aileye işkence sürekli baskılar. Bir operasyon olduğunda ilk ev baskınları aileye oluyordu.

Zorla koruculuklaştırılmak istenmesi. Ailenin parti ile arasına mesafe koyması için sürekli baskı vardı.

Ben çocuktum hayal meyal hatırlıyorum. Çok da anlam veremiyordum açıkçası. Ancak sonrasını daha net hatırlıyorum. 1994'lerde ev bombalamaları vardı. Yurtsever aileler belliydi. Halk arasında söyleniyordu, sıradaki isimler şunlar diye. Sürekli baskı, asker, polis baskısından dolayı göç etmek zorunda kaldık. Türkiye metropellerine taşındık. Gerçeği arama orada başladı.

İlk gittiğimizde yerleştiğimiz mahalle, ağırlıklı olarak Türklerden oluşuyordu. Hiç Türkçe bilmiyorduk. 8 yaşındaydım. Onların yaklaşımı, kendi içlerine almamaları. Çocuksun, yaşıtlarınla oynayacaksın ama seni kabul etmiyorlar. Dışlanmayı çok net görüyorsun. Ama sen de o halktan bir parçasın değil mi? Kabul edilmediğini daha küçük yaşta fark

ediyorsun, sana kölelik dayatılıyor. Bunlar insanın kişiliği üzerinde etkili oluyor. Anlamadığım bir dil ile okumaya zorlandığımda anlam veremiyordum. İlkokul süreçlerinde çok zorlandım. İkinci bir dil dayatılıyor sana öğrenmen için. Oku diyor burayı. Ezbere okuyordum. İnsanlar anlamını bilmeden Kur'an okuyor ya, benim durumum da öyleydi. Okuyordum ama anlamıyordum.

O yaşlarda 'Bütün bunlar Kürt olduğumuz için başımıza geliyor'u anlamaya başladım. Kendi dilimizi niye konuşmuyoruz... Aile içinde 10 kardeştik. Kendi aramızda çok rahattık. Ama neden başka bir ortama girdiğimizde başka türlü davranmaya zorlanıyorduk. Ailemiz de yurtseverdi. Önderlik'i okuyorlardı. Bize anlatıyorlardı, memleketimizden buraya göç ettik, burası bir Türk kenti, biz Kürt'üz diye. Bunları anlatıyorlardı. Anlam vermeye başlıyorsun. Ama eksik oluyor tabi ki.

Bizi en çok etkileyen, en çok dışlandığınız hissini uyandıran, Önderliğin esareti oldu. Türkiye metropollerinde yaşayan Kürtlere öyle saldırılar oluyordu ki! İki gün öncesinde komşuluk yaptığın, konuştuğun aileler bile Kürt'sün diye dışlıyorlardı. İnsanlar nasıl bu kadar çabuk değişebiliyordu. Önderlik ile beraber bizleri de yok etmek istediler. Bunlar, beni kendi gerçeğimle buluşturdu ve kimliğime bağlılığımı artırdı. Neden böyle yapılıyor bize? diye daha çok soruyorsun ve bir arayışa başlıyorsun."

Hızlıca anlatıyor Berfîn. Bir yere yetişmek için acelesi varmış gibi yaşayanlara benziyor.

"Orada sistemin içerisindesin. Dağlarda daha rahat kopuyorsun sistemden. Dağlarda yoğunlaşma, özgürlük için mücadele etme imkanları daha fazla oluyor. Bir de bireysel açıdan insanların kendini eğitmesi açısından da dağların pozitif etkisi oluyor.

Dağ yaşamını da sürekli merak ediyordum. Yaşanan kahramanlıkları duyuyorduk. Arkadaşların birikimleri, konuşmaları etkiliyordu bizleri."

Berfîn'i en çok etkileyen gelişmelerin başında kadın ordulaşması geliyor.

"Tarihten bugüne bir kadın ordulaşması yok. Güçlü ve kendi başına bir kadın ordulaşması partimizde var. Özgün, özerk, kendisini geliştiren, güçlendiren bir ordulaşma... O insana özgüven veriyor. 'Kadın her şeyi yapabilir' fikrini, duygusunu da veriyor bu ordulaşma.

Gerillaya katılırken bütün kadınsı ve geri özelliklerimizi bıraktık dersek doğru olmaz. Süreç içerisinde sürekli eğitim içerisindesin. Yaşanan olaylara daha büyük ve farklı bir çerçeve ile bakabiliyorsun. Bazı zorlandığım noktalar oluyor. Onu da kendini eğiterek, geliştirerek yaşanan olaylardan ders çıkararak aşabiliyorsun.

Bir kadın olarak sistemde sana dayatılan roller var ama burada kendi özünü bulma var. Bir kalıp yok burada. Sen onu zamanla aşıyorsun, bazen farkında olarak, bazen farkında olmadan.

Eleştiri özeleştiri mekanizması bizde çok güçlü. Yanlış olan bir davranışı, hareketi yoldaşlık ilişkisi içerisinde düzeltmeye çalışıyoruz. Mekanizmalarımız var. O aşamalar da seni geliştiriyor. Zorlanmalarını da aşmaya başlıyorsun."

Özgürlüğü hakikate ulaşma mücadelesi olarak tanımlıyor Berfîn.

"Özbenliktir, özbenliğe kavuşmadır, hakikat olandır. Bir statünün içinde sınıflaşma değil. Özbenliğinle özgürce yaşayabileceğin koşulları yaratmaktır. Bu özgürlük kavramı, gittikçe farklı anlamlar kazanıyor. İlk başta, bir kadın olarak yaşamın içerisinde söz hakkına sahip olmak ya da yaşam içerisinde varlığını ispatlamak olarak görüyordum. Ama şimdi öyle değil. Zaten biz varız. İspata gerek yok. Ama bedensel olarak bile özgürlüğümüz kısıtlandırılmış, şekillendirilmiş."

Soruyorum. Senin hakikatin ne? Gülümsüyor Berfîn. Dışarıdan gerillaların sesleri geliyor. Kedi içeriye giriyor, Alaaddin'in yanına yatıyor yine.

"Benim hakikatim, var olmaktır. Varlığımı da bütün her şeyde ortaya koyabilmektir. Şekilsel olarak, başkasının denetimi altında, başkasının verdiği rota ile düşünsel olarak da özgür olmayan bir kişilik değil. Bir insan kendini özgürleştirebilmek için araştırmacı olmalıdır. Var olan her şeyi araştırmalıdır. Kendisinin yarattığı profil ile ortaya çıkmalıdır. Şekilsel olarak bir kişinin istediği veya bir sistemin yarattığı bir profil olmamalıdır. Onun farkına vardığın zaman hakikat arayışı, onu keşfetmek, onunla bütünleşerek, kendini yaratıyorsun. Geçmişimle bugünü kıyasladığımda kendimi en rahat, en özgürce hissettiğim yer dağlar oldu."

Doğrudan savaş sahasında yer almamış Berfîn. Yine de soruyorum, "Ölmekten korkmuyor musun?"

"Özgürlük için ve bizden sonraki neslin özgürleşeceğine inandığım için, ölüm bir anlam teşkil ediyor. Çünkü sen, bir eser yaratabiliyorsun. Çünkü sen özgür bir tarih yazıyorsun. Kadın tarihini yeniden yazıyoruz biz burada. Bunun için de ölmek o kadar zor değil bizim için. Çünkü biz, doğru olana inanıyoruz. Kendimizi rahat gördüğümüz ve özgürce yaşadığımız anıları biliyoruz. Temiz bir dünyayı, doğmuş ya da doğmamış bir nesile bırakma düşüncesi bile bizi farklı duygu ve atmosferin içine sokuyor. Böyle bir uğurda şehit düşmek bizim için çok kutsal. Sen, özgürce ve kendi statün olarak Kürt olarak yaşayamadığını senden sonraki nesil yaşayacak. Bunu biliyorsun. Benim yaşayamadığımı yeğenlerim, halkım yaşayacak. Bunu bilmek bile onursal duygudur. Bu mücadelede hiçbir insanın ölüm korkusunu yaşadığını sanmıyorum."

Aklımda, şairini anımsamadığım bir dize geçiyor: "Bir sonsuzluk gibi geçtiğin göklerden/Artık başka güzellikler geçecek."

Susuyor Berfîn.

Benim hakikatimi soruyor... Gülümsüyorum önce. Sonra anlatıyorum.

Kısa tutuyorum anlatmayı.

O konuşmalı.

Abdullah Öcalan'ı soruyorum.

"En güzel soru bu" diyerek gülümsüyor.

Sonra anlatıyor.

"Önder Apo, yok edilmiş bir kadını yeniden yarattı. Tamamen ortadan kaldırılmış kadını yeniden yarattı. Önder Apo'nun başlatmış olduğu bu mücadele olmasaydı, bugün biz bu dağlarda bu kadar özgür olmayacaktık. Var olan sistem içerisinde tamamen yok olma derecesine gelmiştik. Kupkuru bir odunu yeniden yeşertmek. Önder Apo'nun yaptığı buydu. Kadını yeniden yarattı. Kadını, gerçek özüne kavuşması için yeniden mücadele yöntemini yarattı.

Tarih derslerinde hiçbir zaman neolitiğe fazla değinilmezdi. Bu da beni çok etkiledi, neolitik kültürde kadının değeri hiç görülmedi. Bunu yaratan kim? Bugünkü uygarlığı oluşturan, temellerini oluşturan bir kadının cevheridir. Onlar anlatılmıyor. 'Her başarılı bir erkeğin arkasında bir kadın var' deniliyordu. Bu da dikkatimi çekerdi. Erkeğe başarıyı veren kadınsa, kadın neden ikinci statüde yer alıyordu. Kafamdaki bütün sorulara, Önderliği okudukça yanıt bulmaya başladım."

FOTOĞRAFLARLA DAĞIN KADIN HALİ

Mizgîn Agirî'nin arşivinden

Mizgîn Agirî'nin arşivinden

Mizgîn Agirî'nin arşivinden

Dilan Nurhak'ın arşivinden

Deniz Amed, Eylül 2013

Deniz Amed, Eylül 2013

Roza Pınar'ın arşivinden

Roza Pınar'ın arşivinden

Roza Pınar'ın arşivinden

Roza Pınar'ın arşivinden

Roza Pınar'ın arşivinden

Roza Pınar'ın arşivinden

Roza Pınar'ın arşivinden

Roza Pınar'ın arşivinden

Koçerîn Amed'in arşivinden

Koçerîn Amed'in arşivinden

Koçerîn Amed'in arşivinden

Koçerîn Amed'in arşivinden

Dilan Nurhak'ın arşivinden

Dilan Nurhak'ın arşivinden

Metina, Ağustos 2013 / Arzu Demir

Metina, Ağustos 2013 / Arzu Demir

Metina, Ağustos 2013 / Arzu Demir

Kandil, Mart 2013 / Bahoz Deniz

Kandil, Mart 2013 / Bahoz Deniz

Kandil, Mart 2013 / Bahoz Deniz

"Fiziksel olarak ne kadar katılım sağlarsan, ne kadar erkek gibi savaşırsan, ne kadar erkek gibi durursan, erkek gibi silah kullanırsan, ne kadar erkek gibi yürürsen, ne kadar erkeğe benzersen sen o kadar iyisin, o kadar kahramansın. O zamanlar ölçü oydu; erkeğe benzediğin oranda sen iyi bir kadınsın."

"Erkek tarafından belirlenmek bir kadında ne kadar irade yaratabilirdi ki? Yaratmaz. Kadın ordulaşması mücadele tarihimizde en radikal adımımızdır."

"1994'te kendi duvarlarımızı yapamıyorduk. Hatırlıyorum. Taş taşıyorduk, erkek arkadaşlar yapıyordu."

"Yasaktan çok, şöyle bir gerçeklik var: Bu ilişkiler içimizde gelişirse, olursa bu hareket biter. Biz bu davaya katıldığımızda, devrimci olmaya karar verdiğimizde, bunu göze alarak geldik. Kesinlikle bu davaya zarar vermemeliyiz. Duygularım zarar verecekse o duygularımı da terbiye etmeliyim."

"En büyük acı, ağabeyimin şehadetiydi ama ihanet daha da acıydı. Onu yaşadım. Katılım benim açımdan yeniden ayağa kalkmak, yaşama dönmekti."

ISBN 978-605-9038-14-X
9 786059 038140